

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Raport z ewaluacji programu
Narodowego Centrum Kultury
Bardzo Młoda Kultura
2019-2021
województwo podkarpackie

Autor:
dr Wojciech Broszkiewicz
na zlecenie Centrum Kulturalnego w Przemyślu
– Operatora regionalnego BMK w województwie podkarpackim

– Przemyśl, 2019 r. –

Spis treści

Spis treści.....	2
Wstęp	3
1. Sieciowanie, szkolenia i regranting – aspekty organizacyjne	4
1.1 Organizacja spotkań informacyjnych	4
1.2. Realizacja warsztatów – aspekty merytoryczne i organizacyjne.....	11
1.3 Przeprowadzenie procedury konkursowej.....	16
2. Działania Operatora regionalnego w opinii beneficjentów.....	20
2.1 Charakterystyka beneficjentów oferty szkoleniowej uczestniczących w badaniach CAWI.....	20
2.2 Sieć BMK w województwie podkarpackim w opinii uczestników szkoleń	25
2.3 Oferta szkoleniowa w opinii ich uczestników.....	35
2.3.1 Zakres i motywy uczestnictwa respondentów w poszczególnych warsztatach	35
2.3.2 Opinia uczestników szkoleń na temat ich organizacji	37
2.3.3 Wzrost wiedzy i kompetencji w efekcie udziału w poszczególnych warsztatach w opinii respondentów	38
3. Realizacja projektów z perspektywy wnioskodawców.....	46
3.1 Docelowe grupy odbiorców	46
3.2 Realizacja projektów w opinii ich wykonawców	50
3.3 Kompetencje kluczowe we wnioskach projektowych w kontekście wymogów regulaminowych	53
3.4 Ocena realizatorów projektów dotycząca wsparcia ze strony Operatora regionalnego	55
3.5 Opinia realizatorów odnośnie trwałości efektów w ramach projektów	57
4. Efektywność projektów w ocenie uczestników projektów	59
4.1 Charakterystyka beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzieży) oraz sieci relacji.....	59
4.2 Opinia <i>ex ante</i> i <i>ex post</i> beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzieży) na temat projektów oraz ich efekty wskazane przez młodych uczestników badań	64
4.3 Kluczowe kompetencje nabyte lub wzmocnione w efekcie realizowanych projektów wśród beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzieży)	71
4.4 Oczekiwania beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzieży) w kontekście trwałości efektów projektowych.....	76
Wnioski i rekomendacje	80
Spis map, schematów, wykresów i zestawień.....	86

Wstęp

Program Bardzo Młoda Kultura prowadzony przez Narodowe Centrum Kultury realizuje na Podkarpaciu Centrum Kulturalne w Przemyślu, które znalazło się wśród 16 jego beneficjentów. Program będzie wdrażany w latach 2019-2021, a jego celem jest wzmacnianie roli edukacji kulturowej w Polsce oraz polepszanie współpracy pomiędzy sektorami kultury i edukacji.

Strategiczny cel programu Bardzo Młoda Kultura 2019-2021, tj. wzmacnianie roli edukacji kulturowej w Polsce będzie wprowadzany w życie poprzez pobudzenie i wykorzystanie edukacyjnego potencjału kultury. Program ma budować i wspierać system, w ramach którego działania podejmowane w sferze kultury przyczynią się do kształtowania cenionych społecznie umiejętności i postaw, m.in. kreatywności, innowacyjnego działania, współpracy, zaufania, kompetencji medialnych oraz komunikacyjnych. Podstawowym środkiem realizacji tych założeń jest stworzenie i rozwijanie organizacyjnych i merytorycznych podstaw współpracy pomiędzy sferami kultury i edukacji, a więc tymi sektorami życia społecznego, które odpowiedzialne są za kształtowanie różnorodnych kompetencji jednostek.

Na program Bardzo Młoda Kultura składają się następujące działania:

- 1) Prowadzenie spotkań organizacyjnych, informacyjnych i integracyjnych skierowanych do animatorów kultury, przedstawicieli instytucji kultury i placówek oświatowo-edukacyjnych;
- 2) Organizowanie szkoleń i warsztatów dla wymienionych wcześniej przedstawicieli;
- 3) Prowadzenie tzw. konkursów regrantingowych skierowanych do osób biorących udział we wcześniejszych działaniach;
- 4) Przeprowadzenie diagnozy regionalnego środowiska zajmującego się edukacją kulturową (identyfikacja podmiotów zajmujących się tego typu działalnością w regionie, określenie relacji występujących pomiędzy nimi, potencjałów i ograniczeń) oraz prezentowanie ich wyników;
- 5) Utworzenie portalu związanego z edukacją kulturową w regionie.

Dzięki programowi jego uczestnicy, wyłonieni w ramach konkursu, będą mogli realizować swoje autorskie projekty z zakresu edukacji kulturowej. Warunkiem przystąpienia do wspomnianego konkursu regrantingowego jest uczestnictwo w jednym spotkaniu informacyjnym oraz w dwóch warsztatach. Zestaw powyższych komponentów realizowany będzie w każdym roku trwania zadania.¹

Niniejsze opracowanie wpisuje się w działania dotyczące podnoszenia poziomu samowiedzy uczestników i organizatorów programu, a także określenia czynników wpływających jego na trafność, skuteczność, adekwatność i trwałość. Poruszone zostały w nim takie aspekty jak: sieciowanie, szkolenia i regranting, postrzeganie działań Operatora regionalnego przez beneficjentów projektu, doświadczenia w realizacji poszczególnych projektów autorskich (które zostały wyłonione w procedurze konkursowej), a także kwestia efektywności projektów w opinii beneficjentów ostatecznych, czyli dzieci i młodzieży.

¹ Centrum Kulturalne w Przemyślu, <http://www.bmk-ck.pl/o-programie> (Dostęp: 06.10.2019)

1. Sieciowanie, szkolenia i regranting – aspekty organizacyjne

1.1 Organizacja spotkań informacyjnych

W zakresie zadań Operatora regionalnego programu BMK w województwie podkarpackim, tj. Centrum Kulturalnego w Przemyślu była organizacja spotkań informacyjnych mających na celu przybliżenie animatorom i edukatorom z Podkarpacia idei tego przedsięwzięcia oraz jego wymogów formalnych w kontekście ubiegania się o granty. Oprócz podstawowych założeń jakie przyświecały tym wydarzeniom, działania te spełniały także rolę sieciującą z uwagi na to, że umożliwiły one nawiązanie lub odnowienie relacji pomiędzy osobami funkcjonującymi w sferze animacji i edukacji kulturowej na Podkarpaciu. Należy tu bowiem wziąć pod uwagę, iż obecny rok jest czwartym z kolei rokiem realizacji programu BMK, przez co można założyć, iż ze względu na jego dotychczasową intensywną promocję stanowi on już rozpoznawalną markę na mapie działań edukacyjnych i animacyjnych w kulturze. W okresie od maja do czerwca br. zorganizowanych zostało 6 spotkań informacyjnych, które odbyły się 22 maja w Miejskim Ośrodku Kultury w Dębicy, 24 maja w Centrum Kulturalnym w Przemyślu, 25 maja w Samorządowym Centrum Kultury w Mielcu, 27 maja w Miejskim Domu Kultury w Stalowej Woli, 31 maja w Rzeszowskim Domu Kultury – filia Słocina oraz 17 czerwca w Sanockim Domu Kultury – por. Zestawienie 1.

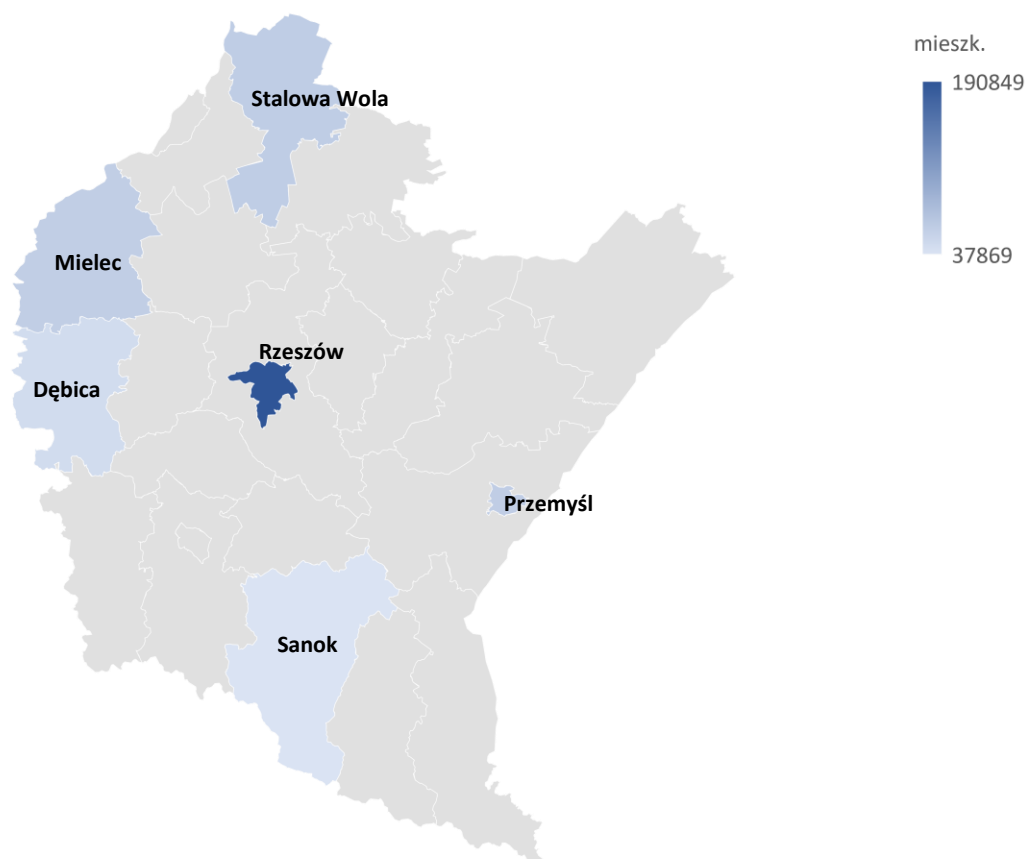
Zestawienie 1 Miejsca spotkań informacyjnych przeprowadzonych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim według daty realizacji

Lp.	Instytucja	Miejsce	Data	Godzina
1.	Miejski Ośrodek Kultury	Dębica	22.05.2019	16:00
2.	Centrum Kulturalne	Przemyśl	24.05.2019	16:30
3.	Samorządowe Centrum Kultury	Mielec	25.05.2019	12:00
4.	Miejski Dom Kultury	Stalowa Wola	27.05.2019	17:00
5.	Rzeszowski Dom Kultury – filia Słocina	Rzeszów	31.05.2019	16:00
6.	Sanocki Dom Kultury	Sanok	17.06.2019	16:30

Źródło: opracowanie własne.

Spotkania informacyjne zostały zorganizowane na terenie całego województwa podkarpackiego, w dużych oraz dobrze skomunikowanych miastach Podkarpacia, tj. w Rzeszowie (ok. 190 tys. mieszkańców, miasto wojewódzkie, największe w województwie), w Stalowej Woli (ok. 62 tys. mieszkańców, siedziba powiatu ziemskiego, drugie pod względem wielkości w województwie), w Przemyślu (ok. 62 tys. mieszkańców, miasto na prawach powiatu, trzecie pod względem wielkości w województwie, siedziba Operatora regionalnego), w Mielcu (ok. 61 tys. mieszkańców, siedziba powiatu ziemskiego, czwarte pod względem wielkości w województwie), w Dębicy (ok. 46 tys. mieszkańców, siedziba powiatu ziemskiego, siódme pod względem wielkości w województwie) oraz w Sanoku (ok. 38 tys. mieszkańców, siedziba powiatu ziemskiego, ósme pod względem wielkości w województwie) – por. Mapa 1.

Mapa 1 Miejsca organizacji spotkań informacyjnych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim – mapa poglądowa

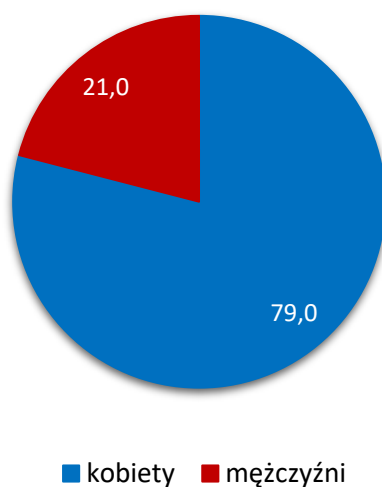

Liczba mieszkańców w miastach, w których przeprowadzono spotkania informacyjne w ramach BMK: Dębica – 45938; Mielec – 60589; Sanok – 37869; Stalowa Wola – 61587; Przemyśl – 61509; Rzeszów – 190849 (stan na 2018 r.). Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Na podstawie analizy dokumentów (metoda Desk Research*) udostępnianych przez Operatora regionalnego można stwierdzić, że w spotkaniach informacyjnych wzięło udział ogółem 62 osoby, w tym zdecydowaną większość stanowiły kobiety (ok. 79%), wobec ok. 21% mężczyzn – por. Wykres 1.

* Desk Research („badań przy biurku”) umożliwia rozpoznanie badanego problemu na podstawie danych pochodzących ze źródeł zastanych. We współczesnych społeczeństwach niemal wszystkie dziedziny życia publicznego są w jakiś sposób dokumentowane. Istnieją wręcz zawody zajmujące się wyłącznie na produkowaniem i przetwarzaniem informacji. W socjologii przyjęto nazywać dane, które są wytwarzane przez różnego rodzaju instytucje – nie zawsze państwowe – jako dane urzędowe. Danymi zastanymi mogą być dokumenty, archiwa, sprawozdania, zestawienia, statystyki, materiały demograficzne, dokumentacje techniczne, ewidencje, ankiety personalne znajdujące się w różnego rodzaju instytucjach, źródła historyczne: kroniki, spisy ludności, księgi parafialne i inne informacje archiwalne (szczególnie istotne dla studiów historycznych). Takie dane obejmują również stan dotychczasowej wiedzy teoretycznej i empirycznej, dotyczącej określonego tematu, który aktualnie interesuje badacza. Podstawowym warunkiem przeprowadzenia analizy Desk Research jest dostęp do wiarygodnych, rzetelnych i aktualnych danych. Chodzi przede wszystkim o uzyskanie dostępu do już istniejących materiałów i ich obróbkę na potrzeby prowadzonych badań. Analiza danych zastanych może stanowić rodzaj przygotowania do właściwych badań empirycznych lub też do rozważań teoretycznych. Por. A. Sułek, *Ogród metodologii socjologicznej*, Warszawa 2002; A. Sułek, *W terenie, w archiwum i w laboratorium. Studia nad warsztatem socjologa*. Warszawa 1990; A. Maksymowicz, *Bezpieczne miasteczko. O potrzebie badań socjologicznych*. Biuletyn Informacyjny Pracowników AGH, 2004, 135, 9; J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Katowice 1999, s. 153 – 159; T. Rapley, *Analiza konwersacji, dyskursu i dokumentów*, Warszawa 2010.

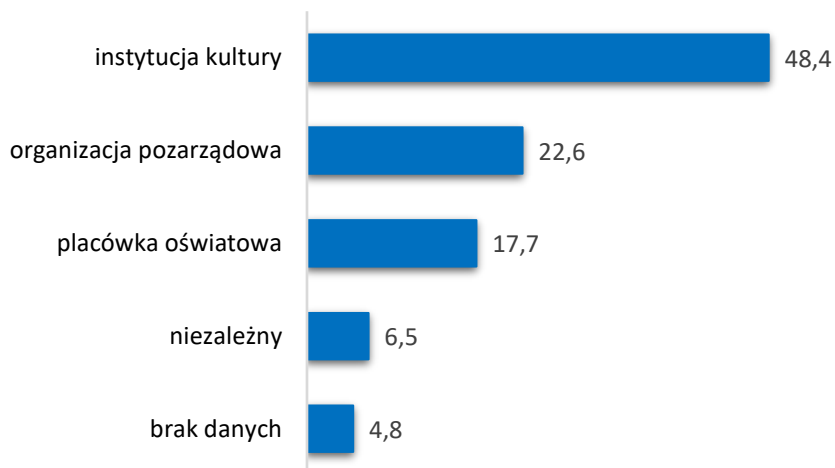
Wykres 1 Struktura płci uczestników spotkań informacyjnych zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim (Dane w %, N=62)

Źródło: opracowanie własne.

Wśród podmiotów, które reprezentowali uczestnicy spotkań sieciujących prawie połowę stanowiły instytucje kultury (ok. 48%). Pozostałe osoby były przedstawicielami organizacji pozarządowych (ok. 23%) oraz placówek oświatowych (ok. 18%). Niektórzy spośród obecnych na tych spotkaniach określili się jako osoby niezależnie działające w sferze edukacji lub animacji kulturowej (ok. 7%). W prawie 5% przypadków nie podana została żadna afiliacja – por. Wykres 2.

Wykres 2 Podmioty reprezentowane przez uczestników spotkań informacyjnych zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim (Dane w %, N=62)

Uwzględniono pierwsze wskazanie uczestników szkoleń. Źródło: opracowanie własne.

Kwestię źródeł informacji na temat działań podejmowanych w ramach BMK poruszono także w trakcie telefonicznych wywiadów pogłębionych* z uczestnikami spotkań informacyjnych oraz warsztatów. Z uzyskanych wypowiedzi wynika, że kampania promocyjna przeprowadzona przez Operatora regionalnego okazała się skuteczna, szczególnie w jej wymiarze elektronicznym. Rozmówcy przyznali, że pozyskali informację o nowej edycji BMK z takich źródeł jak:

– korespondencja elektroniczna (e-mail):

SR3: Z e-maila. Ale też od Dyrektora z mojej szkoły. Wie, że się czymś takim interesuje.

SR4: Z informacji wysłanej drogą elektroniczną. Ale o samym programie już słyszałam wcześniej.

SR5: To było jakieś zaproszenie, które przyszło na adres e-mail ośrodka kultury.

SR2: Śledzę tego rodzaju doniesienia. Informacja przyszła na skrzynkę, ale ja nieco wcześniej już wypatrzyłam coś na ten temat na stronach CK w Przemysłu.

WR3: Dostałam e-maila informacyjnego w tej sprawie. Tak zresztą jak w zeszłym roku. Jestem pewnie w bazie danych i dostaję z rozdzielnika. Ale o to chodzi.

WR4: Z listu wysłanego z CK w Przemysłu. To znaczy z e-maila. Dobrze, że nie trafił do spamu. Ale nawet wtedy i tak pewnie bym się dowiedziała, bo moi znajomi też się tym interesują.

– strona internetowa Operatora regionalnego:

WR2: Ze strony Centrum Kulturalnego w Przemysłu.

– znajomi:

SR1: Ja już od wielu lat współpracuję z Centrum Kulturalnych i z uwagi na ten kontakt wiedziałam, że są starania o kontynuację programu BMK w kolejnych latach i spodziewałam się, że taka... takie działania zostaną podjęte. Po prostu dowiedziałam się od znajomych pań z CK.

WR1: Od koleżanki.

* TDI (z ang. Telephone Depth Interview) – telefoniczny wywiad pogłębiony to sposób zbierania danych (jakościowych), do którego zalet należą takie jak: badania są mniej kosztochłonne, niż badania wymagające fizycznego kontaktu z respondentem; istnieje możliwość umówienia się na termin dogodny dla badanego; wady: jednym z problemów, który dotyczy tego sposobu gromadzenia danych, duże prawdopodobieństwo braku możliwości podjęcia kontaktu z respondentem pomimo wcześniejszego uzgodnienia terminu rozmowy; ze względu na brak relacji face tu face pomiędzy badaczem i badanym stosunkowo łatwo respondentowi jest odmówić udzielenia wywiadu; konieczność korzystania z urządzeń umożliwiających rozmowę i wszelkie związane z tym niedogodności (np. brak zasięgu telefonii komórkowej, fizyczne zmęczenie wynikające z prowadzenia tego rodzaju rozmowy, ograniczone możliwości interakcji umożliwiającej zachęcanie do kontynuowania wypowiedzi przez respondenta); dobór próby: proporcjonalnie do udziału w trzech wydarzeniach spotkania informacyjne, warsztaty i realizacja projektów było to odpowiednio – 5 osób (daty wywiadów: 28.10, 29.10 – 2 wywiady, 30.10, 31.10; przy czym w celu odtworzenia struktury populacji uwzględniono osoby reprezentujące 2 instytucje kultury, 1 organizację pozarządową, 1 placówkę oświatową i 1 osobę określającą się jako niezależnego animatora lub edukatora kulturowego), 5 osób (daty wywiadów: 28.10 – 2 wywiady, 29.10, 30.10, 31.10; a w tym: przedstawiciele 2 instytucji kultury, 2 organizacji pozarządowych oraz 1 placówki oświatowej) i 3 osoby (daty wywiadów: 30.10, 31.10 – 2 wywiady). Warto nadmienić, iż w operacji badawczej respondentów podzielono na trzy kategorie: (1) osoby, które wzięły udział wyłącznie w spotkaniach informacyjnych, (2) uczestników warsztatów, którzy nie otrzymali grantu na realizację własnego projektu, (3) zwycięzców konkursu grantowego. Z uwagi na to, iż wywiady z osobami realizującymi projekty zawierają bardzo dużo informacji o samych przedsięwzięciach nie mogły być one zanonimizowane (przed nagraniem wywiadu została wyrażona zgoda na jego zarchiwizowanie, a uczestnicy rozmów mieli świadomość tego w jakim celu są one prowadzone), jednakże pozostałe wywiady (z uczestnikami spotkań informacyjnych oraz warsztatów) w niniejszym opracowaniu zostały zaprezentowane w taki sposób, aby dane rozmówców nie zostały upublicznione. W związku z tym wypowiedziom zostały nadane kody, tj.: SR – dla uczestników spotkań informacyjnych oraz WR – dla uczestników warsztatów.

– plakat wywieszony w placówce oświatowej:

WR5: W naszej szkole został wywieszony plakat na tablicy ogłoszeń.

Respondenci w zależności od tego, czy uczestniczyli wyłącznie w spotkaniach informacyjnych, czy też także w warsztatach wskazywali, iż wsparcie z jakiego skorzystali wiązało się z faktem samego uczestnictwa w tych wydarzeniach:

SR2: W tym roku na razie tylko ze spotkania informacyjnego, i pewnie na tym się skończy. Ale w latach ubiegłych brałam udział w różnych warsztatach. W 2017 r. i 2018 r.

SR3: Byłam uczestniczką spotkania informacyjnego.

W tym kontekście była mowa także o nawiązywaniu nowych i wartościowych kontaktów:

SR1: W poprzednich latach byłam partnerem w projekcie. Tyle, że wtedy nie byłam w stanie się za bardzo zaangażować. Oczywiście pomagałam jak mogłam, ale doba ma tylko 24 godziny. Brałam też wtedy udział w warsztatach. Takich o aktywnych formach pracy z młodzieżą i jak aplikować o wnioski.

SR4: To moje pierwsze spotkanie tego typu, ale nawiązałam kilka fajnych kontaktów.

Ponadto rozmówcy podkreślali konkretne korzyści jakie płynęły z ich obecności na spotkaniach i szkoleniach, a w tym głównie wsparcie merytoryczne (tematyka spotkań), ale także wizerunkowe (autoprezentacja) i osobiste (dowartościowanie się):

SR5: Ja prowadziłam zajęcia z dziećmi, i szczerze mówiąc skorzystałam z pomocy takiej merytorycznej pani Dyrektor ośrodka kultury.

WR2: Wzięłam udział w warsztatach, które bardzo mnie interesowały, ponieważ dotyczyły dokładnie takiej tematyki, która dotyczy dzieci, z którymi na co dzień pracuję.

WR3: Uczestniczyłam w dwóch warsztatach, o autoprezentacji i praktycznych formach realizacji animacji kulturowej, które minie bardzo zainteresowały.

WR4: Dwa warsztaty. Dzieci w projektach i Animacja społeczno-kulturowa. Bardzo mi się podobały te projekty. Bardzo kompetentne panie wykładowczynie. Ale to nie były tylko wykłady, tylko takie raczej integracyjne spotkania w bardzo miłej atmosferze.

WR5: Byłam na dwóch warsztatach. To w obu przypadkach były wykłady dotyczące dziedzictwa naszego regionu, tylko że jeden poruszał ten temat z takiej historycznej perspektywy, a drugi raczej plastycznej. Czyli taki wątek kulturowy i przyrodniczy związany z naszym regionem.

WR1: Z dowartościowania siebie podczas warsztatów z autoprezentacji.

Na pytanie o to, czy spotkania informacyjne oraz warsztaty były pomocne w odniesieniu do osobistego rozwoju zawodowego, rozwoju instytucji oraz konkretnie w przypadku napisania projektu uczestnicy badań stwierdzali, że te doświadczenia były bardzo przydatne, interesujące i wartościowe. Przy czym w swoich wypowiedziach wyrażali oni większy lub mniejszy poziom pewności w tym względzie:

SR1: Oczywiście wszystko to czego się dowiedziałam w mniejszym lub większym stopniu przydało mi się do mojej pracy, a przez to jak zgaduję też dla instytucji. Projekt jak wspominałam pisała moja partnerka w programie.

SR2: Było, bo takich spotkań nigdy nie za wiele.

SR5: To co było na tym szkoleniu było pomocne w tym zakresie, że wiedziałyśmy po prostu jak wypełnić wniosek. Zostałyśmy ukierunkowane na to co mogłybyśmy wpisać, czego nie powinno się wpisywać. Jak to powinno wszystko wyglądać, tak żeby ten wniosek jak najlepiej mógł zostać oceniony.

WR2: Warsztaty były bardzo przydatne dla mojego rozwoju zawodowego. Nawet jeśli coś już się wiedziało na ten temat to warto zobaczyć coś nowego.

WR3: Na pewno jeśli chodzi o wystąpienia publiczne to było kilka fajnych porad, które będą mogła wykorzystać w praktyce. Te formy pracy z dziećmi też zapewne będą pożyteczne. A czy rozwinie się przez to moja instytucja? Chyba tak, bo przecież instytucje tworzą ludzie. Tak, były też informacje pomocne pod kątem pisania wniosków.

WR4: O bardzo mi pomogły te warsztaty. Nie powiem, że kolekcjonuję takie szkolenia, bo je staram się wykorzystywać w praktyce. To znaczy wiedzę na nich nabytą. Ale faktycznie bardzo lubię tego rodzaju formę zdobywania wiedzy w praktyce i staram się kiedy tylko mogę uczestniczyć w takich działaniach. Dlatego to bardzo dobrze, że w tym projekcie było to możliwe. Na pewno to mi się przyda w działalności mojego stowarzyszenia. Projekty też dobrze umieć pisać. Choć często są to tak specyficzne wymogi, że napisanie jednego nie pomaga w innych. Różne formularze, różne rubryki. Papierologia.

SR3: Interesujące spotkanie. Może mi się przyda w przyszłości to czego się na nim dowiedziałam.

SR4: Ciekawe informacje o programie. Możliwe, że w kolejnych latach będę się starał o środki na projekt. W konkursie.

Respondenci potrafili również wskazać pewne konkretne benefity wynikające z uczestnictwa w warsztatach zorganizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim, tj. oprócz wymienionych wyżej większych kompetencji w zakresie autoprezentacji wspomniano również o podniesieniu poziomu własnej wartości i pewności swoich umiejętności, a także o uzyskaniu potwierdzenia udziału w warsztatach, które to formalne zaświadczenie może pomóc w uzyskiwaniu kolejnych szczebli kariery zawodowej:

WR1: Większa pewność siebie. Próba pozyskania środków na działania.

WR5: Nauczyciele muszą gromadzić takie doświadczenia. To jest konieczne do uzyskania awansu zawodowego. Jeśli chodzi o instytucję, to nie wiem, czy to się jakoś przełoży w tym względzie. A projekty są dla mnie i tak zbyt skomplikowane. Nie intelektualnie, ale tak formalnie. Nie lubię takiej pracy. Dość mam takich rubryk w swojej pracy.

Natomiast wśród elementów wiedzy, kompetencji i umiejętności zdobytych w ramach spotkania informacyjnego lub udziału w warsztatach, które można wykorzystać w aktualnej pracy wymieniano zapoznanie się z wymogami dotyczącymi napisania wniosku projektowego, ale także konkretne umiejętności wynikające z tematyki omawianych tu wydarzeń, tj.: formy pracy z dziećmi, autoprezentacji, a w tym radzenia sobie z lękiem związanym z wystąpieniami publicznymi. Ponadto podkreślano przydatność pozyskanej wiedzy historycznej. Niektórzy rozmówcy mieli problem z wskazaniem konkretnych korzyści wynikających z ich udziału w omawianych przedsięwzięciach, ale oni także zapewniali o ich potencjalnej przydatności. Tylko w jednym przypadku padła odpowiedź, z której wynika brak możliwości sformułowania jednoznacznej oceny w omawianych tu kwestiach.

SR1: Może jak aplikować o wniosek.

SR3: Pisanie wniosku? Możliwe, że to mi się przyda.

WR3: Myślę, że głównie te aspekty związane z pracą z dziećmi, choć kwestia autoprezentacji też się może gdzieś pojawić. Może na przykład chodzić o pozyskanie partnera do współpracy. Dobrze byłoby dobrze zaprezentować swój pomysł.

WR4: Praca z dziećmi, która nie ma na celu wkuwanie wiedzy tylko inspirowanie, naprowadzanie do własnych poszukiwań.

WR2: Autoprezentacja, aktywizacja i motywacja dzieci, zwracanie uwagi na ich mocne strony, ale też traktowanie ich po partnersku.

WR1: Przełamanie lęku przed wystąpieniami publicznymi.

WR5: Zajmują mnie takie tematy, dlatego też wybrałam takie a nie inne warsztaty. Nie przeszkadzała mi też ich forma. Wykład był ciekawy, i dobrze prowadzony. A panie z Uczelni też były w stanie mnie zainteresować.

SR4: Pierwszy raz biorę w tym udział i wszystko było ciekawe. To o czym jest program i jakie są jego dotychczasowe osiągnięcia. Da się to wykorzystać.

SR2: Nowych to może jakiś szczególnych to nie, ale posłuchałam o BMK.

SR5: Szczercze mówiąc, nie wiem.

W odniesieniu do oczekiwanej formy wsparcia ze strony Operatora regionalnego w kolejnych latach działania programu BMK uczestnicy spotkań informacyjnych wyrażali przekonanie, iż takie wsparcie byłoby bardzo pożądane, przy czym mowa była tu pomocy merytorycznej (podejmowanie inicjatyw, proponowanie szkoleń) oraz organizacyjnej (w tym aplikacji w przyszłości o grant, pomocy przy realizacji własnych projektów):

SR1: O na pewno mógłby pomóc wiele. Nie chodzi mi tu o jakieś materialne aspekty, ale sam fakt podejmowania współpracy, może jakieś pomysły.

SR4: Ten projekt jest niezłym wsparciem. Od poznanych osób słyszałem dużo dobrego o jego organizacji. To znaczy o współpracy z CK w Przemyślu, bo przecież nie wszystko od nich zależy.

SR3: Jakąś ciekawą inicjatywą. Ale ten program już jest takim działaniem, które jest dla mnie interesujące.

SR5: W czym mógłby mnie jeszcze wesprzeć. No nie wiem. Może w organizowaniu takich ciekawszych bardziej, bo tam wiem, że organizowane były takie szkolenia, dla pracowników kultury, to może że mogłyby być troszeczkę bardziej dostosowane pod takie, jakby to powiedzieć, takie regionalne sprawy. Bardziej skoncentrowane na jakiejś dziedzinie po prostu. Konkretnej.

WR1: Szkolenie na co zwrócić uwagę przy pisaniu projektu.

WR2: Można byłoby zaplanować taki cykl szkoleń bez względu na to czy byłoby to związane z BMK, czy nie.

WR5: Trudno powiedzieć. Na razie nie potrafię odpowiedzieć na to pytanie. Może mogłoby to być coś w formie doksztalcania się.

SR2: Może spróbuję aplikować o pieniądze na projekt.

WR4: Chciałabym w przyszłym roku aplikować o pieniądze na projekt. W tym roku nie startowałam w konkursie, bo aktualnie prowadzę dwa takie projekty, i wiadomo że nie da się zbyt wielu srok złapać za ogon. A nie chciałabym robić czegoś na pół gwizdka. Jak się w coś angażuję, to staram się to wykonać najlepiej jak potrafię.

WR3: Przy realizacji własnych pomysłów, w tym roku złożyłam projekt, ale niestety nie przeszedł pozytywnie procedury konkursowej. Wiadomo, było mi trochę żal, bo trochę pracy to kosztowało, ale trzeba to potraktować jak doświadczenie. Co cię nie zabije to cię wzmocni. I spróbuję w przyszłym roku.

Uczestnicy badania zapytani o to, czy wiedzą jak współpracować z partnerami z sektora edukacji lub kultury? I na co warto zwracać uwagę w tej współpracy? udzielili całej gamy odpowiedzi, od takich które jednoznacznie potwierdzają posiadanie takiej wiedzy, poprzez takie, które wyrażają pewne wątpliwości w tym względzie, aż po takie, które wskazywały na całkowity brak takiej wiedzy. Natomiast odnośnie specyfiki omawianej tu współpracy podnoszono, iż aby była ona efektywna konieczne jest wzajemne zrozumienie, szacunek, szczerłość, otwartość, komunikatywność. Podkreślano tu także pewne problemy związane z możliwościami i chęciami angażowania się w projekty związane z animacją lub edukacją kulturową po stronie przedstawicieli placówek oświatowych. Przy czym, w każdym przypadku najważniejszym czynnikiem warunkującym dobrą współpracę była kwestia atrybutów osobowości potencjalnych kooperantów.

WR2: Raczej tak, codziennie współpracuję. Warto być otwartym na innych ludzi.

WR3: Tak. Nie mam z tym problemu. Na co zwracać uwagę. Na szczegóły. Zawsze współpraca może się rozbić o szczegóły.

WR4: Sądzę, że tak. To wymaga cierpliwości. Każdy ma swoje jakieś zalety, ale i wady. Jesteśmy tylko ludźmi.

SR3: *Od czasu do czasu podejmuję współpracę z przedstawicielami Domu Kultury. Trochę na zasadzie wzajemnych przysług. Najczęściej w przypadku różnych rocznic, tak jak ta mijająca stulecia niepodległości. Warto się szanować. Wzajemnie.*

SR2: *Z instytucjami kultury bywa łatwiej, bo jakby one od tego są. Nieco większe problemy są z nauczycielami, bo ci nie bardzo chcą się w coś takiego angażować. Warto zwracać uwagę na zaangażowanie.*

SR1: *Wiem. Trochę mam już w tym doświadczenia, ale przyznam, że z oświatą jest trudno. Wie Pan, nauczyciele niby mają dużo wolnego czasu, ale przychodzi co do czego, to się okazuje, że jednak są zarobieni, jak to się mówi.*

SR4: *Jestem stosunkowo nowy w środowisku animatorów, ale z tego co widzę to da się współpracować. Może na początku są jakieś opory, ale jak się ma dar przekonywania. A jeszcze jeśli propozycja nie jest kosztochłonna, to jest szansa na współpracę.*

WR5: *Proszę mi wierzyć, że nie jest to proste. Nie obwiniam tu nikogo. Ale wielokrotnie miałam wrażenie, że nie docenia się naszej pracy. Pewnie panie z różnych instytucji kultury mogłyby to też potwierdzić. W takim przypadku trudno o motywację. Ale i tak robię co mogę, bo przecież sama wybrałam ten zawód. To była moja pasja i staram się, aby tak zostało. Aby moi uczniowie nie odczuli moich frustracji można powiedzieć.*

SR5: *Nie zastanawiałam się nigdy nad tym.*

WR1: *Nie*

1.2. Realizacja warsztatów – aspekty merytoryczne i organizacyjne

W ramach programu BMK w 2019 r. realizowanego w województwie podkarpackim zorganizowano i przeprowadzono pięć warsztatów. Były to *Autoprezentacja i wystąpienia publiczne*, które poprowadził dr Tomasz Hermaniuk, które odbyły się 30.06.2019 w MDK w Stalowej Woli; *Dzieci w projektach edukacji kulturowej – odbiorcy, uczestnicy, twórcy? Laboratorium rozwoju kompetencji społecznych i obywatelskich* przeprowadzone przez Weronikę Idzikowską (15.06.2019, Samorządowe Centrum Kultury w Mielcu); *Dziedzictwo kresów południowo-wschodnich Rzeczypospolitej*, które to spotkanie poprowadził dr Lucjan Fac (01.07.2019, Sanocki Dom Kultury); *Krajobrazy Polski – Podkarpacie (tworzenie elementów wielkopłaszczyznowych z ogólnodostępnych materiałów)* zrealizowane przez mgr Elżbietę Furmańską (08.06.2019, MOK w Dębicy) oraz *Praktyczne ożywianie rzeczywistości – animacja społeczno-kulturowa w praktyce*, który to warsztat przeprowadziły dr hab. Paulina Forma i dr Anna Winiarczyk (28.06.2019, Rzeszowski Dom Kultury – filia w Słocinie) – por. Zestawienie 2.

Zestawienie 2 Frekwencja na poszczególnych warsztatach zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim

Lp.	Tematyka spotkania	Liczba osób
1.	Autoprezentacja i wystąpienia publiczne	13
2.	Dzieci w projektach edukacji kulturowej – odbiorcy, uczestnicy, twórcy? Laboratorium rozwoju kompetencji społecznych i obywatelskich	12
3.	Dziedzictwo kresów południowo-wschodnich Rzeczypospolitej	17
4.	Krajobrazy Polski – Podkarpacie (tworzenie elementów wielkopłaszczyznowych z ogólnodostępnych materiałów)	11
5.	Praktyczne ożywianie rzeczywistości – animacja społeczno-kulturowa w praktyce	23
Ogółem		76*

*Uczestnicy mieli możliwość udziału w więcej niż jednym szkoleniu. Źródło: opracowanie własne.

Szkolenie pod nazwą „Autoprezentacja i wystąpienia publiczne”, które zostało zrealizowane 30 czerwca br. w Miejskim Domu Kultury w Stalowej Woli (prowadzący dr Tomasz Hermaniuk*) miało na celu zapoznanie uczestników z zagadnieniami związanymi z autoprezentacją, tj.: podstawowymi zasadami, taktykami, zniekształceniami w postrzeganiu oraz błędami autoprezentacji. Omówiona została problematyka komunikacji podczas prezentacji. Uczestnicy dowiedzieli się także, jak krok po kroku prowadzić prezentację, od wstępu i skupienia uwagi słuchaczy, poprzez strukturę prezentacji, „magiczne” słowa, metafory i ich zastosowanie, aż po anegdoty i historie z życia wzięte.

Warsztat pod nazwą „Dzieci w projektach edukacji kulturowej – odbiorcy, uczestnicy, twórcy. Laboratorium rozwoju kompetencji społecznych i obywatelskich?” przeprowadzony przez Weronikę Idzikowską** 15 czerwca br. w Samorządowym Centrum Kultury w Mielcu miał na celu wzbudzenie wśród uczestników zainteresowania podejmowaniem długofalowych działań na rzecz rozwoju społeczności dziecięcych oraz zachęcenie do budowania i wzmacniania relacji w pracy z dziećmi. Omówiono tu metody i propozycje narzędzi jakimi można się posłużyć podczas realizacji różnych inicjatyw kulturalnych z dziećmi tak, aby zachęcić młode osoby do aktywnego uczestnictwa w tych przedsięwzięciach.

Założeniem zajęć pod nazwą „Dziedzictwo kresów południowo-wschodnich Rzeczypospolitej” poprowadzonych 1 lipca br. przez dr Lucjana Faca*** w Sanockim Domu Kultury było częściowe przybliżenie historii, kultury i postaci wielkich Polaków z wykorzystaniem materiałów źródłowych: map,

* Trener biznesu, wykładowca akademicki i przedsiębiorca. Właściciel firmy szkoleniowo-konsultingowej NEXTEP. Jest doświadczonym trenerem biznesu, specjalistą w dziedzinie zarządzania i budowania zespołów, sprzedaży, negocjacji handlowych, wystąpień publicznych oraz szeroko rozumianych umiejętności miękkich. Ma na koncie kilkaset przeprowadzonych szkoleń dla korporacji, firm, organizacji, jednostek samorządu terytorialnego, administracji. Pracuje w Katedrze Marketingu i Przedsiębiorczości na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, jest Opiekunem Studenckiego Forum Business Centre Club, Prezesem Zarządu Stowarzyszenia Przyjaciół Wydziału Ekonomii UR – Mercatus, a także Kierownikiem Centrum Marketingu Produktów Spożywczych. Do niedawna był Dyrektorem Regionalnym organizacji Arena Biznesu, skupiającej firmy z różnorodnych branż. Występuje jako ekspert w krajowych i międzynarodowych projektach biznesowych. Jest autorem kilkudziesięciu publikacji naukowych wydanych w kraju i za granicą. Źródło: dokumenty Operatora regionalnego.

** Animatorka społeczna i kulturowa, pedagożka kultury. Ukończyła m.in. Laboratorium „Projektowanie Kultury” na Uniwersytecie SWPS oraz szkolenie certyfikacyjne dla trenerów Familylab Polska. Współpracuje m.in. z Małopolskim Instytutem Kultury w Krakowie, Instytutem Teatralnym im. Z. Raszewskiego w Warszawie, Wojewódzkim Domem Kultury w Kielcach. Współautorka podręcznika dla animatorów kultury i nauczycieli pt. Projektuj z dziećmi! Edukacja kulturowa w praktyce. Prowadzi szkolenia dla nauczycieli, animatorów, rodziców, dorosłych zainteresowanych podejmowaniem długofalowych działań na rzecz rozwoju społeczności dziecięcych oraz budowaniem i wzmacnianiem perspektywy relacyjnej w pracy z dziećmi. W działaniach, które proponuje, inspirowane jest podejściem pedagogicznym duńskiego terapeuty rodzinnego i pedagoga, Jespera Juul’a, wartościami obecnymi w procesie Porozumienia bez Przemocy oraz odwołuje się do własnych doświadczeń w pracy z dziećmi, młodzieżą, dorosłymi. Źródło: dokumenty Operatora regionalnego.

*** Absolwent I Liceum Ogólnokształcącego im. J. Słowackiego w Przemyślu i jego nauczyciel od 1995 r. Ukończył historię na Wydziale Humanistycznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Doktorat obronił na Wydziale Socjologiczno-Historycznym Uniwersytetu Rzeszowskiego Historyk wojskowości i lotnictwa. Krajoznawca. Pracownik Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Przemyślu, Wyższej Szkoły Oficerskiej Sił Powietrznych w Dęblinie i Państwowej Wyższej Szkoły Wschodnioeuropejskiej w Przemyślu. Wieloletni wiceprezes Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu. Założyciel i redaktor „Historii Wojskowości Rocznika Przemyskiego” i kilku innych periodyków, serii wydawniczych: Biblioteczka Podchorążego, Biblioteczka Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej. Współzałożyciel i współredaktor miesięcznika „Nasz Przemyśl”. Pracownik Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej. Miłośnik turystyki historycznej i propagator turystyki pola bitwy. W swoich badaniach koncentruje się na historii wojskowości polskiego południowowschodniego teatru działań wojennych. Jest autorem i współautorem trzech książek, kilkudziesięciu artykułów naukowych i ponad dwustu popularnonaukowych. Współpracował przy realizacji kilkudziesięciu filmów dokumentalnych dla TVP, Discovery, BBC. Uczestnik wielu konferencji naukowych i popularnonaukowych z zakresu historii i krajoznawstwa. Źródło: PWSW w Przemyślu, <https://ih.pwsw.pl/historia/kierunek-historia/kadra/> (dostęp: 06.12.2019).

albumów, filmów, roczników, fotografii. Ponieważ na kresach południowo-wschodnich nie występowały wyraźne lub trwałe granice polityczne, kulturowe czy etniczne były one obszarem wzajemnego przenikania kultur cechujących się pokrewieństwem językowym i wspólnym pochodzeniem. Ogólnie na kresach krzyżowały się różne uwarunkowania polityczne, społeczne i kulturalne. Temat warsztatów miał stanowić inspirację dla przyszłych beneficjentów, aby uwzględniali i odwoływali się do historii i dziedzictwa regionu.

Szkolenie pod nazwą „Krajobrazy Polski – Podkarpacie. Tworzenie elementów wielkopłaszczyznowych z ogólnodostępnych materiałów” przeprowadzone 8 czerwca br. w Miejskim Ośrodku Kultury w Dębicy przez Elżbietę Furmańską* miało na celu wzbudzenie kreatywności u osób w różnym wieku i na różnym poziomie zaawansowania. Ponadto miało ono także zainteresować możliwościami wykorzystania różnych technik plastycznych (farby, pastele, kredki, papier) i wyzwolić ekspresję twórczą a inspiracją miały być najbardziej znane i piękne pod względem geograficznym, przyrodniczym i historycznym miejsca na Podkarpaciu.

Warsztat o nazwie „Praktyczne ożywianie rzeczywistości – animacja społeczno-kulturowa w praktyce” zrealizowany 28 czerwca br. w Rzeszowskim Domu Kultury (filia Słocina) przez dr hab. Paulinę Formę** i dr Annę Winiarczyk*** umożliwił uczestnikom zapoznanie się z wybranymi pojęciami z zakresu pedagogiki społecznej, pedagogiki rodziny, zagadnieniami dotyczącymi teorii wychowania, animacji społeczno-kulturowej oraz dramy. W jego trakcie wspólnie wykonywano ćwiczenia stymulujące wszystkie sfery rozwojowe, wyzwalające kreatywność i zapewniające uczucie przyjemności w procesie uczenia się.

* Z wykształcenia pedagog (Pedagogika Opiekuńczo-Wychowawcza – 1997 r.), ukończyła studia podyplomowe z Resocjalizacji i Terapii Pedagogicznej (2000 r.), Wychowania Przedszkolnego (2001 r.), Zarządzania Instytucją Oświatową w Zreformowanym Systemie Edukacji (2002 r.), Nauczania Plastyki w Szkole Podstawowej i Gimnazjum (2007 r.) oraz roczny kurs dający kwalifikacje Trenera kinezyjologicznego systemu kształcenia i terapii „Edukacja przez ruch”. Ponadto jest autorką 6 programów unijnych, pomysłodawcą szeregu akcji, koordynatorką konkursów ogólnopolskich oraz współautorką scenariuszy warsztatów skierowanych do dzieci i młodzieży. Obecnie pełni funkcję Dyrektora Przedszkola Miejskiego nr 4 w Leżajsku oraz realizuje się jako trener I stopnia PSP i A Klanza. Źródło: dokumenty Operatora regionalnego.

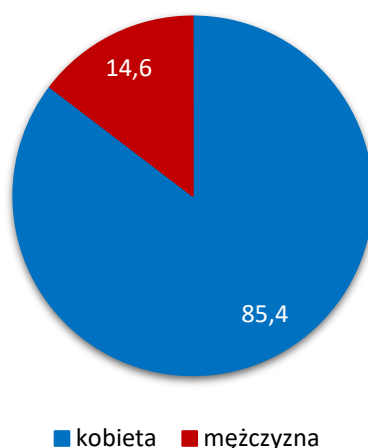
** Adiunkt w Zakładzie Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, pedagog społeczny, nauczyciel akademicki, teoretyk i praktyk. Prowadzi zajęcia dydaktyczne z zakresu: pedagogiki społecznej, poradnictwa społeczno-wychowawczego, pedagogiki rodziny, zagadnień dotyczących teorii wychowania, animacji społeczno-kulturowej, pedagogiki opiekuńczej, dramy, pomocy społecznej i pracy socjalnej oraz metodyki. Jej główne zainteresowania naukowo-badawcze koncentrują się na płaszczyźnie filologicznej oraz instytucjach, placówkach wspomagających rodzinę i inne środowiska wychowawczo-socjalizacyjne w przeciwdziałaniu różnorodnym problemom społecznym, marginalizacji i alienacji społecznej, a także na procesie socjalizacji i partycypacji społecznej dzieci i młodzieży w zestawieniu z różnymi środowiskowymi jego uwarunkowaniami, takimi jak np.: struktura rodziny, dysfunkcyjność rodziny, sytuacja szkolna, media i mass media oraz wzorce kulturowe. Koordynuje i realizuje projekty naukowo-badawcze oraz wdrożeniowo-innowacyjne z zakresu transferu wiedzy w nauce, i.in. Nadzoruje zadania z zakresu trójkąta wiedzy i współpracy międzysektorowej z instytucjami otoczenia biznesu i władzami publicznymi. Pełni szereg funkcji (współredaktorka czasopisma naukowego, opiekunka praktyk studenckich, koła naukowego), członek wielu gremiów naukowych (w tym ogólnopolskich) i eksperckich. Źródło: dokumenty Operatora regionalnego.

*** Nauczyciel akademicki Wydziału Pedagogicznego i Artystycznego, adiunkt w Zakładzie Edukacji przez Media i Sztukę Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. W kręgu głównych zainteresowań naukowo-badawczych wymienić należy pedagogikę społeczną, głównie zagadnienia dotyczące dziecka funkcjonującego w rodzinie monoparentalnej na skutek migracji zarobkowej rodziców, co znalazło odzwierciedlenie w licznych artykułach naukowych oraz podjętej tematyce rozprawy doktorskiej. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się także wokół pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej oraz pedagogiki medialnej. Jest autorem licznych publikacji naukowych, współredaktorem książki pt.: „Animacja kultury a edukacja” (2012 r.) oraz współautorem monografii pt.: „Uczeń w przestrzeni medialnej” (2017 r.). Swoje koncepcje badawcze i osiągnięte wyniki prezentowała na konferencjach zarówno krajowych, jak i międzynarodowych. Źródło: dokumenty Operatora regionalnego.

Założeniem jest tu iż, propozycje zabaw są dostosowane do kalendarza imprez, pór roku i zagadnień bliskich dzieciom i młodzieży oraz mogą być stosowane do pracy indywidualnej jak i grupowej.³

Uczestnikami warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim były przeważnie kobiety (ok. 85%), wobec ok. 15% mężczyzn – por. Wykres 3.

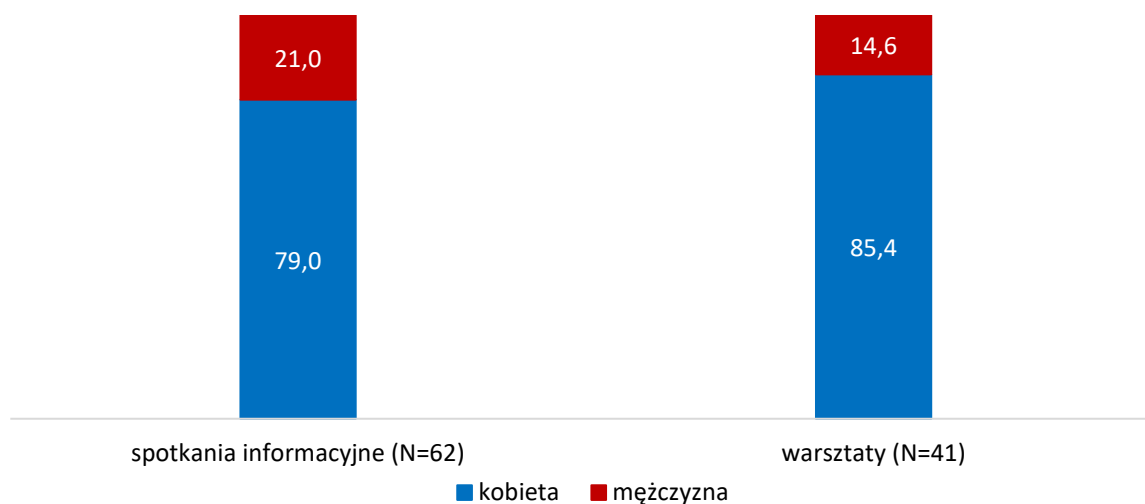
Wykres 3 Struktura płci uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim (Dane w %, N=41)

Źródło: opracowanie własne.

Zestawiając natomiast strukturę płci uczestników spotkań informacyjnych oraz warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. na Podkarpaciu można stwierdzić, iż wykazują one bardzo duże podobieństwo (względny wskaźnik podobieństwa struktur $Z=0,881$). Innymi słowy udział kobiet i mężczyzn w obu wydarzeniach był bardzo zbliżony pod względem proporcji, przy czym w warsztatach wzięło udział proporcjonalnie nieco więcej kobiet, niż w spotkaniach informacyjnych, a tym samym na szkoleniach było proporcjonalnie nieco mniej mężczyzn, niż na wspomnianych spotkaniach – por. Wykres 4.

Wykres 4 Struktura płci uczestników spotkań informacyjnych i warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim (Dane w %)

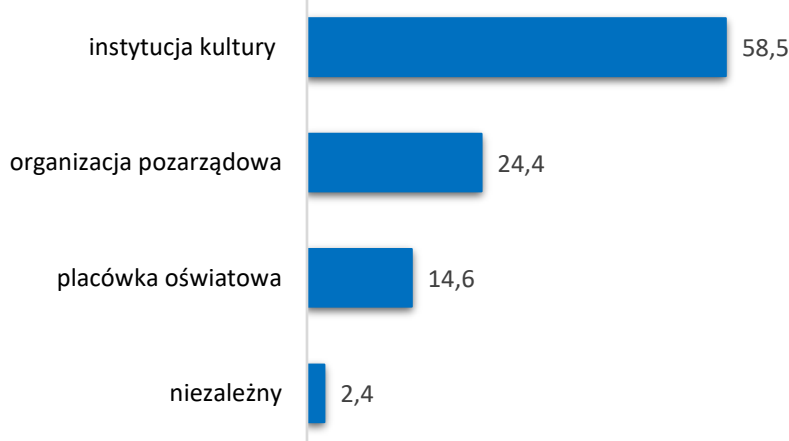

Źródło: opracowanie własne.

³ Informacje na podstawie dokumentów Operatora regionalnego, tj. Centrum Kulturalnego w Przemysłu.

W przypadku warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim największy odsetek stanowiły osoby, które reprezentowały instytucje kultury (ok. 59%). Pozostałe osoby były przedstawicielami organizacji pozarządowych (ok. 24%), placówek oświatowych (ok. 15%) oraz określające się jako niezależne (ok. 2%) – por. Wykres 5.

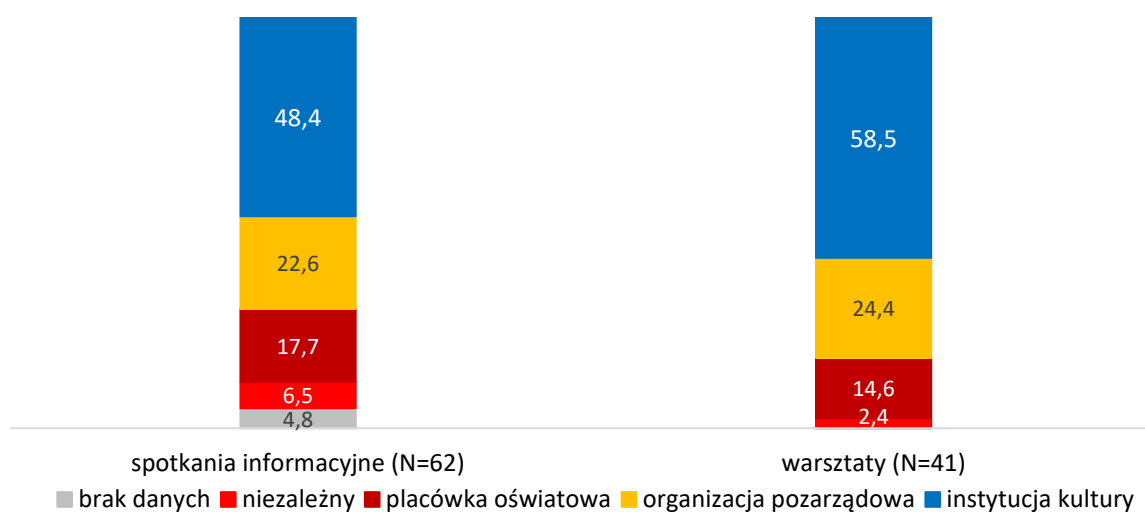
Wykres 5 Podmioty reprezentowane przez uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim (Dane w %, N=62)

Źródło: opracowanie własne.

Porównanie struktury podmiotów reprezentowanych przez uczestników spotkań informacyjnych oraz warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim wykazało duże podobieństwo (względny wskaźnik podobieństwa struktur $Z=0,786$). W obu przedsięwzięciach największy udział stanowiły osoby reprezentujące instytucje kultury, przy czym w przypadku warsztatów takich osób było nieco więcej, niż na wspomnianych spotkaniach. Różnice w odniesieniu do organizacji pozarządowych były niewielkie, z nieznaczną przewagą w tym względzie po stronie warsztatów. Odwrotnie sytuacja przedstawiała się w kontekście placówek oświatowych, których pracowników było proporcjonalnie więcej obecnych na spotkaniach informacyjnych, niż na warsztatach. Podobny rozkład danych zaobserwowano również wśród osób określających się jako niezależni animatorzy lub edukatorzy kulturowi – por. Wykres 6.

Wykres 6 Struktura podmiotów reprezentowanych przez uczestników spotkań informacyjnych oraz warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim (Dane w %)

Źródło: opracowanie własne.

1.3 Przeprowadzenie procedury konkursowej

Zgodnie z przyjętym Regulaminem nabór do konkursu odbył się w następujących terminach:

– I etap – od 21.06.2019 r. do 05.07.2019 r. (okres składania aplikacji), a lista rankingowa została opublikowana na stronie organizatora 09.07.2019 r.;

– II etap od 10.07.2019 r. – 17.07.2019 r. (okres składania aplikacji), na publikację listy rankingowej na stronie organizatora przewidziano pięć dni (do 22.07.2019 r.).

Skład Komisji konkursowej:

– Katarzyna Kuczmenda – Zastępca Dyrektora Departamentu Edukacji, Nauki i Sportu Urzędu Marszałkowskiego województwa podkarpackiego;

– Kinga Bielec – animatorka kultury, dziennikarka; animatorka społeczności lokalnej w Rzeszowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego, stypendystka Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,

– Paweł Kamiński – Koordynator projektu Bardzo Młoda Kultura w województwie dolnośląskim,

– Aleksander Konopek – Dyrektor Departamentu Kultury i Ochrony Dziedzictwa Narodowego Urzędu Marszałkowskiego województwa podkarpackiego,

– Janusz Czarski – Dyrektor Centrum Kulturalnego w Przemyślu.

Warto podkreślić duże doświadczenie osób wchodzących w skład jury, nie tylko pod względem merytorycznego przygotowania w sferze zawodowej, ale także ze względu na wieloletnią współpracę w ramach BMK, a przez to możliwość trafnego identyfikowania celów, jakie przyświecają temu programowi. Ponadto elementem sprzyjającym sieciowaniu jest zapraszanie do udziału w składzie komisji przedstawicieli Operatorów regionalnych programu BMK z innych województw – por. Zestawienie 3.

Zestawienie 3 Uczestnictwo w składzie jury konkursu realizowanego w ramach BMK w latach 2016-19 w województwie podkarpackim

Lp.	Imię	Nazwisko	2016	2017	2018	2019	Ogółem
1.	Kinga	Bielec	nie	tak	tak	tak	3
2.	Janusz	Czarski	tak	tak	tak	tak	4
3.	Paweł	Kamiński	nie	nie	nie	tak	1
4.	Aleksander	Konopek	tak	tak	tak	tak	4
5.	Katarzyna	Kuczmenda	tak	tak	tak	tak	4
6.	Karolina	Opałko*	nie	tak	tak	nie	2

* osoba współkoordynująca projekt „Świętokrzyska Akademia Edukacji Kulturowej” realizowany w ramach BMK w latach 2016-18; pracownik Wojewódzkiego Domu Kultury w Kielcach.

Źródło: opracowanie własne

Ogółem w pierwszej turze konkursu grantowego złożono 23 wnioski – por. Zestawienie 4.

Zestawienie 4 Wykaz wniosków projektowych zgłoszonych do I etapu konkursu regrantingowego przeprowadzonego w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim

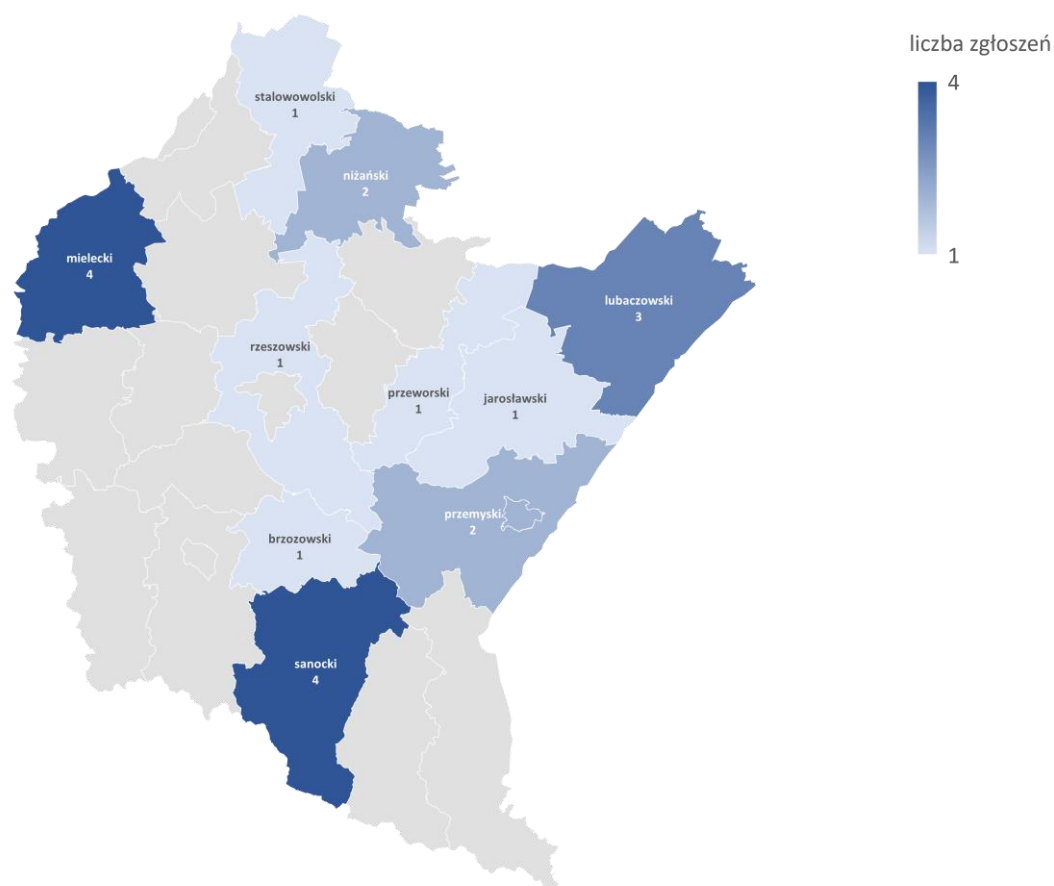
Lp.	Imię	Nazwisko	Miejscowość	Nazwa projektu
1.	Agnieszka	Adamczyk	Borowa	Słyszę-Czuję-Maluję
2.	Jolanta	Dudzik	Mielec	Dzieci mają głos. 200 rocznica urodzin St. Moniuszki.
3.	Anna	Fortuna	Przemyśl	Przemysłana gra
4.	Iwona	Gibała-Błażewicz	Sanok	Coolturalni Młodzi na scenie
5.	Katarzyna	Grabka	Przemyśl	Przemyśl to z Marianem....
6.	Anna	Gryniewicz	Oleszyce	Z podkarpackim przytupem
7.	Ewa	Jakubowska-Osenkowska	Sanok	Artystyczne pasje - trzy razy po 100%
8.	Irena	Janiskiewicz	Oleszyce	Historyczne miniatury Oleszyckie
9.	Joanna	Kostkiewicz	Wyszatyce	Animacja w teatrze
10.	Sylwia	Kozak	Chmielnik	Urban Sketching - świat szkicem widziany
11.	Barbara	Kruczek	Długie	Muzycznie z Teatrem
12.	Jolanta	Mazur-Fedak	Sanok	Sto lat "nazad" - obrazki z międzywojennego Sanoka
13.	Iwona	Mylek	Chłopice	FotoOko - kultura i tradycja mojej Małej Ojczyzny
14.	Anna	Piękoś	Mielec	Teatr małego aktora
15.	Barbara	Potocka	Nowosielec	Kraina Radości
16.	Anna	Pracąło	Oleszyce	Wszystkie zmysły kultury
17.	Wojciech	Ramus	Sandomierz	Bieszczady. Słowa i Głosy
18.	Agnieszka	Stadnik	Dydnia	Tacy sami Folklorem zawiani
19.	Agnieszka	Straż	Mielec	Ocalić od zapomnienia
20.	Anna	Śliwka	Zarzecze	Wyraż siebie tańcem
21.	Anna	Ulewicz	Jeżowe	Z Aniołami za pan brat
22.	Anna	Wach	Małkowice	Tradycja łączy pokolenia
23.	Beata	Życzyńska	Stalowa Wola	Wiem skąd jestem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Operatora regionalnego.

Komisja konkursowa w po ocenie 23 wniosków z I tury pod względem formalnym (uwzględniając wytyczne Regulaminu) zakwalifikowała do oceny merytorycznej wszystkie te projekty.

Wnioskodawcy to osoby działające w sferze edukacji i animacji kulturowej z takich miejscowości i powiatów jak: Mielec, Oleszyce i Sanok (po 3 wnioski) oraz Przemyśl (2 wnioski), a także Borowa (pow. mielecki), Chłopice (pow. jarosławski), Chmielnik (pow. rzeszowski), Długie (pow. sanocki), Dydnia (pow. brzozowski), Jeżowe (pow. nizański), Małkowice (pow. przemyski), Nowosielec (pow. nizański), Stalowa Wola, Wyszatyce (pow. przemyski) oraz Zarzecze (pow. przeworski) – po 1 wniosku. Tym samym można stwierdzić, że relatywnie dużo wniosków pochodziło od osób działających na terenie takich powiatów jak mielecki, przemyski i sanocki (po 4 zgłoszenia). Ponadto wśród wnioskodawców były dwie osoby z powiatu nizańskiego, a z pozostałych powiatów tj. brzozowskiego, jarosławskiego, przeworskiego, rzeszowskiego i stalowowolskiego pochodziły pojedyncze aplikacje o grant. Ponadto siedziba jednego z wnioskodawców mieści się w Sandomierzu, tj. w woj. świętokrzyskim – por. Mapa 2.

Mapa 2 Miejsca działalności wnioskodawców ubiegających się o grant w I turze konkursu według powiatów województwa podkarpackiego

Siedziba jednego z wnioskodawców mieści się w Sandomierzu, tj. w woj. świętokrzyskim.

Źródło: opracowanie własne.

Biorąc pod uwagę kryteria regulaminowe, ocenę punktową i wspólną dyskusję, Komisja postanowiła zaprosić do udziału w II etapie konkursu grantowego autorów 13 projektów – por. Zestawienie 5.

Zestawienie 5 Wykaz wniosków projektowych zgłoszonych do II etapu konkursu regrantingowego przeprowadzonego w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim

Lp.	Imię	Nazwisko	Miejscowość	Nazwa projektu
1.	Agnieszka	Adamczyk	Borowa	Słyszę-Czuję-Maluję
2.	Katarzyna	Grabka	Przemyśl	Przemyśl to z Marianem....
3.	Ewa	Jakubowska-Osenkowska	Sanok	Artystyczne pasje - trzy razy po 100%
4.	Joanna	Kostkiewicz	Wyszatyce	Animacja w teatrze
5.	Sylwia	Kozak	Chmielnik	Urban Sketching - świat szkicem widziany
6.	Barbara	Kruczek	Długie	Muzycznie z Teatrem
7.	Jolanta	Mazur-Fedak	Sanok	Sto lat "nazad" - obrazki z międzywojennego Sanoka
8.	Anna	Piękoś	Mielec	Teatr małego aktora
9.	Barbara	Potocka	Nowosielec	Kraina Radości
10.	Wojciech	Ramus	Sandomierz	Bieszczady. Słowa i Głosy
11.	Anna	Śliwka	Zarzecze	Wyraż siebie tańcem
12.	Anna	Ulewicz	Jeżowe	Z Aniołami za pan brat
13.	Beata	Życzyńska	Stalowa Wola	Wiem skąd jestem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Operatora regionalnego.

Na posiedzeniu Komisji konkursowej, które odbyło się w Rzeszowie w dniu 19 lipca 2019 r., oceniającej projekty złożone w konkursie grantowym zorganizowanym w ramach programu Bardzo Młoda Kultura 2019 – 2021 dofinansowanego ze środków Narodowego Centrum Kultury, po sprawdzeniu wniosków pod względem formalnym i merytorycznym oraz po uwzględnieniu kryteriów regulaminowych, uzasadnienia budżetu i oceny punktowej wyłoniono 7 zwycięskich projektów, których realizację przewidziano na okres od 5 sierpnia do 20 października br. – por. Zestawienie 6.

Zestawienie 6 Wykaz zwycięskich wniosków projektowych zgłoszonych do konkursu regrantowego przeprowadzonego w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim według uzyskanej punktacji

Lp.	Imię	Nazwisko	Miejscowość	Nazwa projektu	Liczba punktów
1.	Wojciech	Ramus	Sandomierz	Bieszczady. Słowa i Głosy	167
2.	Sylwia	Kozak	Chmielnik	Urban Sketching - świat szkicem widziany	155
3.	Katarzyna	Grabka	Przemyśl	Przemyśl to z Marianem....	145
4.	Jolanta	Mazur-Fedak	Sanok	Sto lat "nazad" - obrazki z międzywojennego Sanoka	143
5.	Anna	Piękoś	Mielec	Teatr małego aktora	141
6.	Joanna	Kostkiewicz	Wyszatyce	Animacja w teatrze	140
7.	Agnieszka	Adamczyk	Borowa	Słyszę-Czuję-Maluję	140

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Operatora regionalnego.*

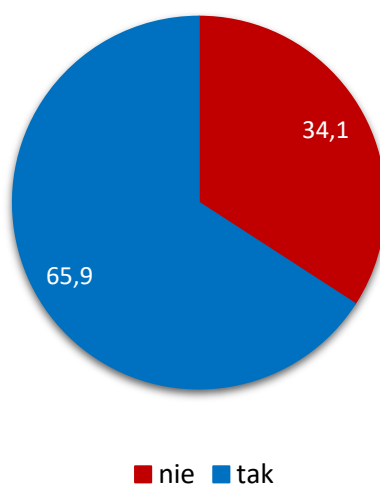
* Protokół z posiedzenia Komisji oceniającej projekty złożone w konkursie grantowym zorganizowanym w ramach Projektu Bardzo Młoda Kultura w 2019 r., realizowanego w ramach Programu Bardzo Młoda Kultura 2019-2021, Rzeszów, 8 lipca 2019 r. oraz Protokół z posiedzenia Komisji oceniającej projekty złożone w konkursie grantowym zorganizowanym w ramach Projektu Bardzo Młoda Kultura realizowanego w ramach Programu Bardzo Młoda Kultura 2019 – 2021 dofinansowanego ze środków Narodowego Centrum Kultury, Rzeszów, 19 lipca 2019 r.

2. Działania Operatora regionalnego w opinii beneficjentów

2.1 Charakterystyka beneficjentów oferty szkoleniowej uczestniczących w badaniach CAWI

Uczestników warsztatów zorganizowanych przez Operatora regionalnego Programu BMK w województwie podkarpackim zaproszono do wzięcia udziału w badaniach realizowanych za pośrednictwem Internetu*. W efekcie podjętych zabiegów badawczych uzyskano odpowiedzi od ok. 2/3 badanej populacji** – por. Wykres 7.

Wykres 7 Udział w badaniach CAWI uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r.
(Dane w %, N=41)

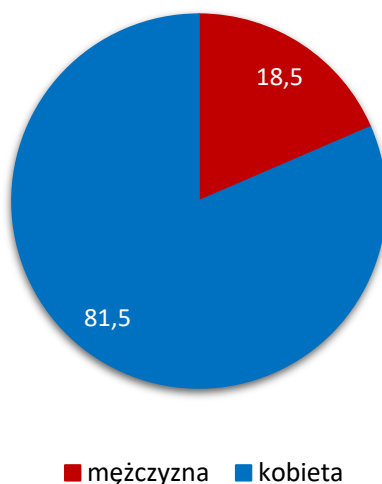
Źródło: badania własne.

Wśród badanych uczestników szkoleń zdecydowaną większość stanowiły kobiety (ok. 82%), wobec ok. 19% mężczyzn. Pomimo tego, iż w omawianych tu badaniach CAWI wzięło udział ok. 2/3 ogółu uczestników szkoleń, to jednak struktura próby w porównaniu z populacją (por. Wykres 3) ze względu na płeć jest prawie identyczna (względny wskaźnik podobieństwa struktur $Z=0,926$), przy niewielkiej nadreprezentacji mężczyzn. Ponadto – choć oczywiście na podstawie tak niewielkiej populacji i tym samym próby trudno o jakiegokolwiek jednoznaczne uogólnienia – to jednakże taki wynik może odzwierciedlać wysoki stopień sfeminizowania zawodów związanych z edukacją i animacją kulturową – por. Wykres 8.

* Badania typu CAWI (ang. Computer-Assisted Web Interview), czyli wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW, jest to technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Podstawowe zalety – duży zasięg i relatywnie niskie koszty. Podstawowe wady – problemy z uzyskaniem zwrotów, kontrolą nad doborem próby, przez co trudno uzyskać reprezentatywne wyniki, konieczność posiadania przez respondentów komputera (urządzenia) z dostępem do Internetu. Por. J. Sztumski, Wstęp do metod i technik badań społecznych, Katowice 1999, s. 169-177; Ch. Frankfort-Nachmias, D. Nachmias, Metody badawcze w naukach społecznych, Poznań 2001, s. 240 i dalej; S. Nowak, Metody badań socjologicznych, Warszawa 1965; E. Babbie, Badania społeczne w praktyce, Warszawa 2003. Uzyskany wyniki 27 wypełnionych kwestionariuszy jest efektem 6 wysłanych próśb o wzięcie udziału w badaniach (tj. 13.10; 20.10.; 28.10; 03.11; 07.11 oraz 12.11.2019).

** Prezentowanie danych w tak wystandaryzowany sposób w przypadku niewielkich liczb jest problematyczne, jednakże jest to konieczne z uwagi na ogólnie niewielką populację (tj. 41 uczestników warsztatów) oraz fakt, iż jest to najlepsza forma pozwalająca ukazać strukturę badanej próby i dokonywać ewentualnych porównań pomiędzy poszczególnymi kategoriami respondentów.

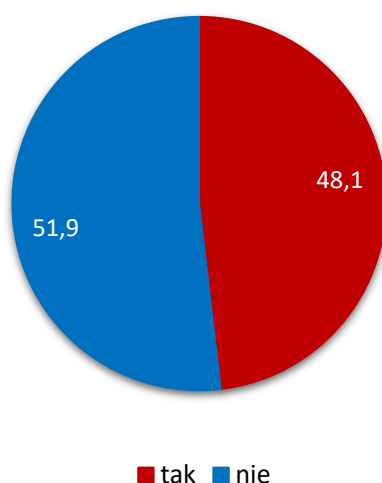
Wykres 8 Struktura płci badanych uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r.
(Dane w %, N=27)

Źródło: badania własne.

Uczestnictwo w poprzednich latach funkcjonowania Programu BMK, tj. w latach 2016-18 zadeklarowała prawie połowa respondentów (ok. 48%). Druga połowa badanych to osoby, które po raz pierwszy biorą udział w tym przedsięwzięciu (ok. 52%). Można więc stwierdzić, że Program jest atrakcyjny zarówno dla osób, które już mają doświadczenie współpracy przy jego realizacji, jak i dla tych osób, które po raz pierwszy chcą skorzystać z możliwości jakie się z nim wiążą – por. Wykres 9.

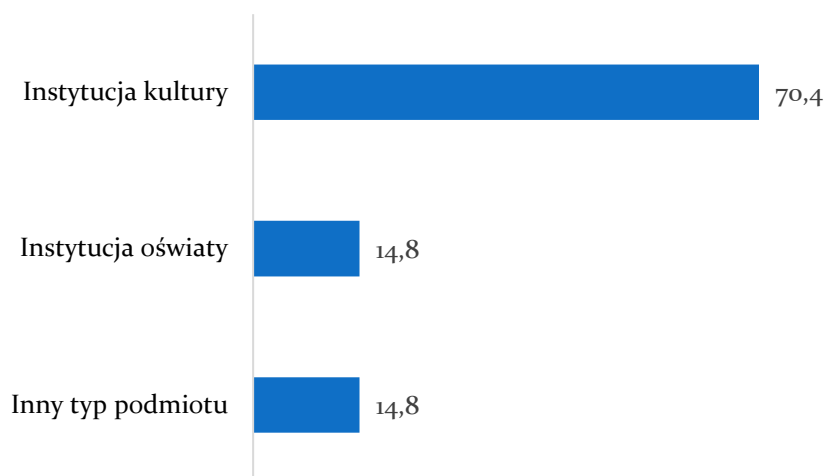
Wykres 9 Udział w poprzedniej edycji BMK (2016-18) wśród badanych uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r.
(Dane w %, N=27)

Źródło: badania własne.

Badani uczestnicy warsztatów to najczęściej przedstawiciele instytucji kultury (ok. 70%). W pozostałych przypadkach osoby te reprezentowały instytucje oświaty albo były związane z innymi typem podmiotu (po ok. 15%) – por. Wykres 10. Wśród udzielanych odpowiedzi wskazujących na afiliację inną niż instytucje kultury albo oświaty znalazły się takie jak: działalność gospodarcza i stowarzyszenie, fundacja, fundacja edukacyjna oraz organizacja pozarządowa.

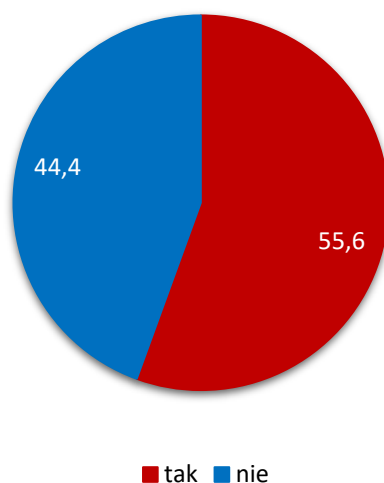
Wykres 10 Typ instytucji reprezentowanych przez badanych uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. (Dane w %, N=27)

Źródło: badania własne.

Z deklaracji większości respondentów wynika, że złożyli oni wniosek o grant mający na celu umożliwienie realizacji własnego pomysłu dotyczącego podjęcia działań w zakresie edukacji lub animacji kulturowej (ok. 56%). Pozostałe osoby przyznały, że nie zgłosiły takiego wniosku do procedury konkursowej – por. Wykres 11.

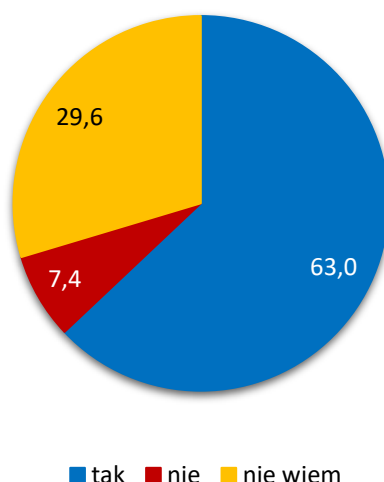
Wykres 11 Deklaracja badanych uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. odnośnie złożonego projektu (Dane w %, N=27)

Źródło: badania własne.

Z uzyskanych w badaniach deklaracji wynika, iż zdecydowana większość respondentów w kolejnych latach realizacji Programu BMK planuje złożyć wniosek o uzyskanie finansowania własnego projektu z zakresu edukacji lub animacji kulturowej (ok. 63%). Takich planów nie ma jedynie ok. 7% badanych uczestników szkoleń. W pozostałych przypadkach taka decyzja jeszcze nie została podjęta (ok. 30%) – por. Wykres 12.

Wykres 12 Plany badanych uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. dotyczące składania wniosków regrantingowych w kolejnych latach programu (Dane w %, N=27)

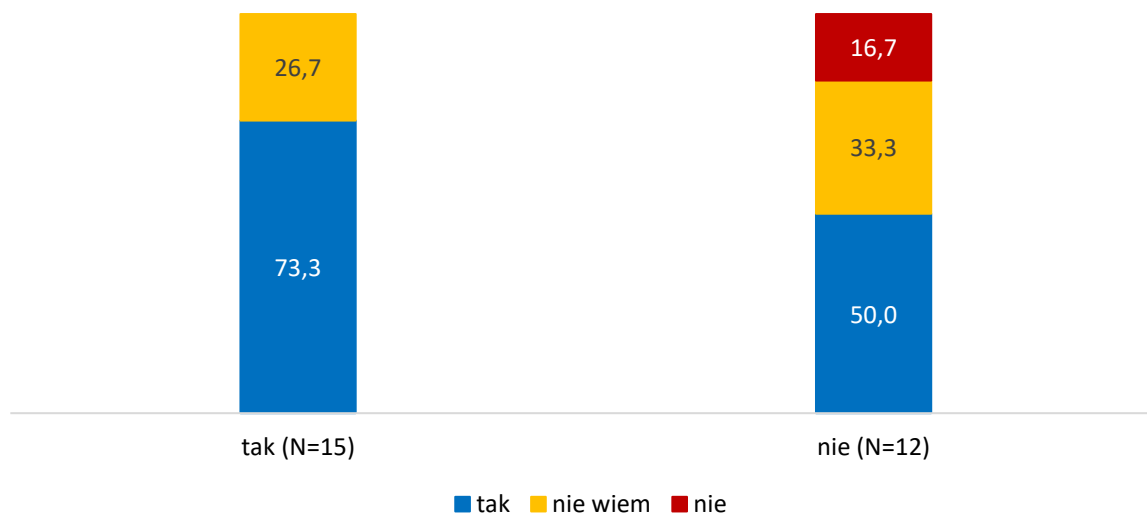

Źródło: badania własne.

Zestawienie kwestii złożenia wniosku o grant w bieżącym roku oraz planach co do takiego działania w kolejnych latach realizacji Programu BMK wykazało,* że wśród tych osób, które przedstawiły swój projekt komisji konkursowej zdecydowanie przeważają takie, które mają w planach ponowne aplikowanie o wsparcie finansowe swoich autorskich pomysłów z zakresu edukacji lub animacji kulturowej (ok. 73%). W przypadku pozostałych osoby w tej kategorii respondentów taki plan jeszcze się nie wykrystalizował (ok. 27%). Natomiast wśród badanych uczestników warsztatów, którzy w bieżącym roku nie zgłosili się do konkursu w celu uzyskania grantu, zdecydowana większość, bo aż połowa ma w planie podjęcie takiego działania w następnych latach (ok. 50%). Co trzecia odpowiedź w tej kategorii respondentów wskazuje, że złożenie takiego wniosku nie jest jeszcze przesądzone (ok. 33%). Pozostałe brane tu pod uwagę osoby wykluczają udział w tego rodzaju przedsięwzięciu (ok. 17%). Widać więc, iż podejmowanie wysiłku mającego na celu uzyskanie finansowania swojej działalności w sferze edukacji lub animacji kulturowej wyraźnie bardziej sprzyja chęci ponawiania działań tego rodzaju w przyszłości, niż brak takich starań (względny wskaźnik podobieństwa struktur $Z=0,622$) – por. Wykres 13.

* Przy tak niewielkich liczebnościach w poszczególnych kategoriach wszelkie wnioskowania na ich podstawie należy traktować z należytą ostrożnością.

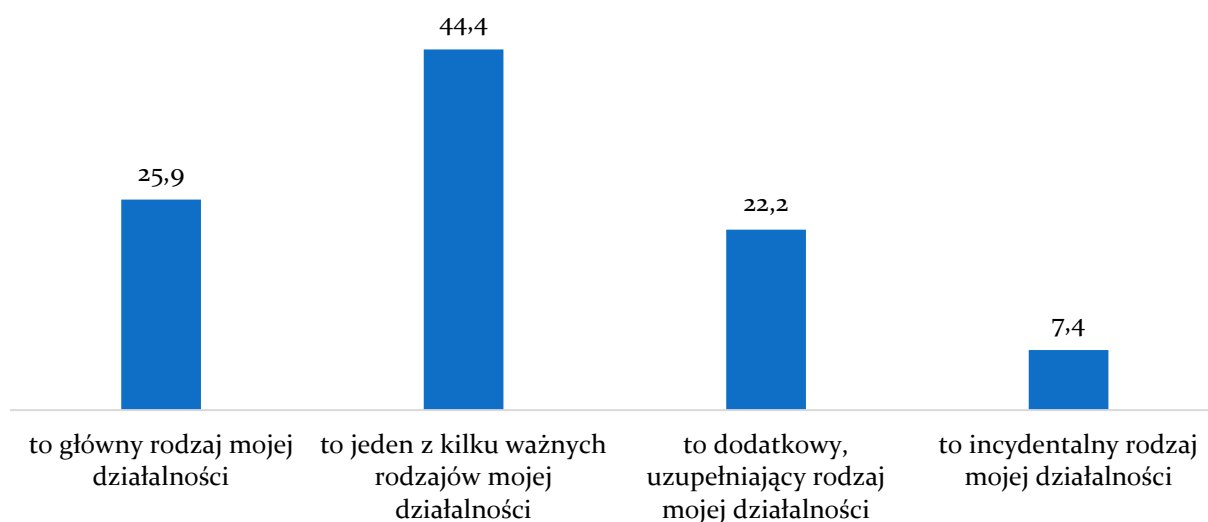
Wykres 13 Złożenie wniosku o grant w ramach BMK w 2019 r. a plany dotyczące tego rodzaju przedsięwzięć w kolejnych latach funkcjonowania Programu
(Dane w %)

Źródło: badania własne.

Działania z zakresu edukacji lub animacji kulturowej w przypadku większości badanych stanowią jeden z kilku ważnych rodzajów podejmowanej działalności (ok. 44%). Dla ponad ¼ respondentów aktywność tego rodzaju to główny rodzaj działalności. Edukację lub animację kulturową jako dodatkowy, uzupełniający rodzaj działalności traktuje co piąty respondent (ok. 22%). W przypadku ok. 7% badanych omawiana forma działań ma jedynie incydentalny charakter – por. Wykres 14.

Wykres 14 Miejsce edukacji kulturowej lub animacji kultury w działalności uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r.
(Dane w %, N=27)

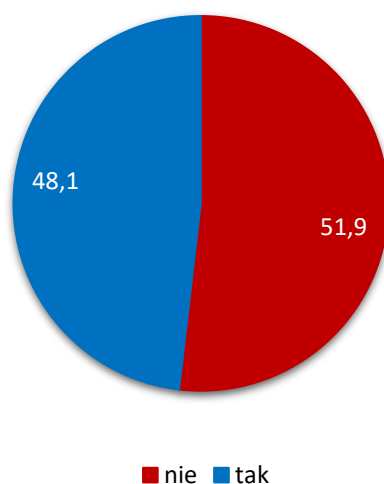

Źródło: badania własne.

2.2 Sieć BMK w województwie podkarpackim w opinii uczestników szkoleń

Uczestnicy warsztatów, którzy wzięli udział w badaniach są podzieleni w kwestii opinii na temat funkcjonowania w województwie podkarpackim sieci współpracy na rzecz edukacji kulturowej. Nieco ponad połowa z nich uważa, że taka sieć nie istnieje (ok. 52%). Natomiast pozostałe osoby wyraziły przekonanie, że omawiana sieć na Podkarpaciu jednak występuje (ok. 48%) – por. Wykres 15.

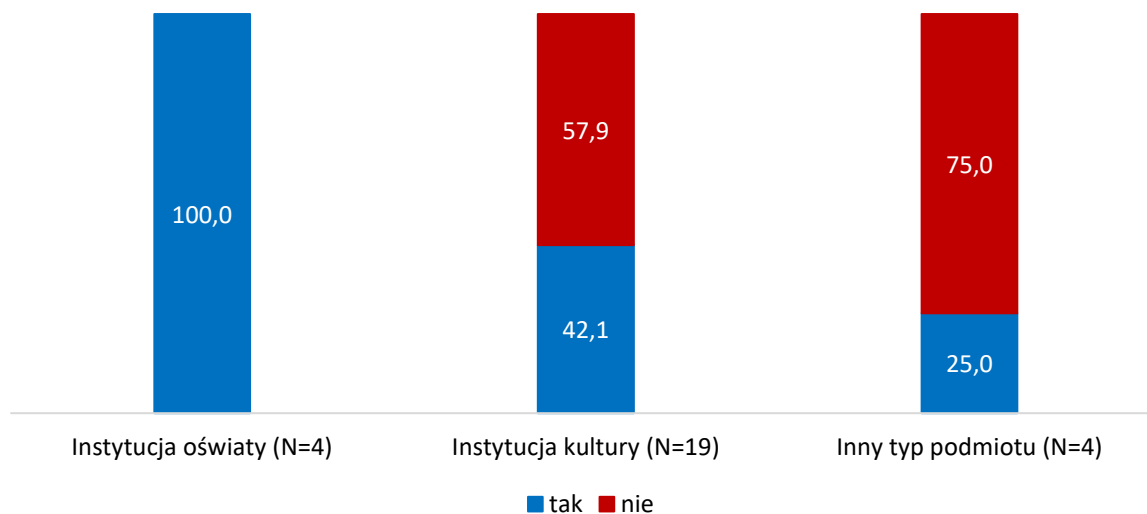
Wykres 15 Opinia badanych uczestników warsztatów odnośnie funkcjonowania w województwie podkarpackim sieci współpracy na rzecz edukacji kulturowej (Dane w %, N=27)

Źródło: badania własne.

Pamiętając, iż mamy do czynienia z niewielkimi liczebnościami poszczególnych kategorii analitycznych można jednak zauważyć, iż wbrew oczekiwaniom przekonanie o funkcjonowaniu w województwie podkarpackim sieci współpracy na rzecz edukacji kulturowej nie dominuje w przypadku osób, które reprezentują instytucje kultury. Założenie takie miało podstawę w tym, iż publiczne instytucje kultury tworzą hierarchiczną, ale jednocześnie zróżnicowaną i szeroką strukturę, która powinna sprzyjać kooperacji pomiędzy poszczególnymi podmiotami tego rodzaju. Tymczasem badania wykazały, że reprezentanci instytucji kultury w większości wyrazili przekonanie, iż taka sieć na Podkarpaciu nie istnieje (ok. 58%). Z takim poglądem zgadza się także zdecydowana większość przedstawicieli innych typów podmiotów niż instytucje kultury i oświaty (ok. 75%). Natomiast wszyscy przedstawiciele instytucji oświaty są zdania, że sieć taka w naszym województwie funkcjonuje – por. Wykres 16.

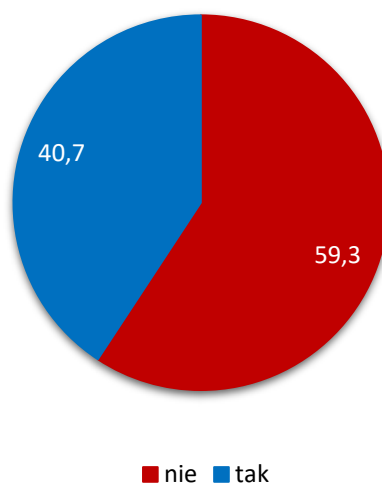
Wykres 16 Opinia odnośnie funkcjonowania w województwie podkarpackim sieci współpracy na rzecz edukacji kulturowej a rodzaj reprezentowanego podmiotu
(Dane w %)

Źródło: badania własne.

Większość uczestników badań, którzy brali udział w warsztatach nie czuje się częścią sieci współpracy na rzecz edukacji kulturowej (ok. 59%). Pozostali respondenci mają poczucie przynależności do takiej sieci (ok. 41%) – por. Wykres 17.

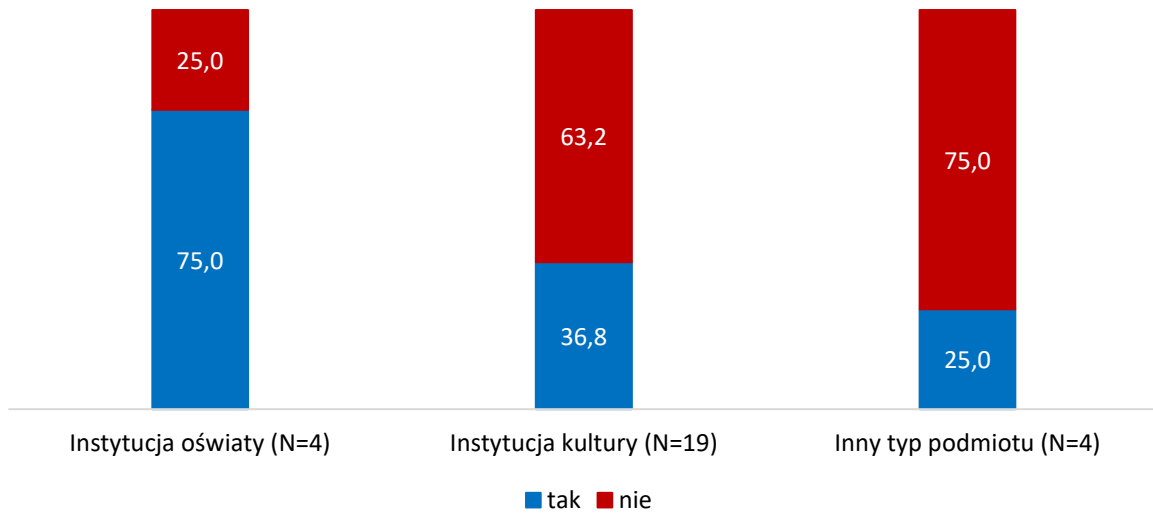
Wykres 17 Poczucie przynależności do sieci współpracy na rzecz edukacji kulturowej w województwie podkarpackim wśród badanych uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r.
(Dane w %, N=27)

Źródło: badania własne.

Poczucie przynależności do sieci działającej na rzecz edukacji i animacji kulturowej w województwie podkarpackim najczęściej wyrażali reprezentanci instytucji oświaty (ok. 75%). W przypadku przedstawicieli instytucji kultury takich odpowiedzi było ok. 37%. Natomiast wśród osób, które nie są związane z żadną tego typu instytucją takich deklaracji odnotowano ok. 25%. W tym zestawieniu również zwraca szczególną uwagę znaczny odsetek badanych, którzy pracują w instytucjach kultury i nie mają poczucia przynależności do sieci omawianego rodzaju (ok. 63%) – por. Wykres 18.

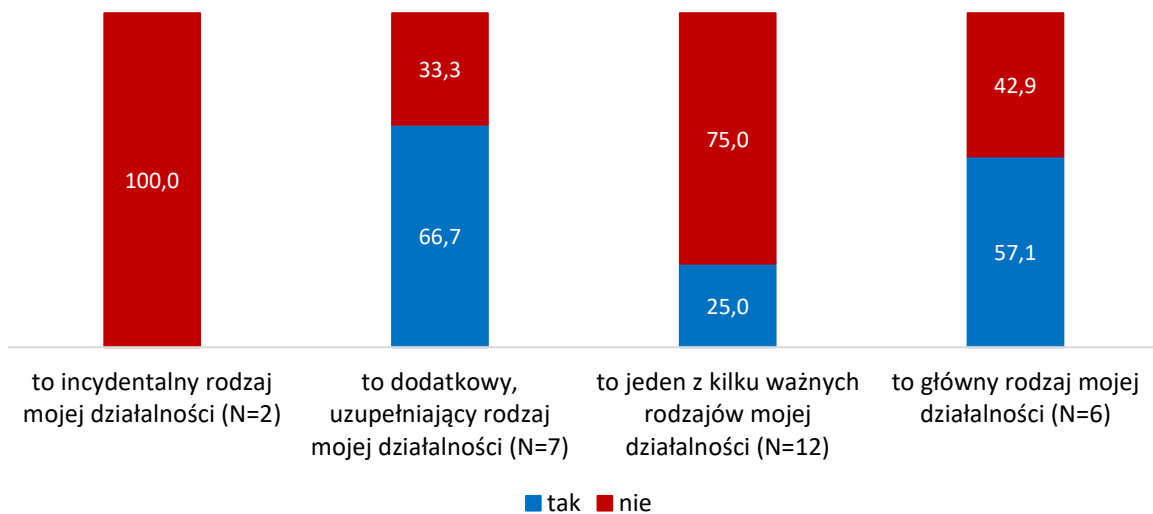
Wykres 18 Poczucie przynależności do sieci działającej na rzecz edukacji i animacji kulturowej w województwie podkarpackim a rodzaj reprezentowanego podmiotu (Dane w %)

Źródło: badania własne.

Poczucie przynależności do sieci działającej na rzecz edukacji i animacji kulturowej w województwie podkarpackim przeważnie wyrażają osoby, dla których tego rodzaju działalność jest uzupełniającą formą aktywności (ok. 67%) oraz – co jest bardziej oczywiste – osoby, dla których jest to podstawowa forma działalności (ok. 57%). I jeśli uzyskany wynik nie zaskakuje w przypadku osób, dla których omawiana forma działań jest jedynie kwestią incydentalną, to już zastanawiająca jest zdecydowana przewaga odpowiedzi wskazujących na brak zaangażowania w sieć tych, którzy w założeniu powinni się przyczyniać do intensyfikacji i podniesienia efektywności przedsięwzięć w zakresie edukacji lub animacji kulturowej, tj. osób, dla których taka aktywność jest znaczącym aspektem ich życia zawodowego (ok. 75%) – por. Wykres 19.

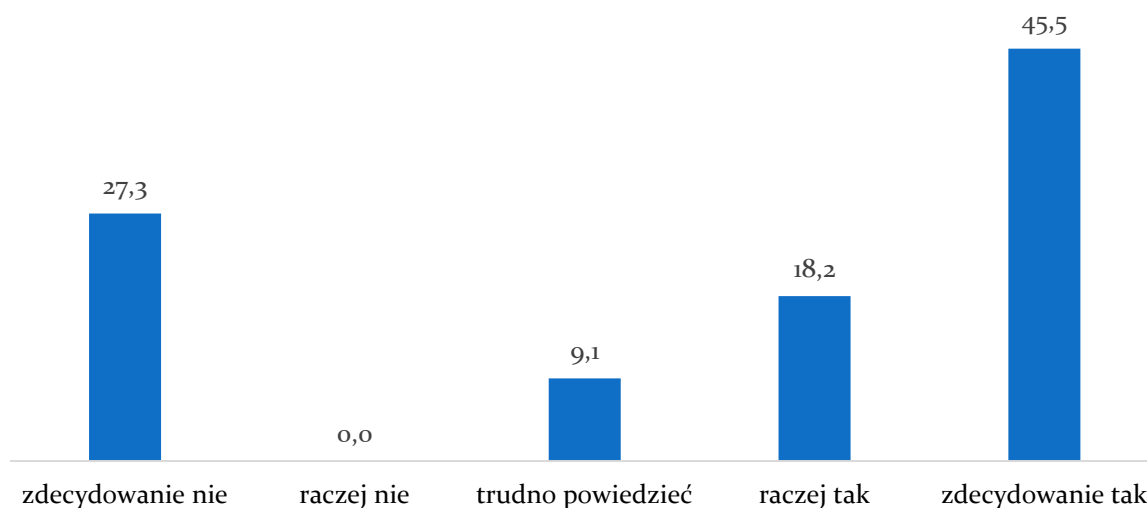
Wykres 19 Poczucie przynależności do sieci działającej na rzecz edukacji i animacji kulturowej w województwie podkarpackim a miejsce tego typu działań w życiu zawodowym respondentów (Dane w %)

Źródło: badania własne.

Wśród osób, które wyraziły przekonanie, iż w województwie podkarpackim istnieje sieć na rzecz edukacji i animacji kulturowej zdecydowana większość uważa, że jest ona funkcjonalna (ok. 64%). Ponadto znaczna część osób reprezentowała pogląd, iż sieć ta nie funkcjonuje tak, jakby można było tego od niej oczekiwać (ok. 27%). Natomiast do braku opinii w omawianej kwestii przyznało się ok. 9% badanych – por. Wykres 20.

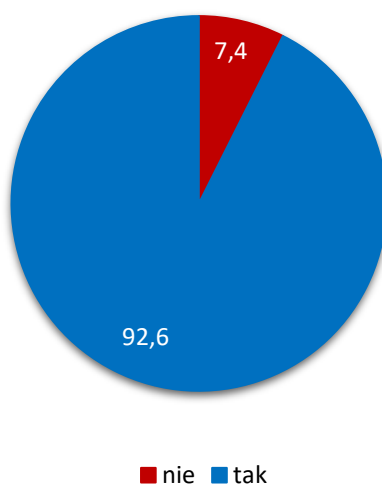
Wykres 20 Opinia uczestników warsztatów odnośnie funkcjonalności uczestniczenia w sieci na rzecz edukacji kulturowej w województwie podkarpackim
(Dane w %, N=11*)

*Uwzględniono wyłącznie odpowiedzi osób, które uważają, że w województwie podkarpackim funkcjonuje sieć na rzecz edukacji kulturowej. Źródło: badania własne.

Jednocześnie zdecydowana większość badanych uczestników warsztatów przyznała, że podejmuje wspólne działania w zakresie kulturowej lub animacji kulturowej z przedstawicielami innych podmiotów funkcjonujących w tej sferze – por. Wykres 21.

Wykres 21 Współpraca uczestników warsztatów z innymi osobami lub instytucjami, organizacjami działającymi w sferze kultury lub oświaty poza Programem BMK
(Dane w %, N=27)

Źródło: badania własne.

Wśród podmiotów, z którymi badani nawiązują współpracę wymienione zostały takie jak:

1) placówki oświatowe, a w tym:

– szkoły (odpowiedzi: *Szkoła Podstawowa nr. 1 im. por. Jana Bałdy w Chmielniku; szkoła; dwie szkoły; szkoły; Współpraca z placówkami oświatowymi w zakresie konkursów i różnorodnych inicjatyw z uczniami szkół podstawowych; świetlica; Z całą oświatą, tj. przedszkola, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, szkoły artystyczne - licea muzyczne i plastyczne*);

– Uczelnie (odpowiedzi: *Uniwersytet Warszawski i wiele innych*);

– biblioteki (odpowiedzi: *z biblioteką; biblioteka; Miejska Biblioteka Publiczna w Stalowej Woli; Miejska Biblioteka Publiczna w Sanoku*);

2) instytucje kultury, a w tym:

– domy kultury (odpowiedzi: *Narodowe Centrum Kultury; Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie; ośrodki kultury z terenu Podkarpacia; z ośrodkami kultury w regionie, tj. goki, woki, sokisy itd. oraz z innymi ościennymi instytucjami kulturalnymi tj. WDK Rzeszów, MD Kolbuszowa, MGOK Sędziszów Małopolski; Młodzieżowym Domem Kultury; MDK Łańcut; SDK w Mielcu oraz SCK w Mielcu; Centrum Kultury Gminy Markowa; Gminny Ośrodek Kultury w Hyżnym; dom kultury; praca w Centrum Kultury*);

– muzea (odpowiedzi: *Muzeum Etnograficzne w Rzeszowie; Muzeum Narodowe w Kielcach; Muzeum Kamienica Orsettich w Jarosławiu Muzeum*);

– galerie (odpowiedzi: *BWA*);

– teatry (odpowiedzi: *teatr W. Siemaszkowej*);

– instytucje kultury (odpowiedzi: *instytucje kultury, dwie instytucje kultury*);

3) podmioty pozarządowe, a w tym:

– organizacje, kluby, stowarzyszenia itp. (odpowiedzi: *NGO; stowarzyszenia, kluby, NGO - łącznie ok. 200; Uniwersytet Ludowy w Woli Sękowej; Lokalna Grupa Działania Nisko, Koło Gospodyń Wiejskich; Współpracuję ze Stowarzyszeniem Izby Tradycji w Woli Rafałowskiej*);

– fundacje (odpowiedzi: *Fundacja Komeńskiego, Amerykańska fundacja wolności; Fundacja Teatr Wyobraźni' Muzeum Historyczne Miasta Tarnobrzega*);

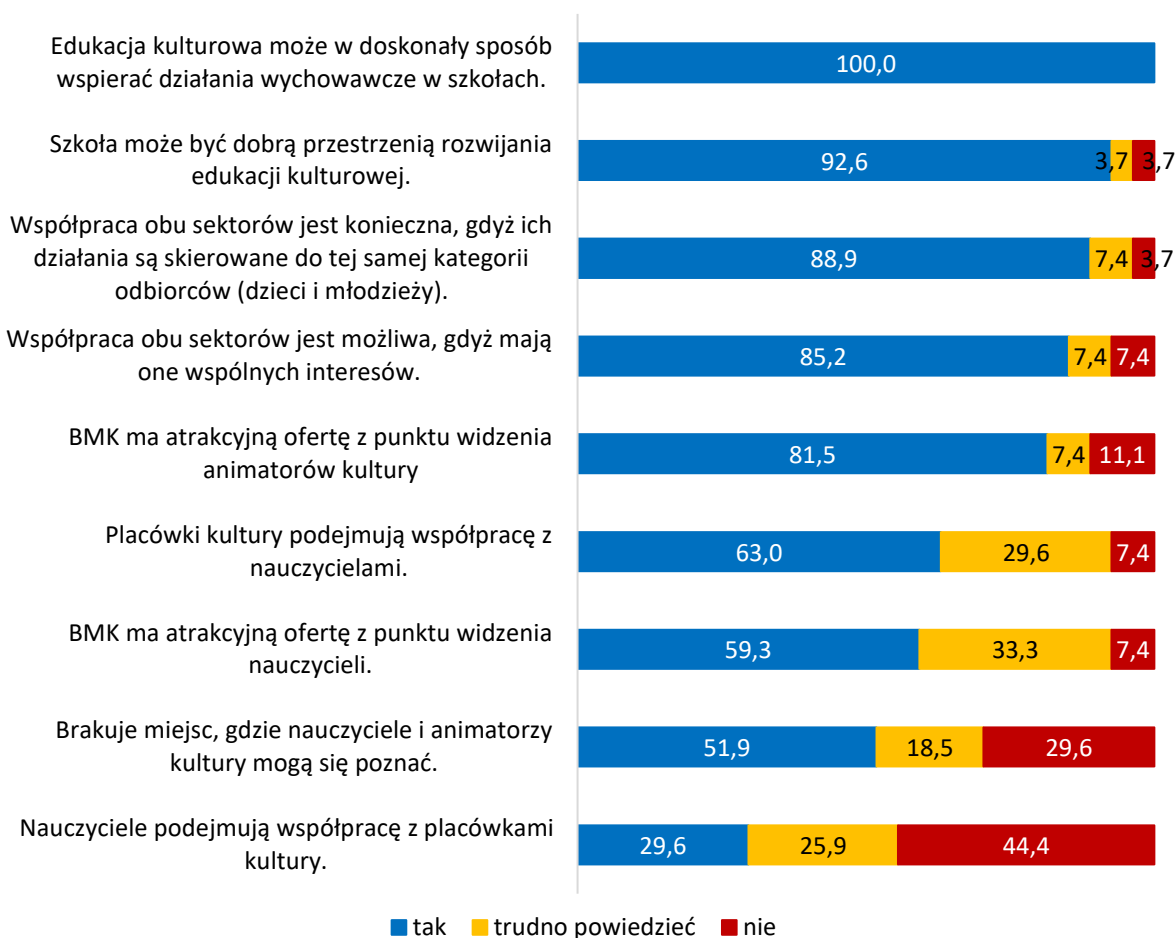
4) przedstawiciele władz (odpowiedzi: *urzędy - wydziały kultury i oświaty; Cyklicznie składam wnioski o dofinansowanie projektów kulturalno-edukacyjnych do MKiDN – 2 projekty dofinansowane*);

5) wśród innych odpowiedzi pojawiły się również takie jak: *z różnymi wieloma; lokalnymi; podróżnicy*.

Biorąc pod uwagę opinie uczestników warsztatów, którzy wzięli udział w badaniach odnośnie współpracy w zakresie edukacji kulturowej pomiędzy instytucjami i organizacjami ze sfery kultury i oświaty należy zauważyć, iż wszystkie te osoby przyznały, iż edukacja kulturowa może w doskonały sposób wspierać działania wychowawcze w szkołach. Zdecydowana większość respondentów zgodziła się z twierdzeniem, że szkoła może być dobrą przestrzenią rozwijania edukacji kulturowej (ok. 93%), a także iż współpraca obu sektorów jest konieczna, gdyż ich działania są skierowane do tej samej kategorii odbiorców, tj. dzieci i młodzieży (ok. 89%). W opinii przeważającej części ankietowanych współpraca obu sektorów, tj. kultury i oświaty jest możliwa (ok. 85%). Z bardzo dużego odsetka odpowiedzi wynika także, iż BMK ma atrakcyjną ofertę z punktu widzenia animatorów kultury

(ok. 82%). Większość pytaných przyznała także, iż placówki kultury podejmują współpracę z nauczycielami (ok. 63%). Ponad połowa badanych potwierdziła prawdziwość tezy, iż BMK ma atrakcyjną ofertę z punktu widzenia nauczycieli (ok. 59%) oraz że brakuje miejsc, gdzie nauczyciele i animatorzy kultury mogą się spotkać (ok. 52%). Natomiast zdecydowana większość respondentów przyznała, iż nauczyciele nie podejmują współpracy z placówkami kultury (ok. 44%), a przeciwnego zdania było ok. 30% badanych osób. Przy czym w przypadku tej ostatniej opinii nie bez znaczenia pozostaje fakt, iż zdecydowana większość uczestników badań to przedstawiciele instytucji kultury – por. Wykres 22.

Wykres 22 Opinia uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. odnośnie współpracy w zakresie edukacji kulturowej pomiędzy instytucjami i organizacjami ze sfery kultury i oświaty (Dane w %, N=27)

Źródło: badania własne.

Zagadnienie sieci animatorów lub edukatorów kulturowych w województwie podkarpackim zostało także poruszone w pogłębionych wywiadach telefonicznych z uczestnikami spotkań informacyjnych oraz warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. Jak pokazują wyniki badań respondenci raczej nie czuli się członkami sieci wojewódzkiej BMK albo mieli co do tego wątpliwości:

SR2: *W jakimś sensie może tak.*

SR1: *Trudno powiedzieć. No miałam kontakt z tym programem, ale czy jestem członkiem sieci? Trudno powiedzieć. Oczywiście współpracuję z wieloma podmiotami, instytucjami kultury, i tak dalej. Przecież instytucja, którą reprezentuję jest w strukturze takich podmiotów. Ale czy członkiem sieci BMK? To nie wiem.*

WR4: Trudno powiedzieć. A jak by się to miało przejawiać?

SR3: Nie, raczej. Nie.

WR3: Raczej nie.

SR4: No nie, jeszcze nie, ale nad tym popracuję.

SR5: Czy jestem członkiem? Szczerze mówiąc nie, bo spotkanie organizacyjne ze strony X było źle przygotowane, ponieważ te informacje mailowe były wysyłane bardzo późno. Więc nam się udało po prostu tak jakby w ostatniej chwili dojechać, i ze strony X, które było organizatorem było bardzo ... ciężko było w ogóle od nich uzyskać jakąkolwiek informację. Wiem, że oni tylko jakby udostępniali salę, ale oni to po prostu nie potrafili zachęcić, że tak powiem do tego wszystkiego, więc to... Rozumie Pan o co mi chodzi...

WR1: Nie.

WR2: Nie wiem jak odpowiedzieć na to pytanie. BMK jest jednym z programów, z którymi miałam i mam styczność. Prawda, że jest atrakcyjny, ale czy można tu mówić o jakiejś sieci?

WR5: Nie.

Biorąc powyższe pod uwagę, nie zaskakuje fakt, iż respondenci nie bardzo potrafili określić jakie cechy posiada lub jakie są przejawy takiej sieci:

SR2: To są podmioty, z którymi współpracujemy, a które zajmują się animacją kulturową. Po prostu znamy się i mamy do siebie telefony.

Na pytanie o to, co musiałyby się stać, żeby badani animatorzy lub edukatorzy kulturowi z Podkarpacia poczuli się uczestnikami takiej sieci, stwierdzano iż konieczne są aktywne kontakty między jej członkami, a także musi ona działać pod własną i promowaną marką oraz charakteryzować się profesjonalną organizacją. Wspominano także o możliwości ujęcia takiej sieci w bardziej formalne ramy:

SR4: Dużo kontaktów. Żeby istniała sieć, musi być aktywna, gęsta i rozpoznawalna.

WR3: Sieć powinna być oparta na intensywnych kontaktach. Choć jeśli członkostwo w sieci miałyby być wyłącznie wynikiem rekordu w bazie danych, to może i jestem takim uczestnikiem tej sieci. Ale w takim kontekście to raczej biernym.

WR4: Sieć kojarzy mi się z jakimiś powiązaniem. Wymianą informacji. Jakimiś kontaktami. Nad czymś takim trzeba by było pracować.

SR1: Bardziej musiałyby być podkreślane, że to jest sieć BMK, tak aby była identyfikowalna, że się tak wyrażę. Powinno być więcej spotkań i kontaktów członków tej sieci, jeśli to miałyby być w ogóle jakaś sieć.

WR2: Może musiałyby to jeszcze dłużej trwać albo musiałyby być więcej projektów realizowanych w ramach tego programu?

SR5: Znaczący się ja nie powiedziałam, że ja się nie czuję. Tylko, że po prostu ze strony X było źle zorganizowane i po prostu te osoby, które były na tym spotkaniu, były mało ze sobą zintegrowane. Dopiero lepiej się udało to wszystko zintegrować, kiedy przyjeżdżali ci opiekuni z Przemysła, tak? Wtedy się to udało tak lepiej już po prostu w naszej instytucji lepiej to poukładać.

WR5: To zależy co by to miało być. Czy jakiś formalny akces? Może związany z jakimiś składkami członkowskimi?

SR3: Trudno mi tak jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie. Może jakieś ramy instytucjonalne?

WR1: Nie wiem na czym polega być członkiem sieci BMK?

Wśród oczekiwań związanych z funkcjonowaniem sieci wojewódzkiej BMK oraz form pomocy przez nią oferowanych uczestnicy szkoleń lub warsztatów wskazywali na takie kwestie jak: inicjowanie wydarzeń kulturalnych, organizacja warsztatów (w tym dotyczących umiejętności pisania wniosków projektowych), wsparcie w nawiązywaniu kontaktów, pomoc w wymianie informacji, a także koordynowanie działań z zakresu animacji lub edukacji kulturowej, nie tylko w skali województwa, ale również ogólnopolskiej. Tylko w jednym przypadku nie wyrażono żadnych oczekiwań wobec omawianej sieci:

SR5: *Może mogłaby przedstawiać jakieś ciekawe inicjatywy kulturalne, które się odbywają na terenie województwa. Żeby można było, nie wiem, zebrać uczestników zajęć artystycznych.*

WR1: *Zorganizowania warsztatów z pisania wniosków, projektów.*

SR4: *Pomocy w nawiązywaniu ciekawych kontaktów. Na tym to polega.*

WR3: *Pomocy w nawiązywaniu relacji. Zapraszania do współpracy.*

WR4: *No właśnie pomocy w wymianie informacji. Zawiązywaniu jakiś porozumień o współdziałaniu, ale nie takich, które miałyby pozostać tylko na papierze, żeby gdzieś można to było wykazać. Tylko mówię o takiej realnej chęci robienia czegoś wspólnie.*

SR3: *Nie wiem, chyba tu chodzi o jakąś koordynację działań? Albo o jakieś wsparcie merytoryczne? Organizacyjne.*

WR2: *Logistyka, to mogłoby się przydać. Taka koordynacja działań, bo czasami różne inicjatywy wypadają w tym samym czasie. Jeśli jeszcze są skierowane do różnych odbiorców to pół biedy, ale jak do tych samych to czasem robi się z tym problem.*

SR2: *Może bardziej zintensyfikowanych działań. Tak, aby to była faktycznie sieć.*

SR1: *Sieć wojewódzka, nie musiałaby się ograniczać do województwa. Myślę, że chodziłoby o pomoc w realizacji jakiś pomysłów. Wielu może wiele więcej niż niewielu... Tak trochę Churchilllem zabrzmiało...*

WR5: *Raczej niczego. Nie oczekuję jakiejś szczególnej pomocy. Oczywiście może to mieć jakiś sens. Ale musiałoby to być robione z głową.*

Część rozmówców, z którymi przeprowadzono telefoniczne wywiady pogłębione, tj. uczestników szkoleń lub warsztatów zna niektórych realizatorów projektów z lat ubiegłych. W tym przypadku korzystano z doświadczeń dotychczasowych beneficjentów BMK w bardzo różnorodnym zakresie. Wspominano tu o owocnej i aktualnej współpracy, ale także o jej ograniczonym wymiarze, który wynikał m.in. z różnic w zainteresowaniach. Ponadto pomimo takiej znajomości stwierdzano też całkowity brak takiej kooperacji. Pozostała część badanych albo wyłącznie słyszała o realizacjach projektów i dowiadywała się o nich na spotkaniach informacyjnych albo zapoznawała się z nimi w efekcie własnych poszukiwań informacji na ich temat. Wśród respondentów były też osoby, które nie znały dotychczasowych realizatorów projektów:

SR1: *Tak, byłam partnerem w jednym z projektów. Tak, i w dalszym ciągu korzystam, zresztą z wzajemnością.*

SR3: *W mojej miejscowości był realizowany jeden projekt. Były prowadzone warsztaty taneczne, wokalne itp. dla dzieci. Moja, a raczej przedstawicielka mojej szkoły była partnerem w tym projekcie. Tak, rozmawialiśmy o tym.*

WR2: *Tak, znam. Ale skorzystałam wyłącznie w zakresie spraw organizacyjnych, bo ta osoba zajmuje się zupełnie czymś innymi niż ja.*

WR1: *Znam, ale nie skorzystałam.*

WR4: *Tak, znam. Moja znajoma realizowała taki projekt. Chciała mi pomóc przy pisaniu wniosku, ale jak wspomniałam w tym roku musiałam odpuścić.*

SR5: *Znam uczestnika spotkania, który niestety... jego projekt nie został zweryfikowany pozytywnie.*

SR2: *Znam, ale tylko z spotkań informacyjnych i warsztatów. Czy korzystam z ich wiedzy? No są to jakieś tak zwane dobre praktyki, które pewnie mogą coś wniesić.*

SR4: *Nie, nie znam. To znaczy osobiście, bo na spotkaniu ktoś się taki pojawił.*

WR3: *Nie, nie znam, ale przy pisaniu wniosku podgrzyłam temat w sieci, na stronie CK w Przemyślu, a przez nią na stronach realizatorów niektórych projektów i myślę, że trochę mi to pomogło. Ale jak widać nie wystarczająco.*

WR5: *Nie znam.*

Uczestnicy pogłębionych wywiadów telefonicznych przeważnie byli zgodni co do tego, kto powinien dbać o wojewódzką sieć obejmującą osoby i podmioty działające w sferze edukacji lub animacji kulturowej. Najczęściej wskazywano tu na aktualnego Operatora regionalnego BMK na Podkarpaciu, czyli Centrum Kulturalne w Przemyślu. Podstawowymi argumentami wysuwanyymi w tym kontekście były takie jak: doświadczenie oraz wojewódzki zasięg instytucji. Taką propozycję obwarowano jednak pewnymi zastrzeżeniami, a w tym: chęć podjęcia się takiej odpowiedzialności przez wskazaną instytucję, jej możliwości finansowe i organizacyjne. Pojawiły się także takie propozycje jak dowartościowanie taką funkcją mniejszych ośrodków, a także rezygnację z instytucjonalizacji takiej sieci. Ponadto zauważono, iż w omawianym kontekście konieczna jest praca u podstaw, aby w ogóle taką sieć powołać do życia:

SR1: Myślę, że to mogłoby być Centrum Kulturalne z Przemyśla, bo mają już doświadczenie. Są w to zaangażowani od wielu lat. Tylko, że ich położenie jest nieco peryferyjne, ale to w dzisiejszych czasach nie powinno być zbytnio uciążliwe.

SR5: Kto powinien dbać o taką sieć wojewódzką? Być może organizatorzy projektu. Opiekunowie. Może to Centrum Kulturalne w Przemyślu.

WR1: Koordynatorzy

WR2: Być może mogło to być Centrum Kulturalne. Pod warunkiem, że miałyby na to jakieś środki, bo pewnie jak znam instytucje tego typu, a sama w takiej pracuję, to każde nowe zadanie staje się problematyczne ze względu na niedofinansowanie tego rodzaju działań.

SR4: Może Centrum Kulturalne. Chyba nie ma sensu powoływać jakieś specjalnej instytucji w tym celu.

SR2: Uważam, że to mogłoby być taka placówka jak Centrum Kultury. Nie koniecznie oni, jeśli by nie chcieli. Ale sądzę, że to dobry pomysł.

WR3: Centrum Kulturalne albo coś jak Wojewódzki Dom Kultury. Chyba, żeby zgodnie z dzisiejszą tendencją zaangażować w to jakiś mniejszy podmiot na zasadzie dowartościowania.

WR4: Wojewódzką? To pewnie jakaś instytucja o zasięgu wojewódzkim. Ale czy takie instytucjonalne zarządzanie w dzisiejszych czasach jest niezbędne? Może wystarczy po prostu jakaś oddolna inicjatywa.

SR3: Trudno powiedzieć. Czy ktoś ma takie środki, zasoby kadrowe i czas. Zależy o co by chodziło w takim przedsięwzięciu. Jeśli miałyby to być dodatkowe koszty, to przy dzisiejszym finansowaniu sektora kultury i oświaty to może być problem.

WR5: Żeby dbać o cokolwiek, to musiałyby to istnieć. A ja nie wiem, czy taka sieć w ogóle istnieje. Można najpierw warto byłoby to jakoś zorganizować, tak aby odpowiadało na potrzeby jak najszerzych środowisk.

Uczestnicy badań zrealizowanych za pomocą wywiadów pogłębionych, tj. osoby, które wzięły udział w szkoleniach lub warsztatach miały przeważnie problem z jednoznaczną oceną tego, czy współpraca pomiędzy sektorami kultury i oświaty jest łatwa czy trudna. W tym kontekście wskazywano, że kluczowym czynnikiem wpływającym na efektywność takiej współpracy są poszczególni ludzie, którzy ją podejmują. Podkreślano tu pewne problemy związane z podejmowaniem kooperacji z przedstawicielami oświaty, przy czym tłumaczono to ich ogólnie niezbyt komfortową sytuacją zawodową:

WR3: Dobrze mi się współpracuje z ludźmi. Nie ważne z jakiego są sektora. Jeśli coś chcą zrobić to będzie to zrobione i tyle.

SR3: Nie miałam do tej pory żadnych problemów w tym względzie.

SR4: Trudno powiedzieć. Na razie mam dobre doświadczenia. Oby było tak dalej.

SR2: Z tymi, z którymi ja współpracuje to tak. Ale to chyba dlatego, że już jakiś czas współpracujemy i jakby nawzajem się wybraliśmy do tej współpracy.

WR2: Z jedynymi lepiej się współpracuje, z innymi gorzej. Jak to z ludźmi bywa. Faktem jest, że nieco trudniej z nauczycielami. Ale wiadomo w jakiej oni są sytuacji. Zresztą my też pracujemy za podobne

pieniądze i się nie przelewa. Trudno im się dziwić, że nie mają ochoty na dodatkowe zajęcia, które i tak nie są doceniane. Tyle, że często chodzi o coś naprawdę drobnego, a i z tym bywają problemy. Ale jeśli się jest upartym, to i z takimi problemami można sobie poradzić.

SR1: Różnie bywa. To zależy co się chce osiągnąć. Wszystko zależy od ludzi.

WR5: Ja podchodzę do pewnych spraw zadaniowo. Staram się nie dorabiać do nich ideologii. Jeśli są problemy, to trzeba je rozwiązywać. Raz się uda, a raz nie do końca. Czasami coś może człowieka przerosnąć i pomimo dobrych chęci nie wychodzi. Trzeba wyciągać z tego wnioski na przyszłość.

WR4: Jakiś czas temu pracowałam w szkole. I wiem, że często w grę wchodzi jakaś taka inercja. Czasami takie poczucie beznadziejności. Może właśnie możliwość podejmowania nowych form aktywności w takich przypadkach mogłoby poradzić na tę taką jakąś rutynę. Może brak satysfakcji z pracy. A tak, jeśli się coś zrobi, coś co się uda i zostanie docenione. To może będzie to sprzyjało tej głównej formie aktywności zawodowej.

SR5: Moim zdaniem jest trudna ponieważ, można zauważyć swego rodzaju rywalizację pomiędzy tymi jednostkami. Chodzi o dostęp do środków, ale też na przykład o odbiorców. Na przykład tutaj u nas na terenie powiatu Y, jesteśmy że tak powiem z niewielką społecznością, i po prostu jeżeli są jakieś inicjatywy, to zazwyczaj są w tym samym terminie i ci ludzie są po prostu „wrywani” sobie. Tak? Zarówno ci występujący, biorący udział, jak też widzonia. Więc tutaj jest niedograne terminowo to wszystko. M: Czyli tu mogła by być rola dla sieci? Która mogłaby to koordynować? R: Tak. Dokładnie.

WR1: Jest bardzo trudna - ponieważ oświata, w szczególności pracownicy oświaty często nie chce pracować ponad godziny swojej pracy dodatkowo i społecznie.

Jak wynika z wypowiedzi respondentów, z którymi przeprowadzono pogłębione wywiady telefoniczne, współpraca pomiędzy przedstawicielami różnych sektorów (instytucji kulturalnych, placówek oświatowych, organizacji pozarządowych itd.) wymaga merytorycznego przygotowania od wszystkich partnerów takiej kooperacji. Aby była ona efektywna należy wzajemnie o sobie i swoich możliwościach wiedzieć jak najwięcej. Podkreślano przy tym wagę interpersonalnych relacji pomiędzy partnerami omawianych działań, które mogą owocować obopólnym zaufaniem, a także profesjonalizm, chęć podejmowania współpracy i wzajemnych oczekiwań:

WR4: Jak najwięcej. Najlepiej mieć doświadczenie pracy w takich instytucjach. Choć wiem, że pewnie rzadko jest to możliwe.

SR5: Na pewno to, jaką kto zajmuje się dziedziną kultury. Tak najogólniej mówiąc. Jakie kto ma po prostu osiągnięcia. Albo inaczej, z jaką grupą ktoś współpracuje. W jakim przedziale wiekowym. Z jakimi osobami

WR2: Trzeba wiedzieć, czym się zajmują, jaki jest ich harmonogram. Wiadomo, że na przykład z nauczycielami na wakacjach kontakt może być utrudniony, że są takie terminy w instytucjach kultury, że różnego rodzaju okoliczności i rocznice, które wykluczają inną aktywność.

WR3: To oczywiście, że trzeba znać partnera współpracy. Nie wyobrażam sobie innego rozwiązania, czy możliwości. Przecież nie da się współpracować z kimś anonimowym.

SR1: Trzeba o nim trochę wiedzieć. O jego specyfice. Problemach. Wtedy łatwiej się zrozumieć.

SR2: Najlepiej żebyśmy się znali osobiście. I mieli do siebie zaufanie.

SR4: Kontakty interpersonalne są ważne. Ale o procedurach też warto coś wiedzieć.

SR3: To muszą być fachowcy, osoby zdecydowane i wiedzące czego chcą.

WR1: Czy chcą wchodzić w współpracę i zorganizować coś dla dzieci i młodzieży.

WR5: Jeśli partnerzy chcą współpracować to będą. Nikogo nie da się do takiej współpracy przymusić. Trzeba starać się być atrakcyjnym partnerem, mieć coś do zaoferowania. I próbować to odpowiednio zareklamować. I dotyczy to też drugiej strony. Jeśli komuś zależy na współpracy, to będzie akcentował to co może do niej się przyczynić. Mam na myśli to, że to nie tylko trzeba szukać informacji o innych, ale te informacje powinny też docierać do nas bez względu na to czy ich poszukujemy, czy nie.

Respondenci poproszeni o wskazanie takich osób lub podmiotów, z którymi współpracuje się im najlepiej w swojej społeczności lokalnej oraz o to, z kim warto tworzyć partnerstwa odpowiadali, iż są to współpracownicy, konkretne często pojedyncze podmioty, i najczęściej takie, z długoletnią historią wzajemnych relacji, organizacje o podobnym profilu działalności. Warunkiem takiej współpracy jest obopólna chęć jej podjęcia, a także otwartość, zaufanie i ogólne nastawienia na realizację celów:

*WR2: Z moimi współpracownikami z Domu Kultury. A partnerstwa warto tworzyć z tymi, którzy też tego chcą.
SR2: Ale tu wymieniać z nazwiska? To chyba nie jest konieczne. To są przedstawiciele Domu Kultury, znam też jedną panią dyrektor ze szkoły podstawowej, która jest przychylnie nastawiona do takiej współpracy. Członkowie mojego stowarzyszenia też się mocno angażują.*

WR5: Na razie głównie z Gminnym Ośrodkiem Kultury w mojej miejscowości.

WR1: Z Paniąmi z KGW, sołectwem.

WR3: Wiele jest takich osób. SDK, inne NGO-sy, ale też straż pożarna, lokalne władze pomagają jak mogą, choć mogą niewiele, ale są przynajmniej przychylnie. Nie przeszkadzają, bo słyszałam, że różnie z tym bywa.

SR1: Jest kilka podmiotów, instytucji i organizacji, z którymi współpracujemy od lat. Znamy się i przez to rozumiemy w pół słowa.

WR4: Z podobnymi organizacjami. Z jednej strony znamy się i wiemy czego możemy od siebie oczekiwać, a z drugiej może to nie jest najlepsze rozwiązanie, tak tkwić w tym samym środowisku.

SR4: Podejmuję współpracę na zasadzie wolnego strzelca. Na razie dobrze mi idzie. Nie miałem żadnych problemów ze współpracą. A warto partnerstwo tworzyć z kim się da. Mamy te same cele.

SR3: Trudo powiedzieć. Pracuje mi się dobrze z różnymi ludźmi, którzy są z różnych instytucji lub organizacji. Najlepiej to z tymi, z którymi pracuję najdłużej.

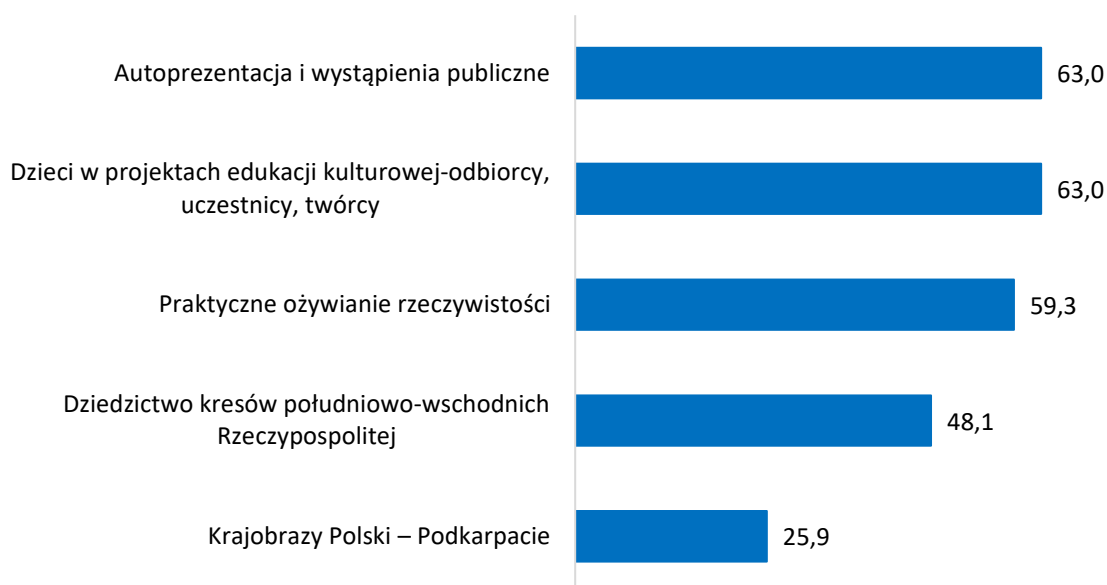
SR5: Ale chodzi o instytucje, czy o konkretne osoby? No to tak, jest taka fundacja w Z. Oni drugi raz chyba brali udział w tym projekcie. Jest (...) Dom Kultury w Y. M: A co decyduje o tym, że się z nimi dobrze współpracuje? R: Otwartość osób, które prowadzą te instytucje i jednostki. Po prostu tam nie ma czegoś takiego, że ktoś po prostu od razu jak się wchodzi z jakimś pomysłem, to mówi: „nie, to nie wypali, to się nie uda”. Takie coś mają w X. Że po prostu z czymkolwiek się tam podejdziesz to: „nie to nie ma sensu, nie to się nie uda”, a za chwilę ten pomysł jest przekształcany na... Wie pan o co chodzi? Podbieranie pomysłów po prostu. Także pod tym względem X..., a nie powinno być to traktowane jako konkurencja, tylko jako po prostu wzajemnie, że coś możemy zrobić. Oni jednak nie są na to nastawieni. Pod tym względem fajne jest właśnie Spółdzielcze Centrum ... Spółdzielczy Dom Kultury, kto jest jeszcze... Dom Kultury i Centrum Kultury w Przecławiu, tam też są osoby, takie właśnie w porządku, które są otwarte na współpracę. I nie wiem jaka jest konkretna tego nazwa, ale to są Wadowice Dolne, tam jest taki Dom Kultury, Gminny Ośrodek Kultury jakoś tak. Tam są osoby otwarte na współpracę. To jest też kwestia charakterów.

2.3 Oferta szkoleniowa w opinii ich uczestników

2.3.1 Zakres i motywy uczestnictwa respondentów w poszczególnych warsztatach

W badaniach CAWI, których wyniki są prezentowane w niniejszej części opracowania, większość stanowiły osoby, które uczestniczyły w warsztatach pod nazwą „Autoprezentacja i wystąpienia publiczne”, a także „Dzieci w projektach edukacji kulturowej...” (odpowiednio po ok. 63%). Ponad połowa badanych wzięła udział w warsztacie pod nazwą „Praktyczne ożywianie rzeczywistości” (ok. 59%). Prawie co druga osoba spośród badanych była uczestnikiem warsztatu pod nazwą „Dziedzictwo kresów południowo-wschodnich Rzeczypospolitej (ok. 48%). Co czwarty ankietowany był obecny na szkoleniu „Krajobrazy Polski – Podkarpacie” (ok. 26%) – por. Wykres 23.

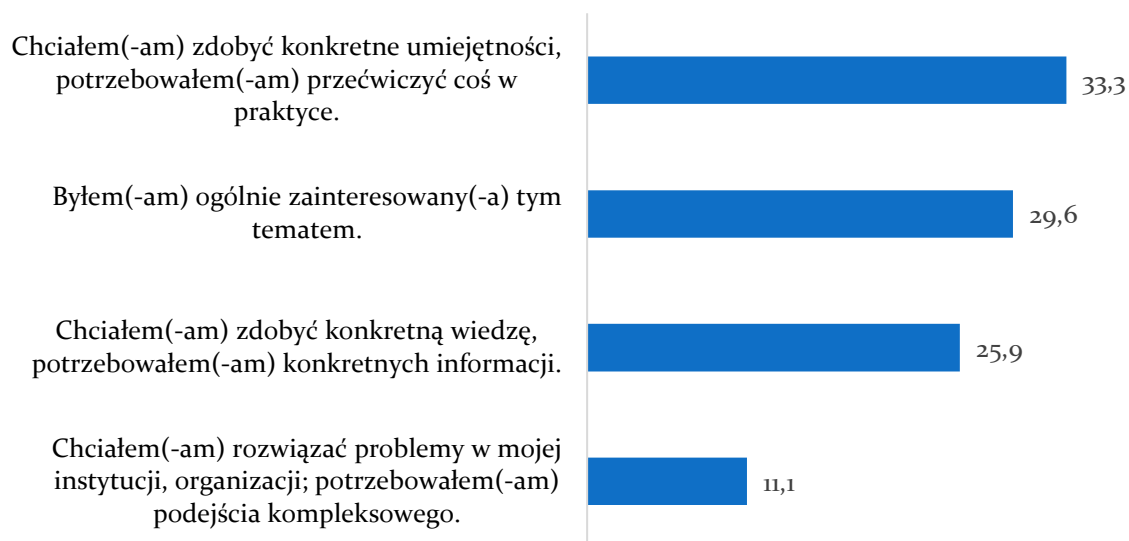
Wykres 23 Uczestnictwo respondentów w poszczególnych warsztatach zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. (Dane w %, N=27)

Źródło: badania własne.

Podstawową motywacją respondentów do wzięcia udziału w warsztatach była chęć zdobycia konkretnych umiejętności oraz potrzeba nabycia praktyki (ok. 33%). Ważnym aspektem w omawianym kontekście była również kwestia ogólnego zainteresowania tematem prezentowanym na szkoleniach (ok. 30%) oraz chęć zdobycia konkretnej wiedzy i informacji (ok. 26%). Pozostali uczestnicy stwierdzili, że ich uczestnictwo w warsztacie miało na celu znalezienie rozwiązania problemów występujących w reprezentowanych przez nich placówkach (ok. 11%) – por. Wykres 24.

Wykres 24 Wsparcie oczekiwane przez badanych uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. ze strony Operatora regionalnego Programu BMK na Podkarpaciu (Dane w %, N=27)

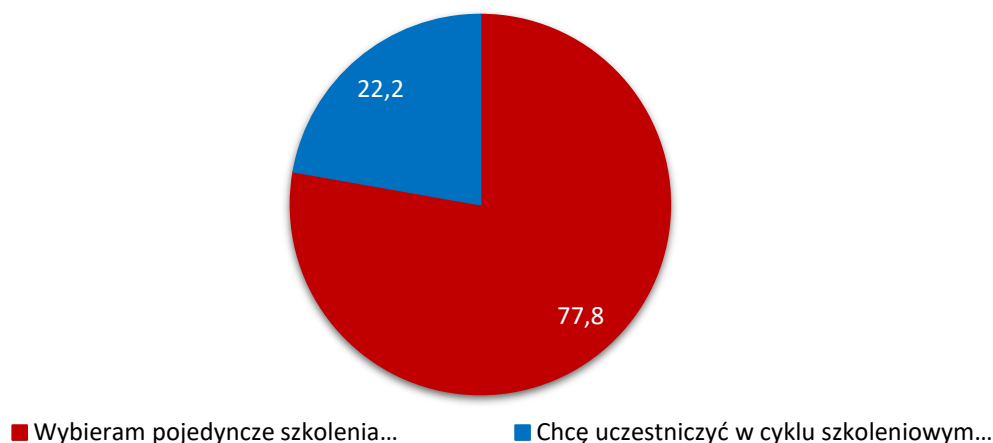

Źródło: badania własne.

2.3.2 Opinia uczestników szkoleń na temat ich organizacji

W kontekście oczekiwań odnośnie organizacji szkoleń warto zwrócić uwagę na to, że zdecydowana większość badanych kierując się swoimi zainteresowaniami preferuje wybór pojedynczego szkolenia z oferty Operatora (ok. 78%). Pozostałe osoby chciałyby uczestniczyć w cyklu szkoleniowym organizowanym przez Operatora na temat edukacji kulturowej (ok. 22%) – por. Wykres 25.

Wykres 25 Opinia badanych uczestników warsztatów na temat najlepszych rozwiązań dotyczących organizacji szkoleń
(Dane w %, N=27)

Pełne brzmienie odpowiedzi: 1. Wybieram pojedyncze szkolenia o różnej tematyce z oferty Operatora, według tego co mnie interesuje; 2. Chcę uczestniczyć w cyklu szkoleniowym organizowanym przez Operatora na temat edukacji kulturowej. Źródło: badania własne.

Indywidualne telefoniczne wywiady pogłębione zostały także przeprowadzone z trzema realizatorkami projektów wykonanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim. Wszystkie respondentki zapytane o przydatność szkoleń zaproponowanych przez Operatora regionalnego w kontekście przygotowania do realizacji projektu przyznały, że te warsztaty były bardzo cennym źródłem wiedzy, przy czym nawet jeśli nie wpłynęły na sam pomysł projektów, to były jednak bardzo przydatne w kontekście organizacyjnym. Ważnym czynnikiem, który mógł ukształtować taką ocenę, była kwestia możliwości wyboru przez uczestników programu BMK tematyki warsztatów najbliższych własnym zainteresowaniom. Ponadto podkreślano wysoki poziom merytoryczny zajęć oraz możliwość nawiązywania w ich trakcie nowych znajomości, które w przyszłości mogą zaowocować współpracą w zakresie animacji lub edukacji kulturowej:

A.A.: Przede wszystkim zaproponowane warsztaty bardzo pomogły mi w pracy zawodowej, poszerzyły moją wiedzę. Zaproponowane szkolenia, w których uczestniczyłam nie miały znaczącego wpływu na sam pomysł projektu, ale pomogły w jego realizacji od strony technicznej. Dużym plusem warsztatów w których uczestniczyłam, był sam fakt spotkania ludzi z dużą pasją i niesamowitym pokładem pomysłów.

S.K.: (...) ja wzięłam udział w dwóch szkoleniach. W pierwszym – takie spotkanie informacyjne na Słocinie, tutaj koło Rzeszowa, na drugim byłam w Sanoku. Pierwsze spotkanie było dla mnie bardzo owocne, jeżeli chodzi o takie spotkania dla amatorów. Bo ja pierwszy raz brałam udział w takim projekcie. Więc dla mnie spotkanie było bardzo owocne pod tym względem, że zdobyłam bardzo dużo takich informacji w ogóle jak przygotować taki projekt, o co w tym tak naprawdę chodzi i na co należy zwrócić uwagę. I bardzo fajne było to, że nawet rówieśnicy, osoby które też brały udział w tym projekcie wymieniały się też swoimi spostrzeżeniami. A przez to, że są bardziej doświadczone ode mnie no to to była dla mnie bardzo ciekawa opcja i bardzo fajne rozwiązanie. Bardzo podobała mi się forma w ogóle tego całego naszego szkolenia. Bo była ona, pomimo tego, że było to spotkanie z osobami dorosłymi to było to trochę w formie takiej

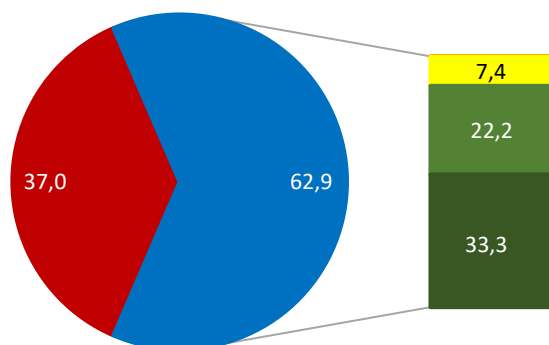
luźnej, i bardziej poprzez zabawę. Panie, które prowadziły te warsztaty bardzo kładły nacisk na taką naszą integrację, żebyśmy mogli się lepiej poznać, czegoś się o sobie dowiedzieć, i tak naprawdę dzięki temu udało mi się już wymienić się kontaktami z różnymi osobami, żeby może w przyszłości coś wspólnie zrealizować. Bardzo fajne były w ogóle te zabawy przeprowadzone właśnie w takiej formie grupowej. I przyznam się szczerze, że bardzo dużo tych zabaw wykorzystywałam już tutaj u siebie właśnie w świetlicy pracując zarówno z dziećmi, czy z osobami dorosłymi. Właśnie takie zabawy integracyjne. Nawet wykorzystywałam je podczas naszych pierwszych warsztatów już z dziećmi właśnie, żeby grupę bardziej zintegrować. Więc to było dla mnie bardzo fajne. A jeżeli chodzi o te drugie warsztaty, one miały już zupełnie inny charakter, bo była to już bardziej taka lekcja historii. Ale też bardzo fajna bo my codziennie nie przywiązujemy uwagi do takich wydarzeń historycznych z naszych tutaj najbliższych terenów i okolic. Więc fajnie też było posłuchać i czegoś się dowiedzieć. Aczkolwiek to spotkanie już nie było takie typowo szkoleniowe, tylko takie o innym charakterze. No ale też było to ciekawa lekcja historii.

J.M.-F.: Myślę, że w bardzo dobrym wysokim stopniu. Te szkolenia odpowiadały mi. Bo wzięłam udział i w szkoleniu właśnie w Rzeszowie w Słocina tam w Domu Kultury. To było takie szkolenie dotyczące integracji i wyrażenia swoich emocji. Ja zwykle z takimi rzeczami mam do czynienia, bo jestem nauczycielem czynnym, ale zawsze wiadomo, że nowe wiadomości trzeba sobie przyswajać, i jakieś świeże pomysły nie zaszkodzą. I jeszcze szczególnie też chciałbym podkreślić, że ciekawe było to szkolenie w Sanoku na temat historii regionu, historii kresów prowadzone przez pana historyka z Przemyśla. Tutaj szczerze mówiąc, to właśnie to jest ten temat, który mnie interesuje. Dużo rzeczy sobie tam notowałam. Były to bardzo dobrze przeprowadzone wykłady. Dostaliśmy materiały. Prezentacje również dotyczyły takich spraw jak najazdy na Kresy Wschodnie ze strony Tatarów, i ich konsekwencje. Także cała historia została przedstawiona od średniowiecza po czasy XIX i XX wieku bardzo wyczerpująco. A mój projekt właśnie dotyczył też takich kwestii pogranicza kultur więc było mi bardzo potrzebny.

2.3.3 Wzrost wiedzy i kompetencji w efekcie udziału w poszczególnych warsztatach w opinii respondentów

W ramach omawianych badań respondenci zostali poproszeni o ocenę wpływu warsztatów na poziom wiedzy z omawianego na nich zakresu tematycznego. Wśród uczestników szkolenia pod nazwą „Autoprezentacja i wystąpienia publiczne” większość uznała, że ich wiedza wzrosła w stopniu bardzo dużym (ok. 33%) albo dużym (ok. 22%). Jedynie niewielka ich część uznała, że wzrost ten był niewielki (ok. 7%) – por. Wykres 26.

Wykres 26 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Autoprezentacja i wystąpienia publiczne” odnośnie wzrostu poziomu wiedzy w efekcie szkolenia (Dane w %, N=27)

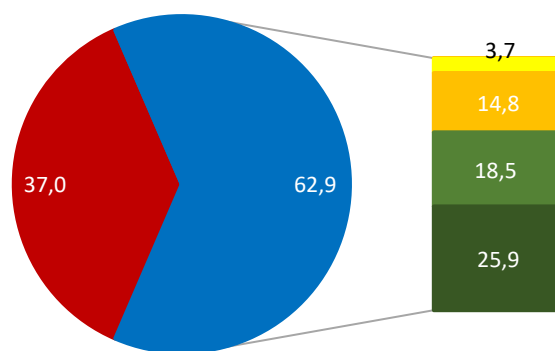

■ brak uczestnictwa ■ uczestnictwo ■ wcale ■ w niewielkim ■ w średnim ■ w dużym ■ w bardzo dużym

Źródło: badania własne.

Także respondenci, którzy brali udział w szkoleniu pod nazwą „Dzieci w projektach edukacji kulturowej...” w większości stwierdzili, że ich wiedza wzrosła w stopniu bardzo dużym (ok. 26%) albo dużym (ok. 19%). W pozostałych przypadkach przeważnie stwierdzono, że wzrost ten był średni (ok. 15%). Tylko nieliczni uznali, że był on niewielki (ok. 4%) – por. Wykres 27.

Wykres 27 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Dzieci w projektach edukacji kulturowej odbiorcy, uczestnicy, twórcy” odnośnie wzrostu poziomu wiedzy w efekcie szkolenia
(Dane w %, N=27)

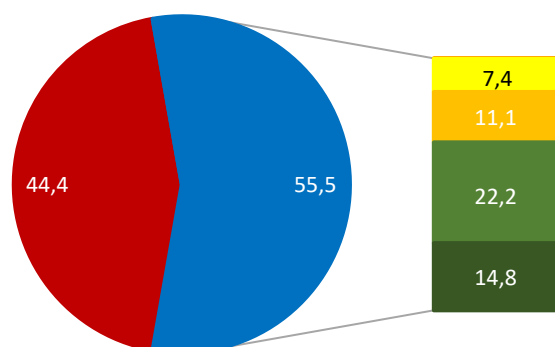

■ brak uczestnictwa ■ uczestnictwo ■ wcale ■ w niewielkim ■ w średnim ■ w dużym ■ w bardzo dużym

Źródło: badania własne.

Uczestnicy szkolenia pod nazwą „Praktyczne ożywienie rzeczywistości” w większości stwierdzili, że ich wiedza związana z tematyką warsztatu wzrosła w stopniu dużym (ok. 22%). Znaczący odsetek tych badanych wskazał na bardzo duży wzrost poziomu swojej wiedzy w omawianym zakresie (ok. 15%). O przeciętnym wzroście wiedzy wspomniało ok. 11% respondentów, a ok. 7% o niewielkim – por. Wykres 28.

Wykres 28 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Praktyczne ożywanie rzeczywistości” odnośnie wzrostu poziomu wiedzy w efekcie szkolenia
(Dane w %, N=27)

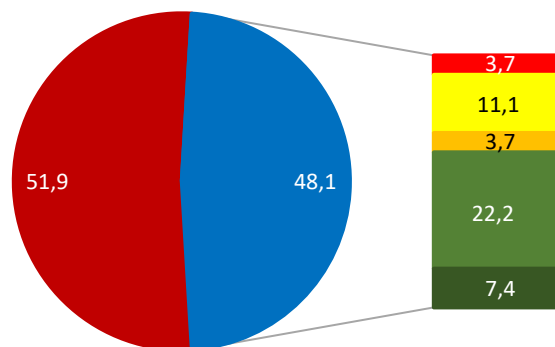

■ brak uczestnictwa ■ uczestnictwo ■ wcale ■ w niewielkim ■ w średnim ■ w dużym ■ w bardzo dużym

Źródło: badania własne.

W przypadku uczestników szkolenia pod nazwą „Dziedzictwo kresów południowo-wschodnich Rzeczypospolitej” większość badanych zaobserwowała duży wzrost poziomu swojej wiedzy w zakresie tematyki omawianej w trakcie warsztatu (ok. 22%). O bardzo dużym wzroście wiedzy wspomnieli ok. 7% respondentów w tej kategorii. Istotna część tych osób przyznała, że wzrost ten był niewielki (ok. 11%). Pozostali badani uznali, że wzrost ten był przeciętny (ok. 4%) albo nie miał on wcale miejsca (również ok. 4%) – por. Wykres 29.

Wykres 29 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Dziedzictwo kresów południowo-wschodnich Rzeczypospolitej” odnośnie wzrostu poziomu wiedzy w efekcie szkolenia
(Dane w %, N=27)

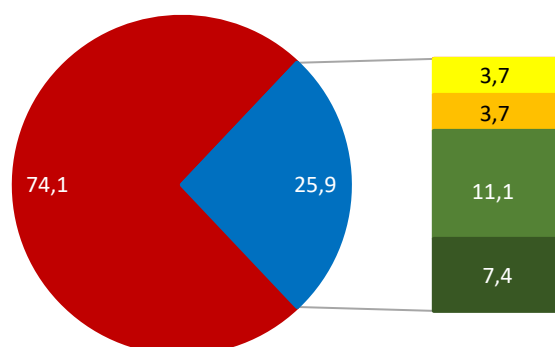

■ brak uczestnictwa ■ uczestnictwo ■ wcale ■ w niewielkim ■ w średnim ■ w dużym ■ w bardzo dużym

Źródło: badania własne.

Badani, którzy wzięli udział w warsztacie pod nazwą „Krajobrazy Polski – Podkarpacie” w większości zauważyli duży wzrost swojej wiedzy (ok. 11%). O bardzo dużym wzroście tejże wiedzy jest mowa w odniesieniu do 7% osób w tej kategorii. Na średni albo niewielki wzrost wiedzy wskazywało po ok. 4% ankietowanych – por. Wykres 30.

Wykres 30 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Krajobrazy Polski – Podkarpacie” odnośnie wzrostu poziomu wiedzy w efekcie szkolenia
(Dane w %, N=27)

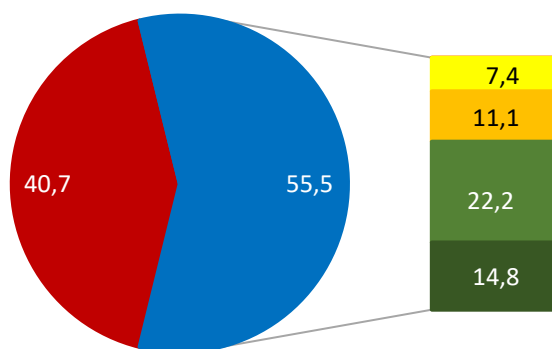

■ brak uczestnictwa ■ uczestnictwo ■ wcale ■ w niewielkim ■ w średnim ■ w dużym ■ w bardzo dużym

Źródło: badania własne.

Natomiast biorąc pod uwagę kwestię kompetencji, to wśród uczestników warsztatu pod nazwą „Autoprezentacja i wystąpienia publiczne” o dużym wzroście ich poziomu wspomniało ok. 22% badanych, a o bardzo dużym ok. 15%. Na przeciętny wzrost wskazało ok. 11% tychże respondentów, a na niewielki ok. 7% – por. Wykres 31.

Wykres 31 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Autoprezentacja i wystąpienia publiczne” odnośnie wzrostu poziomu kompetencji w efekcie szkolenia (Dane w %, N=27)

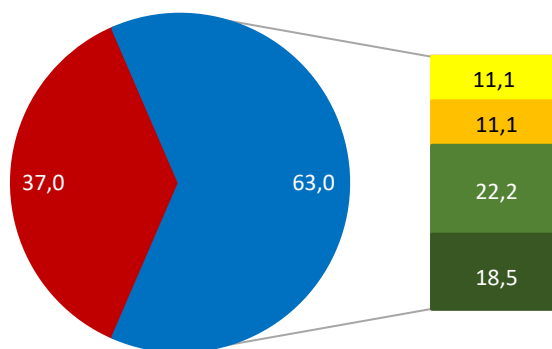

■ brak uczestnictwa ■ uczestnictwo ■ wcale ■ w niewielkim ■ w średnim ■ w dużym ■ w bardzo dużym

Źródło: badania własne.

W przypadku warsztatu pod nazwą „Dzieci w projektach edukacji kulturowej...” w większości odpowiadano, że zaobserwowany został duży wzrost poziomu kompetencji w efekcie udziału w szkoleniu (ok. 22%). O bardzo dużym przyroście kompetencji wspomniało ok. 19% badanych. W pozostałych przypadkach stwierdzono, iż przyrost ten był średni albo niewielki (po ok. 11%) – por. Wykres 32.

Wykres 32 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Dzieci w projektach edukacji kulturowej odbiorcy, uczestnicy, twórcy” odnośnie wzrostu poziomu kompetencji w efekcie szkolenia (Dane w %, N=27)

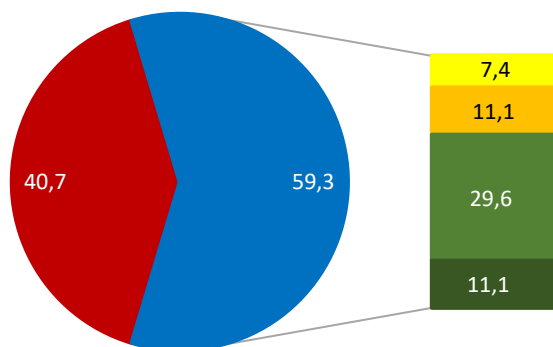

■ brak uczestnictwa ■ uczestnictwo ■ wcale ■ w niewielkim ■ w średnim ■ w dużym ■ w bardzo dużym

Źródło: badania własne.

Kompetencje respondentów w efekcie udziału w szkoleniu w przypadku warsztatu pod nazwą „Praktyczne ożywianie rzeczywistości” przeważnie wzrosły w stopniu dużym (ok. 30%). O bardzo dużym wzroście albo o średnim wspomniały tylko samo badanych (po ok. 11%). Niewielki przyrost kompetencji zaobserwowało u siebie ok. 7% uczestników badań, którzy byli obecni na omawianym warsztacie – por. Wykres 33.

Wykres 33 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Praktyczne ożywianie rzeczywistości” odnośnie wzrostu poziomu kompetencji w efekcie szkolenia (Dane w %, N=27)

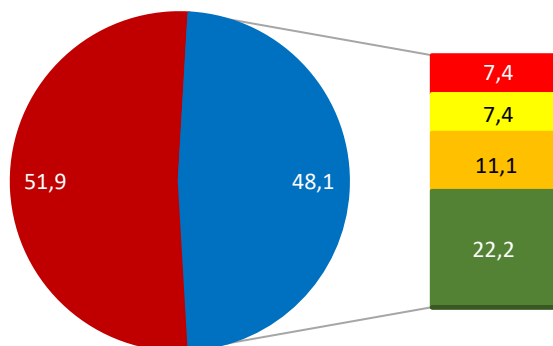

■ brak uczestnictwa ■ uczestnictwo ■ wcale ■ w niewielkim ■ w średnim ■ w dużym ■ w bardzo dużym

Źródło: badania własne.

Uczestnicy warsztatu pod nazwą „Dziedzictwo kresów południowo-wschodnich Rzeczypospolitej” przeważnie uznali, że ich poziom kompetencji związanych z tematyką tego spotkania wzrósł w dużym stopniu (ok. 22%). Na przeciętny przyrost omawianych kompetencji wskazało ok. 11% tychże respondentów. O małym wzroście poziomu kompetencji wspomniało ok. 7% badanych. Tyle samo osób w tej kategorii ankietowanych stwierdziło, że ich kompetencje nie wzrosły – por. Wykres 34.

Wykres 34 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Dziedzictwo kresów południowo-wschodnich Rzeczypospolitej” odnośnie wzrostu poziomu kompetencji w efekcie szkolenia (Dane w %, N=27)

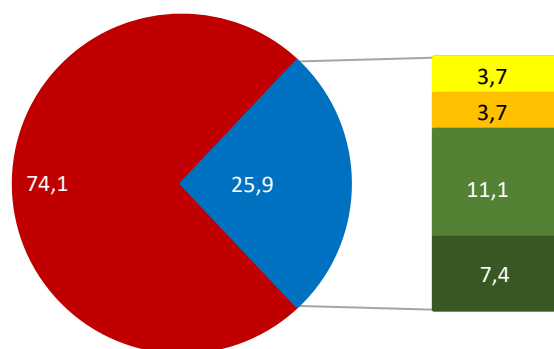

■ brak uczestnictwa ■ uczestnictwo ■ wcale ■ w niewielkim ■ w średnim ■ w dużym ■ w bardzo dużym

Źródło: badania własne.

Badane osoby, które były uczestnikami warsztatu pod nazwą „Krajobrazy Polski – Podkarpacie” w większości przyznały, że ich poziom kompetencji wzrósł w dużym stopniu (ok. 11%). Do bardzo dużego przyrostu poziomu kompetencji przyznało się ok. 7% respondentów. Natomiast pozostali uznali, że wzrost ten był przeciętny albo niewielki (odpowiednio po ok. 4%) – por. Wykres 35.

Wykres 35 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Krajobrazy Polski – Podkarpacie” odnośnie wzrostu poziomu kompetencji w efekcie szkolenia (Dane w %, N=27)

■ brak uczestnictwa ■ uczestnictwo ■ wcale ■ w niewielkim ■ w średnim ■ w dużym ■ w bardzo dużym

Źródło: badania własne.

W ramach badań respondenci mieli możliwość wskazania tych aspektów dotyczących wiedzy i kompetencji zaprezentowanych w trakcie szkoleń, które uznali za szczególnie ważne i przydatne z punktu widzenia ich rozwoju oraz aktywności zawodowej. W tym kontekście udzielono wypowiedzi dotyczące takich kwestii jak:

– autoprezentacja – wypowiedzi: *Otrzymałam informacje w zakresie odpowiedniego zaprezentowania swojej osoby i umiejętności przekonywania innych do siebie: jak odnosić się do małego widza, jego opiekuna czy dyrektora placówki do której uczęszcza. Poznałam możliwości współpracy z sektorami, które do tej pory pomijałam i nawet nie brałam pod uwagę. Zyskałam także odwagę, już nie boję się wychodzić do ludzi z "głupimi pomysłami" - już wiem że takie nie istnieją;*

Łatwość nawiązywania kontaktów i udziału w np. w dyskusjach, pomysły na nowe działania, operatywność;

Podczas jednego autoprezentacja- dowartościowanie swojej osoby, przetłamanie leku, stresu;

Szkolenia, w których uczestniczyłam były mi bardzo przydatne w mojej pracy, były interesujące i w sposób ciekawy prowadzone. Szkolenie z autoprezentacji i wystąpień publicznych rzeczowe i bardzo pomocne połączone z warsztatem to bardzo dobry pomysł!!;

Zdobyłam umiejętności przydatne w czasie udzielania wywiadów i prezentowania się przed szerszą publicznością; Szkolenie dotyczące autoprezentacji pomogło mi wypracować techniki opanowywania stresu podczas wystąpień publicznych;

– redukcja stresu – wypowiedzi: *Kompetencje dotyczące ćwiczeń oddechowych w celu odstresowania się; Umiejętność redukcji stresu podczas wystąpień publicznych;*

- integracja i współpraca – wypowiedzi: *Integracja zespołu; Zabawy integracyjne; Podczas warsztatów nauczyłam się różnych metod integracji grupy oraz zabaw, które wykorzystałam podczas warsztatów już realizując projekt; Praca w grupie; Nawiązanie więzi z uczestnikami oraz wymiana doświadczeń;*
- umiejętności manualne – wypowiedzi: *Manualne, Umiejętności praktyczne i manualne; W czasie warsztatów zapoznana zostałam z nowymi metodami plastycznymi w pracy z dziećmi, które wykorzystałam na zajęciach prowadzonych w mojej instytucji;*
- profesjonalna wiedza o animacji kulturowej – wypowiedzi: *Podniosłem wiedzę o animacji kulturowej; Poszerzenie wiedzy o animacji kulturowej; Wzrosła moja samoświadomość w sferze działania na rzecz kultury; Zdobyłam dokładną wiedzę na temat realizacji Programu BMK; teoretyczne i praktyczne;*
- praktyczne formy pracy z dziećmi – wypowiedzi: *Prowadzenie zajęć z dziećmi; Zabawy animacyjne na zajęcia z dziećmi; Wzrosła moja świadomość postępowania z dziećmi, szczególnie w sytuacjach trudnych i wymagających podejścia psychologicznego;*
- samoorganizacja – wypowiedzi: *dostrzegam celowość różnych działań; planowanie, organizowanie, rozliczanie; pisanie projektów dot. edukacji kulturowej;*
- wiedza historyczna – wypowiedzi: *Moje kompetencje w dziedzinie historii kresów południowo-wschodnich zdecydowanie się poprawiły.*

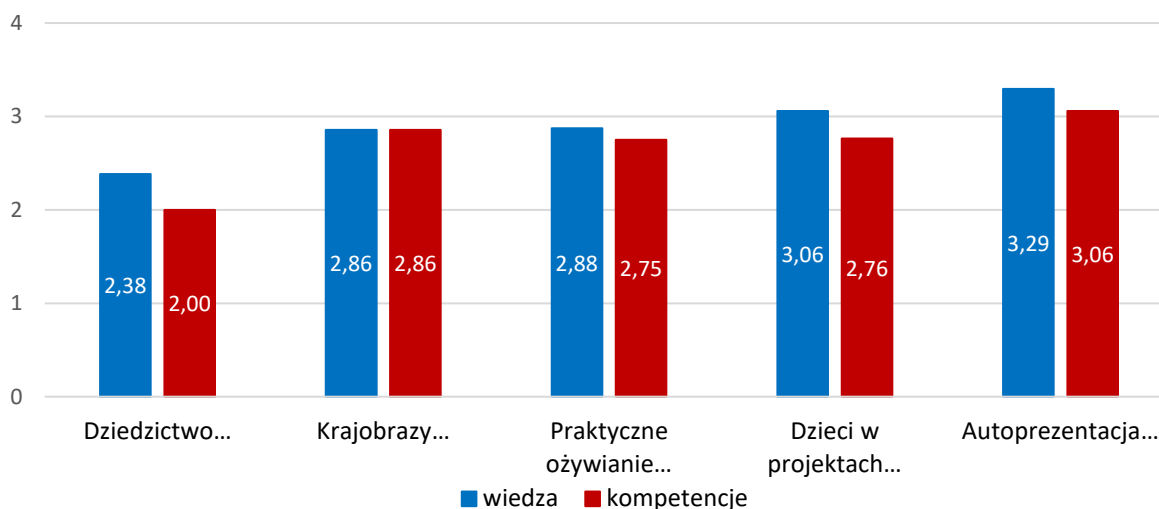
Przyznanie określonych rang odpowiedziom udzielonym na pytania o wzrost wiedzy i kompetencji* w efekcie udziału w szkoleniach umożliwiło wyznaczenie średnich wartości tych kategorii wskazań dla poszczególnych warsztatów. Na tej podstawie można stwierdzić, iż najwyższy przyrost wiedzy w opinii respondentów odnotowano w przypadku warsztatu pod nazwą „Autoprezentacja i wystąpienia publiczne”, w odniesieniu do którego przeciętna wartość odpowiedzi osiągnęła wynik wskazujący na nieco większy, niż duży wzrost zasobu omawianej wiedzy. Najniższy przeciętny przyrost – nieco większy niż średni – zanotowano w przypadku szkolenia pod nazwą „Dziedzictwo kresów południowo-wschodnich Rzeczypospolitej”.

Także w odniesieniu do kompetencji respondentów najwyższy przeciętny wzrost zaobserwowano w przypadku warsztatu pod nazwą „Autoprezentacja i wystąpienia publiczne”, który można określić jako duży, a najmniejszy w przypadku szkolenia pod nazwą „Dziedzictwo kresów południowo-wschodnich Rzeczypospolitej” (średni przyrost poziomu kompetencji).

Ponadto w odniesieniu do większości szkoleń można zauważyć, że w opinii badanych ich poziom wiedzy wzrósł nieco bardziej, poziom kompetencji. Wyjątkiem jest tu warsztat pod nazwą „Krajobrazy Polski – Podkarpackie”, w przypadku którego opinie o poziomie wzrostu wiedzy i kompetencji są całkowicie zgodne, a ich przeciętna zbliża się do wartości oznaczającej duży przyrost omawianych zagadnień – por. Wykres 36.

* Rangi przyznano według następującego klucza: bardzo duży wzrost – ranga 4, duży – ranga 3, średni – 2, niewielki – 1 oraz brak wzrostu – 0.

Wykres 36 Przeciętny wzrost wiedzy i kompetencji uczestników poszczególnych szkoleń zrealizowanych w ramach BMK w 2019 (średnia rang)

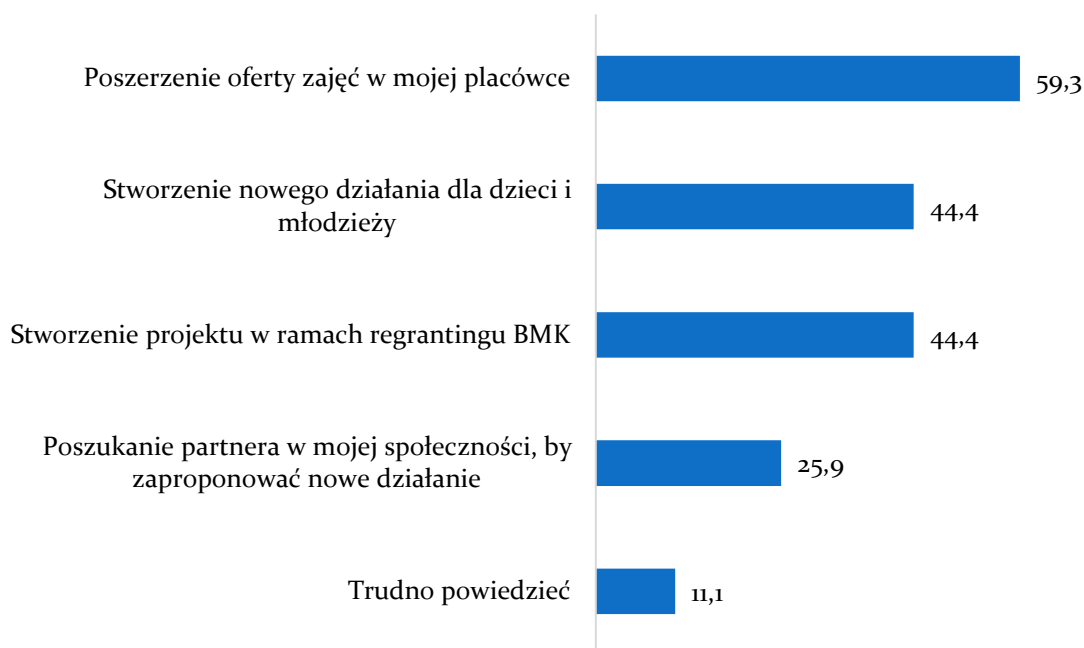

bardzo duży wzrost – 4, duży – 3, średni – 2, niewielki – 1 oraz brak wzrostu – 0.

Źródło: badania własne.

Wśród najczęściej przewidywanych form wykorzystania wiedzy nabytej w efekcie uczestnictwa w warsztatach respondenci wskazywali na poszerzenie oferty zajęć w placówkach, w których pracowali (ok. 59%). Ważnym następstwem udziału w szkoleniach w opinii badanych będzie też stworzenie nowego działania dla dzieci i młodzieży oraz stworzenie projektu w ramach regrantingu BMK (odpowiednio po ok. 44%). Doświadczenie nabyte w trakcie warsztatów w przypadku znacznej części ich uczestników pomoże w poszukiwaniach partnera w społecznościach lokalnych w celu nawiązania współpracy w zakresie edukacji lub animacji kulturowej – por. Wykres 37.

Wykres 37 Przewidywane formy wykorzystania wiedzy nabytej w efekcie uczestnictwa w warsztatach zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w opinii respondentów (Dane w %, N=27)

Źródło: badania własne.

3. Realizacja projektów z perspektywy wnioskodawców

3.1 Docelowe grupy odbiorców

Na podstawie poszczególnych wniosków projektowych można stwierdzić, iż do docelowych grup odbiorców należały takie jak:

- 1) Animacja w teatrze (Joanna Kostkiewicz) – projekt był skierowany do dzieci i młodzieży z Wyszatyc i z pozostałych miejscowości gminy Żurawica w wieku od 7 do 15 lat i w liczbie 30 osób.
- 2) Bieszczady. Słowa i Głosy (Wojciech Ramus) – uczestnikami projektu była młodzież w wieku od 11 do 17 lat zamieszkująca Bieszczady.
- 3) Przemysł to z Marianem.... (Katarzyna Grabka) – bezpośrednimi odbiorcami projektu była młodzież w wieku 13-18 lat ze szkół średnich zamieszkująca Przemysł i okolice.
- 4) Słyszę-Czuję-Maluję (Agnieszka Adamczyk) – projekt był skierowany do dzieci z terenu gminy Borowa w wieku od 7 do 14 lat. Obejmował 40 uczniów uczęszczających do szkół we wspomnianej gminie.
- 5) Sto lat "nazad" – obrazki z międzywojennego Sanoka (Jolanta Mazur-Fedak) – projekt był skierowany do młodzieży liceum ogólnokształcącego, młodzieży starszych klas szkoły podstawowej oraz przedstawiciele starszego pokolenia (dziadkowie), którzy dzielili się informacjami na temat życia w dawnych czasach.
- 6) Teatr małego aktora (Anna Piękoś) – bezpośrednimi odbiorcami projektu były dzieci szkolne klas 1-3 (łącznie do 60 osób) oraz ich rodzice i nauczyciele.
- 7) Urban Sketching – świat szkicem widziany (Sylwia Kozak) – projekt był skierowany do 15-sto osobowej grupy dzieci i młodzieży w przedziale wiekowym od 9 do 12 lat.

Nad zgodnością grup docelowych z założeniami programu BMK czuwała Komisja konkursowa.

Z wypowiedzi uczestniczek badań przeprowadzonych za pomocą pogłębionego wywiadu telefonicznego, które zrealizowały własne projekty w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim wynika, że zgodnie z wnioskami przedłożonymi przez nie w procedurze konkursowej, grupami docelowymi były dzieci i młodzież, w przedziale wiekowym od ok. 7 lat do ok. 17 lat (drugie klasy szkół średnich). W trzech omawianych tu projektach wzięło udział ponad 70 osób we wspomnianym wieku. Co więcej, projekty te wpisały się w życie społeczności lokalnych poprzez zaangażowanie szeregu osób – członków tychże społeczności – mieszczących się w bardzo dużym przedziale wiekowym. Byli to bowiem rówieśnicy młodych uczestników projektów, ale także przedstawiciele starszych pokoleń którymi i oprócz realizatorów byli członkowie różnych stowarzyszeń (jak np. członkinie Koła Gospodarstw Wiejskich), były to także osoby dorosłe pełniące różne funkcje jak np.: nauczyciele, pracownicy instytucji publicznych, reprezentanci władz lokalnych, animatorzy kultury, dziennikarze, a także oczywiście rodzice. Podkreślenia wymaga fakt, iż w trakcie realizacji projektów uczestniczące w nich dzieci i młodzież spotkała się z osobami dorosłymi, które cechowały się doświadczeniem życiowym, kompetencjami, a także pasją i zaangażowaniem w swoją pracę.

A.A.: Projekt był skierowany do dzieci i młodzieży w wieku od 7 do 14 lat. Udział wzięło 40 osób – czynnych uczestników warsztatów i wyjazdów. Warsztaty prowadziły Panie zajmujące się hobbystycznie malarstwem, ale odnoszące sukcesy i mogące pochwalić swoim dorobkiem malarskim i muzycznym.

S.K.: Projekt był przewidziany dla grupy 15-osobowej, dzieci w przedziale od 8 do 13 lat. Więc dla dzieciaczek, ze szkoły podstawowej. Był on przewidziany właśnie dla dzieci zarówno takich, które lubią rysować, jak i takich które chcą się nauczyć. Jeżeli chodzi o osoby dorosłe to tak naprawdę towarzyszyły ona nam przez cały ten czas trwania projektu. Bo był to pan dyrektor ze szkoły, która była naszym partnerem. Były to panie seniorki. Były to osoby prowadzące warsztaty w Kolbuszowej i Woli Rafałowskiej. Było to około 10 osób.

J.M.-F.: Przewidziana ta grupa docelowa już zaplanowana w projekcie to było 20 osób. I tyle osób rzeczywiście wzięło udział w finale. Trzy dni przebywało w Zatwarnicy. Zorganizowało ten finał. I to było młodzież z II Liceum, I Liceum i ze Szkoły Podstawowej nr 2. Bo ja tam weszłam we współpracę też z dyrektorem tej podstawówki. Natomiast tak jak wspomniałam wcześniej, na niektóre wykłady była zapraszana młodzież w ogóle z drugiego liceum i też osoby takie z Sanoka. Bo cały harmonogram był zamieszczony na plakacie ogólnodostępnym. Oprócz tego był jeszcze wywieszony i na stronie Młodzieżowego Domu Kultury i na stronie II Liceum. Także niektórzy nauczyciele na przykład przychodzili na te wykłady. Kilka osób takich zainteresowany, które ja zapraszałam. Ponadto młodzież z różnych innych klas. Na przykład do Muzeum Historycznego była wzięta cała klasa 2d. Także oni oprócz tych uczestników projektu mogli posłuchać wykładu o tej starej fotografii. Jeśli idzie o finał projektu, no to ja na finał projektu do Zatwarnicy zaprosiłam również media. I tutaj jeśli idzie o media to był pan z Korso Sanockiego przyjechał w Bieszczady, była moja dyrektorka z Liceum. Pani Szczypta z Radia Rzeszów zadzwoniła do mnie, że nie może przyjechać, ale nas zaprosiła później na finał projektu do Rzeszowa. I byliśmy taką grupką reprezentantów już po finale w Radiu Rzeszów nagraliśmy audycję w ramach Świata Młodych, i ona była odtworzona 22 października. W tym momencie jest dźwięk, można jej posłuchać na stronie Radia Rzeszów. No i takim też moim prywatnym sukcesem było nawiązanie współpracy z IPN Rzeszowskim. Bo jak ja przygotowywałam pomysł projektu to skontaktowałam się także z moim znajomym, który jest dyrektorem Departamentu Edukacji IPN w Rzeszowie. No i wysłałam mu taką informację, że projekt w Bardzo Młodej Kulturze realizuję, przedstawiłam mu założenia projektu. No i się zainteresował tą tematyką takiego dziedzictwa kulturowego, historii i IPN nam wysłał, już poza projektem, bezpłatnie panią do Zatwarnicy, która przeprowadziła wykład na temat źródeł historycznych. Bardzo byliśmy pozytywnie zaskoczeni, bo pani miała mnóstwo materiałów. Przywiozła nam też pamiątki. Młodzież dostała od niej jakieś cenne albumy, takie dotyczące bohaterów niepodległości. No i później, po tej wizycie w Zatwarnicy, to pani Katarzyna Kyc zaprosiła nas do IPN-u. No i pojechaliśmy, i do Rzeszowa do radia, i do IPN-u. I to było też niezwykle bo najpierw byliśmy na wykładzie pani Katarzyny, później zeszliśmy do archiwów tajnych Rzeszowskiego IPN. Tam, gdzie są te wszystkie teczki UB i tak dalej. Także troje drzwi się za nami zatrzaśniwało. Młodzież była pod wrażeniem. I później jeszcze byliśmy w zamku rzeszowskim, tam gdzie jest obecnie sąd, a dawniej były te różne więzienia za czasów wojny i później też w czasach stalinowskich. Młodzież się tak „rozhulała”, że stworzyliśmy jeszcze książkę poprojektową. Miała być to forma fotoksiążki, takiej bardzo skróconej, ale w związku z tym że pan grafik się podjął takiego trudniejszego zadania, i stwierdził że on chce to zrobić dobrze. Bo chce, żeby podparł to swoim nazwiskiem, a ceni sobie dobrą jakość, to stwierdził, że nie robimy tak „po łepkach”, tylko porządny folder wydajemy. I powstał bardzo ładny folder projektowy, w którym mamy wszystkich uczestników przedstawionych. Są te opowiadania młodzieży, które ona wносиła do projektu. O dziadkach, o babciach, wspomnienia z wojny i tak dalej. No i mamy też tam kilka zdjęć takich z warsztatów, z wykładów, z wyjazdów. Udało się wydać 45 takich folderów.

Wśród najważniejszych osiągnięć młodych uczestników projektów realizatorki tych przedsięwzięć wskazywały na poczucie sprawstwa, tj. odpowiedzialności za własne działania, przy jednoczesnej możliwości podejmowania wiążących decyzji. Wspomniano też o odkrywaniu

własnych talentów i możliwości, których młodzi ludzie nie byli dotąd świadomi, a które odstaniały się przed nimi w efekcie kontaktu z nowymi dla nich formami aktywności twórczej:

A.A.: Wydaje mi się że moc sprawcza. Widziały jak powstają ich dzieła, że są zauważone w lokalnym otoczeniu. Uczestnicy mieli możliwość obcowania z projektami które na co dzień nie są dostępne dla nich.

S.K.: Najważniejsze było to, że te dzieci dokonywały wyborów samodzielnie. Ja mogłam im pomóc. Układać kompozycje, i tak dalej. Jakąs służyć pomocą taką plastyczną. Aczkolwiek to dzieci decydowały o tym: jak ta kompozycja ma wyglądać? co będą rysowały wybierając się w plener? Bo to miały być rysunki, które przedstawiają świat widziany ich oczami. Więc ja absolutnie tutaj nie wpływałam na to co dzieci rysują. To one decydowały o tym od samego początku do końca. Jak ten rysunek ma wyglądać, co na nim ma się znajdować, co chciałyby napisać. Więc one były odpowiedzialne za całość swojego zadania. I myślę, że to ich bardzo też otworzyło i pomogło im w tym całym działaniu. Bo jednak dla dziecka jest to bardzo ważne, że może decydować samo o swojej pracy.

J.M.-F.: Ja myślę, że najlepiej to wyraził taki chłopak Karol. Bo przyjechał właśnie pan z Korso Sanockiego w Bieszczady do Zatwarnicy, i robił później wywiady z młodzieżą, no i taki właśnie chłopak Karol, który przywiózł takie bardzo ciekawe zdjęcia archiwalne z czasów I wojny światowej, i międzywojnia, i później powojennych swojej rodziny, opisywał na przykład jak to dziadek klepał kosę albo jak konia uczył obróbki roli, to Karol powiedział coś takiego, że najwięcej skorzystał z warsztatów kreatywnego pisania. Ponieważ nie podejrzewał siebie o takie talenty pisarskie. A dzięki warsztatom uwierzył w to, że ma takie możliwości właśnie takiego kreatywnego pisania, że może coś fajnego napisać, stworzyć. Podobne też recenzje były w przypadku szycia strojów. Bo bardzo się tutaj znowu dziewczyny w to angażowały. Projektowały stroje. Później właśnie pani nasza plastyczna przywiozła takiego manekina krawieckiego, więc one ubierały tego manekina. Robiły stroje międzywojenne. Takie sylwestrowe, bo takie było zadanie, żeby stworzyć strój sylwestrowy z lat XX-tych, XXX-tych, więc tam się znowu dziewczyny twórczo wyżywały. I one mówiły, że to jest to, że po prostu bardzo ich to zainteresowało.

W opinii badanych realizatorek projektów do kategorii szczególnych wyzwań dla dzieci i młodzieży, która wzięła udział w tych przedsięwzięciach należały takie kwestie jak: sprawdzenia się w nowych obszarach działalności, zmierzenie się z własnymi ograniczeniami – w tym natury mentalnej i intelektualnej wynikającej po prostu z młodego wieku, ale też tej technicznej. I przewyciężanie ich. To kwestia skupienia się na realizacji celów, podtrzymywanie wysokiego poziomu zaangażowania, a także wyzwania związane z koniecznością wykazania się kreatywnością:

A.A.: Wyzwaniem było samo spróbowanie swoich sił w malarstwie czy muzyce. Dzisiejsze dzieci boją się śmieszności i bardzo reagują na ocenę grupy rówieśniczej. Dzięki samodzielnej pracy, odkryły swój potencjał.

S.K.: Myślę, że takim wyzwaniem dla dzieci było to, że to właśnie nie był rysunek taki jak się robi w szkole na lekcjach plastyki, tylko to muszą być rysunki takie też przemyślane. Bo obowiązkiem w Urban Sketchingu jest to, że każde dziecko na swoim rysunku musiało zrobić właśnie jakieś zapiski, jakieś notatki. A to wiązało się z tym, że to podczas spotkania z osobami prowadzącymi warsztaty, czy też zajęcia to dzieci musiały wykazać się takim skupieniem oraz zaangażowaniem, żeby jak najwięcej informacji zapamiętać z tego co dana osoba nam chce przekazać. Żeby później właśnie można było to wykorzystać podczas szkicu. Jak się okazało dzieci były naprawdę bardzo zaangażowane i super sobie z tym zadaniem poradziły, ale myślę, że to było takie jednak wyzwanie. Nie jest to tylko rysunek, ale na tym rysunku musi znaleźć się też jakieś mądre przesłanie.

J.M.-F.: Myślę, że właśnie z tym pisaniem. Bo stanęli wobec trudnego zadania, żeby z tekstów dawnych, archiwalnych stworzyć coś własnego. Jakąs scenkę. Jakichś bohaterów wykreować. Więc te takie myślę zadania związane z kreatywnym pisaniem były dla nich wyzwaniem. No ale sądząc po tym co stworzyli, to poradzili sobie naprawdę nieźle.

Zdaniem realizatorek projektów w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim, które udzieliły wywiadów, do osiągnięć (w kategorii wiedzy i kompetencji) młodych uczestników tych przedsięwzięć należały takie kwestie jak: zwiększenie poziomu wiedzy z zakresu sztuki malarskiej oraz muzyki poważnej, to także otwartość na nowe wyzwania i nowe informacje, wiara w swoje możliwości, a także umiejętność współpracy:

A.A.: Znajomość dzieł malarskich, kierunków w sztuce. Wizyta w filharmonii przekonała je, że muzyka poważna to nie tylko nuda i dziwne dźwięki.

S.K.: Tutaj odpowiem też troszeczkę w imieniu dzieci. Bo wielokrotnie zadawałam dzieciom właśnie takie pytania, i sama dla własnej ciekawości też chciałam znać odpowiedź dzieci. Na pewno dzieci nauczyły się też takiej otwartości, pracy w grupie. Do mojej grupy sketchystów trafiły dzieci, które były bardzo nieśmiałe. Jednak tych spotkań, i takich dodatkowych lekcji mieliśmy dosyć sporo, więc dało się zauważyć to, że dzieci się zrobiły takie bardziej otwarte, bardziej odważne. Potrafiły lepiej komunikować się ze swoimi rówieśnikami. Nauczyły się takiej też odpowiedzialności za swój rysunek, że nawet jak czegoś nie skończyły na danych warsztatach, to same pamiętały o tym, że muszą to zadanie dokończyć. I to mimo ich młodego wieku, było dla mnie taką ogromną nagrodą, bo każde zadanie wykonały tak naprawdę na 100%. I to nie było takie nagabywanie przeze mnie, że muszą to skończyć, i tak dalej. Tylko właśnie taką dużą dorosłością mimo tego swojego młodego wieku się wykazały. Na pewno nauczyły się bardziej precyzyjnie wykonywać swoje rysunki. Na pewno nauczyły się takiej otwartości do osób starszych. Aczkolwiek też takiej obserwacji naszej przyrody, naszego otoczenia, bo wybierając się w plener i wybierając sobie miejsce dane do rysowania to już bardziej zwracały uwagę na to. Były bardziej ciekawe świata. Chciały się dowiedzieć jak się nazywa dany motyl, jak się nazywa krzew czy drzewo, żeby móc to wykorzystać później w swoich zapiskach. Na pewno dużo takich informacji zdobyły właśnie odnośnie naszego najbliższego otoczenia oraz nawet roślinności. I przede wszystkim to chyba było dla dzieci najbardziej takie interesujące. Nauczyły się pracować z bardzo profesjonalnymi narzędziami malarskimi. Uczestnicy mieli do dyspozycji naprawdę wspaniałe rzeczy malarskie, o których większość dzieci marzy tak naprawdę. Bo to były drogie rzeczy, na które jednak rodziców nie zawsze jest stać. Na to żeby wydać duże pieniądze na paczkę kredy czy farbę. Więc one bardzo doceniały to, że mogą pracować właśnie z rzeczami, z którymi nie miały do czynienia nigdy wcześniej, i myślę że to było dla nich bardzo atrakcyjne.

J.M.-F.: Deklarowali, że nauczyli się współpracy. Nauczyli się właśnie takiej kreatywności. Tam była też możliwość zapoznania się z regionem, tak bezpośrednio bo w czasie pobytu Zatwarnicy byliśmy też przy wodospadzie. Może więc te turystyczne walory Bieszczadów poznali.

Odnosząc się do doświadczeń nabytych w trakcie realizacji projektów w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim ich realizatorki stwierdziły, że wykonały plan zawarty we wnioskach projektowych, a jedyne co zmieniłyby w tym kontekście to nieco lepiej dostosowałyby przewidziane formy aktywności do możliwości (przede wszystkim organizacyjnych) młodych uczestników tychże przedsięwzięć. Przy czym w jednym przypadku chodziłoby tu o zwiększenie liczby zajęć z uwagi na wyrażenie takich oczekiwań przez młodych beneficjentów omawianych projektów, a w drugim wręcz przeciwnie o zracjonalizowanie tej liczby w kontekście codziennych obowiązków młodzieży. Należy tu jednak podkreślić, że zasygnalizowany tu problem nadmiernej intensywności działań podjętych w ramach projektu w praktyce skutkowało tym, że wzięło w nim udział zdecydowanie więcej młodych osób, niż było to pierwotnie założone:

A.A.: Projekt był realizowany na miarę możliwości tego roku.

S.K.: Dużo nad tym myślałam. Szczerze. To jedyne co bym zmieniła na chwilę obecną to dołączyłabym dzieciaczkom jeszcze myślę dwa warsztaty rysunkowe. Bo jak się okazało, że pojechaliśmy na ostatnie warsztaty rysunkowe, to po prostu byłam zachwycona są dzieci, które mnie prosiły wręcz, żeby się jeszcze projekt nie kończył, żebyśmy jeszcze gdzieś mogli pojechać, i tak dalej. Ale wiadomo było,

że projekt jest realizowany w bardzo szybkim tempie, bo nie mieliśmy aż tak bardzo dużo czasu na dużą ilość warsztatów, ale myślę że jeszcze o ten jeden dodatkowy właśnie dla dzieci bym się pokusiła. Aczkolwiek zaczynając realizację tego projektu też nie miałam pewności czy on się rzeczywiście spodoba dzieciom. Czy odniesiemy taki sukces wspólny, bo to jest nasz wspólny sukces. To nie jest tylko mój sukces, ale też sukces dzieci. Więc myślę, że zrobiłabym jeszcze jeden dodatkowy warsztat, a pozostałe rzeczy myślę, że zostałyby bez zmian.

J.M.-F.: Myślę, że troszeczkę bym zracjonalizowała ilość tych spotkań. Bo młodzież już chwilami po prostu nie dawała rady czasowo z tym wszystkim co ja im zaproponowałam. I wykładami, i warsztatami i tak dalej. Tutaj tak z własnego punktu widzenia powiem, że było to bardzo ambitne, bardzo angażujące, i oni przez te sześć tygodni naprawdę żyli tym projektem. Nawet później miałam takie uwagi od nauczycieli, że tam może się ktoś troszkę w nauce opuścić albo musi nadrobić, „bo w tym twoim projekcie bierze udział”. Na przyszłość myślę, że może troszkę mniej bym tych zajęć im zorganizowała. Żeby ich to tak bardzo nie obciążało.

3.2 Realizacja projektów w opinii ich wykonawców

Pomysł na projekt jak wynika z wypowiedzi uczestniczek badań przeprowadzonych za pomocą wywiadu pogłębionego, a które zrealizowały autorskie przedsięwzięcia w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim to wynik głębokich, nieraz wieloletnich przemyśleń. To proces związany z rozpoznaniem potrzeb młodych odbiorców działań z zakresu animacji lub edukacji kulturowej. To także konsekwencja własnych zainteresowań i poszukiwań, a także talentów i kompetencji. Warunkiem zdobycia uwagi młodych osób jest świeżość pomysłu, zapotrzebowanie na zaproponowane w nim rozwiązania, jego nośność informacyjna, profesjonalne przygotowanie jego wykonania są, a także maksymalne zaangażowanie w jego wykonanie jego młodych beneficjentów:

A.A.: Pomysł rodził się od kilku lat, ale nie było możliwości zrealizowania go w ramach działalności instytucji w której pracuję. Od dłuższego czasu obserwowałam jak niestety „poupada” kształcenie artystyczne w szkołach. W rozmowach z dziećmi i młodzieżą, przerażał mnie brak podstawowych informacji o malarstwie i muzyce, a dominujący kipsz muzyki disco polo sprawiał, że młode pokolenie traciło jakkolwiek gust muzyczny.

S.K.: Od samego początku jak dostałam od szefowej taką możliwość, że mogę spróbować coś napisać wiedziałam, że musi to być opcja plastyczna bo to jest moje hobby, moja pasja i bardzo dużo czasu temu poświęcam. Bardzo dużo czytam w wolnym czasie. Właśnie wyszukuje jakiś takich nowości w malarstwie, w sztuce, jak najbardziej. I tym samym nowym nurcie rysunkowym Urban Sketching, o czym był nasz projekt interesowałam się już od dłuższego czasu. I robiłam jakieś tam rysunki w wolnej chwili. I stwierdziłam, że może to być bardzo fajne rozwiązanie, właśnie dla dzieci, które chcą rysować, które umieją rysować. Jak zarówno dla dzieci które nie mają talentu plastycznego bo właśnie ten nurt rysunkowy pozwala rozwijać te pasje i uczyć się tak naprawdę też rysować. Bez stresu, bez używania linijek. Bez jakiś takich zwracania uwagi na proporcje, kompozycję, i tak dalej. No i stwierdziłam, że to może być właśnie bardzo fajne rozwiązanie dla dzieci. Tym bardziej, że to jest takie bardzo nowatorskie, nietuzinkowe. Coś nowego, czego dzieci do tej pory nie robiły.

J.M.-F.: Pomysły rodzą się na podstawie i obserwacji, i też rozmów z różnymi osobami. Ja jestem nauczycielem w liceum ogólnokształcącym i prowadzę zajęcia w ramach takiego rozszerzonego fakultetu języka polskiego dla uczniów, którzy chcą maturę rozszerzoną zdawać z języka polskiego, no i zauważyłam pewne braki w programie z zakresu edukacji regionalnej. Sama zresztą kiedyś wprowadziłam taki autorski program dotyczący współczesnych XX-wiecznych pisarzy pochodzących z naszego regionu, a ten projekt był można to powiedzieć takim uzupełnieniem tego pomysłu. Bo jego celem było zapoznanie młodzieży ze szkół średnich i też starszych klas szkół podstawowych z takim szeroko pojętym dziedzictwem kulturowym regionu.

We wszystkich omawianych tu przypadkach, jak wynika z wypowiedzi respondentek, wszystkie założenia projektów zostały zrealizowane. Jedyne problemy jakie miały miejsce w trakcie ich przeprowadzenia były związane z czynnikami niezależnymi od rozmówczyń, tj. od pogody, która miała kluczowe znaczenie w przypadku pleneru malarskiego. Jak się okazało kłopotliwe dla młodych osób, było też nagromadzenie wydarzeń przewidzianych w projekcie w relatywnie krótkim czasie. W obu przypadkach realizatorki omawianych działań wyszły obronną ręką. W pierwszym z nich wspomniane perypetie pogodowe nie wpłynęły na ocenę młodych osób odnośnie całości projektu. Podobnie w drugim przypadku *per saldo* z omawianego przedsięwzięcia skorzystało więcej osób, niż było to pierwotnie szacowane, a oceny odnośnie jego meritum i kwestii organizacyjnych były również wysokie:

A.A.: Większości cele zakładane zostały zrealizowane. Najważniejszy z nich – przybliżenie malarstwa (wybrane kierunki) i muzyki klasycznej i ludowej, udało się w pełni osiągnąć. Wypracowanie w dzieciach i młodzieży chęci poznawania sztuki przez duże S również. Po wizycie w Filharmonii Podkarpackiej uczestnicy projektu sami podjęli inicjatywę kolejnych wyjazdów na recitale muzyczne. Poznawanie malarstwa – wybranych kierunków- sprawiło im dużo radości, a przedstawiane informacje w ciekawy sposób sprawiły, że sami zaczęli poszukiwać innych artystów i wyzwań malarskich.

S.K.: Powiem szczerze, że ja od samego początku podeszłam bardzo poważnie do tematu naszego projektu i wszystkie założenia, które zaczęłam, tak naprawdę gdzieś tam przemyślałam sobie na samym początku, to udało mi się tak naprawdę zrealizować. Wszystkie warsztaty, o których myślałam i tak dalej. Wszystkie spotkania dodatkowe z dziećmi. Wszystko udało nam się zrealizować jak najbardziej. Myślę, że w stu procentach. A czy coś się nie sprawdziło? No jedno z takich rzeczy, to nie sprawdziła nam się pogoda podczas warsztatów. Ale na to już nie jest zależne od nas. Bardzo dużo rozmawiałam z dziećmi na temat naszego projektu. Nawet już po samym zakończeniu się. Wypytywałam się wielokrotnie: czy chciałyby coś zmienić? czy chciałyby coś poprawić? No i na moje szczęście usłyszałam same pozytywne opinie, więc myślę że tutaj wszystko zrobiliśmy tak jak miało to po prostu wyglądać.

J.M-F.: Mój pomysł o nazwie „Sto lat nazad” w zamyśle miał mieć takie trzy linie projektowe. Czyli pierwsza to odtwarzanie jakby tej przeszłości sprzed stu lat na podstawie zdjęć, na podstawie obrazu. Druga linia to na podstawie literatury, czyli odnosiliśmy się do tekstów pisarzy, którzy pochodzili z Sanoka, bądź z okolic i byli związani z ziemią sanocką, te 100 lat temu, ale też troszeczkę bardziej współcześnie, po wojnie. No i ta trzecia linia, to próbowaliśmy otworzyć strój ucznia i uczennicy międzywojennego gimnazjum sanockiego. W związku z tym, że właśnie szkoła, w której pracuję – drugie liceum to jest szkoła, która ma prawie stuletnią tradycję. I w ogóle sam budynek jest jeszcze z czasów austro-węgierskich, to są lata od 1898 roku. Wówczas został wzniesiony budynek na potrzeby szkoły ludowej, a później już w okresie międzywojennym było tam gimnazjum żeńskie. Takie jedno z najbardziej znanych w Sanoku, to tym bardziej jakoś to korespondowała z naszą wizją, i próbowałam odtworzyć strój ucznia i uczennicy. Co młodzież na zajęciach zrobiła pod opieką pani plastyczki. Z szeregu różnych pomysłów, projektów wybrali jeden i na zajęciach te stroje zostały skrojone, a później uszyte właśnie takie wzorcowe stroje ucznia i uczennicy gimnazjum międzywojennego. Także mamy je jako pamiątkę poprojektową. Ja jestem osobą może zbyt ambitną, bo bardzo dużo tych wykładów i warsztatów zaproponowałam młodzieży. Zaprojektowałam je na przestrzeni sześciu tygodni. Także młodzież w każdą środę od godziny mniej więcej tak 14:00 czy 15:00 do 18:30 powinna być dyspozycyjna. I tutaj czasami troszeczkę zawodziła frekwencja, bo młodzież skarżyła mi się, że mają dużo lekcji na drugi dzień albo jakieś tam inne niedyspozycje. Z tym, że tak – komplet młodzieży był zawsze. Z tym, że później nie zawsze ta sama młodzież pojechała na te trzydniowe warsztaty do Zatwarnicy. Ale myślę, że skorzystali. Może nawet lepiej, że różne osoby brały udział w tych warsztatach, bo nawet posłuchanie jednego wykładu na temat historii czy kultury regionu, pooglądanie zdjęć z międzywojennego Sanoka, co nam proponował pan pracujący w muzeum historycznym, to też było na plus moim zdaniem. Że tak ten krąg odbiorców był szerszy, niż dwadzieścia osób.

Zgodnie z założeniami aktywnymi uczestnikami projektów, jak podkreślały ich realizatorki w trakcie telefonicznych wywiadów były dzieci i młodzież. Natomiast w pomoc w przeprowadzeniu tych przedsięwzięć było zaangażowanych szereg osób i instytucji. Doceniono tu zaangażowanie przedstawicieli Operatora regionalnego, osób prowadzących warsztaty, a także przełożonych, dzielących się doświadczeniem, reprezentantów lokalnych stowarzyszeń, instytucji publicznych i kulturalnych, placówek oświatowych, jak również pojedynczych pasjonatów:

A.A.: Aktywnymi uczestnikami projektu były dzieci i młodzież. W realizacji projektu dużym wsparciem była pomoc koordynatora projektu z Centrum Kulturalnego w Przemyślu. Dużym wsparciem były również osoby prowadzące warsztaty, które nakierunkowywały na konkretne drogi realizacji zamierzeń.

S.K.: Bardzo pomogła mi moja szefowa, która brała już udział w dwóch projektach właśnie z Bardzo Młodej Kultury. Więc ma doświadczenie i bardzo tym doświadczeniem mi służyła. I swoją pomocą. Na bardzo dużo rzeczy zwróciła mi uwagę. Dużo rzeczy tak naprawdę pomogła mi zrealizować. Opiekowała się naszymi uczestnikami podczas różnych wyjazdów. Więc ona cały czas jak najbardziej nad tym czuwała. Pomagały mi oczywiście panie z biblioteki, z którymi współpracujemy. Jak trzeba było coś tam przygotować na większą ilość. Bardzo zaangażowały się panie seniorki, które brały udział w naszych pierwszych warsztatach i opowiadały dzieciom o tym jak wyglądał dawny Dom Ludowy, w którym obecnie przeprowadzane były nasze warsztaty. I to też bardzo zaowocowało na przyszłość, bo już z paniami seniorkami będziemy na feriach zimowych. A to tak naprawdę już za niedługi czas będziemy realizować różne warsztaty kulinarne dla dzieci. Więc to też bardzo fajnie wpłynęło na realizację naszego projektu. Bo nie było to jednorazowe spotkanie tylko będziemy po prostu działać dalej.

J.M.-F.: Miałam siedmiu wykonawców projektu, czyli te osoby które... Generalnie tak partnerem szkoły w której pracuje, czyli Liceum Ogólnokształcącego był Młodzieżowy Dom Kultury w Sanoku, mieszczące się niedaleko naszego budynku. Także tam współpracowałam od początku z panią Wiesławą Skorek, dyrektorką jako partnerem. I z jej instytucji tutaj dwie osoby mi pomagał w realizacji pan Mateusz Kulikowski, który jest grafikiem i fotografikiem, i pani Małgorzata Biega-Węgrzyn, która projektowała i z młodzieżą szyła stroje. Z II Liceum polonistki dwie pomagały mi. Jedna przy interpretacji tekstów właśnie Mariana Pankowskiego, a druga osoba przy bardziej takiej integracji i zajęciach teatralnych z młodzieżą. Co później też miało przełożenie przy finalne projektu, ponieważ te wszystkie scenki, teksty zostały ładnie przez młodzież pod kierunkiem pani Doroty Wierdak zaadaptowane na potrzeby takiego przedstawienia teatralnego. Oprócz tego współpracowałam jeszcze z instytucjami sanockimi takimi jak Muzeum Historyczne w Sanoku pan Andrzej Romaniak, który tam jest wieloletnim pracownikiem i zajmuje się działem opracowywania zbiorów bardzo ciekawy wykład nam przedstawił właśnie w Zamku sanockim na temat fotografii archiwalnej Sanoka. I przeszedł po kolei zdjęcia jakie są w zbiorach muzeum. Od tych wczesnych zdjęć z lat 80-tych, 90-tych XIX w., aż do fotografii mniej więcej powojennej. To naprawdę ja sama byłam pod wrażeniem tego wykładu, tych zdjęć ukazujących zasięki frontowe między Rosją a Niemcami z czasów wojny, czy obiekty których już dzisiaj nie ma. Było to niezwykle interesujące, bo on również pokazywał jak się szacuje taką fotografię. Bo nie zawsze są opisy z tyłu i na zasadzie porównawczej przedstawiał młodzieży jak się takie rzeczy robi z punktu widzenia historyka. I jeszcze współpracowaliśmy z Biblioteką Miejską. Tutaj pan dyrektor Puchała na samym początku projektu po konsultacji mi tutaj doradził, które teksty warto wziąć na warsztat. Jeśli idzie o kwestie właśnie takie literackie. Współpracowałam też bardzo czynnie z panem Robertem Bańkoszem, który pracuje w Urzędzie Miasta w dziale promocji i zajmuje się tak hobbystycznie właśnie kulturą regionu. Jest takim pasjonatem, który jeździ, zbiera pamiątki, zdjęcia dotyczące różnych kultur, czyli bojkowszczyzny, łemkowszczyzny, Romów, pozostałości po Żydach. Te wszystkie takie mniejszości kulturowe, które tutaj współistniały w okresie międzywojennym młodzieży przedstawiał. To był cykl trzech wykładów. Przez trzy środy. No i właśnie te wykłady tak gromadziły dodatkowych uczestników.

3.3 Kompetencje kluczowe we wnioskach projektowych w kontekście wymogów regulaminowych

Na podstawie poszczególnych wniosków projektowych można stwierdzić, iż do kluczowych kompetencji w kontekście docelowych grup odbiorców, których nabycie lub podniesienie poziomu było efektem uczestnictwa w projekcie należą takie jak:

1) Animacja w teatrze (Joanna Kostkiewicz)

- integrację w ramach społeczności lokalnej,
- nabycie praktycznych umiejętności związanych ze sztuką teatralną,
- nauczenie się wielu praktycznych nawyków społeczno-kulturowych,
- pobudzenie kreatywności,
- podniesienie poziomu umiejętności z zakresu komunikowania się,
- zwiększenie świadomości w zakresie sztuki,
- zwiększenie wrażliwości społecznej, w tym na potrzeby innych osób;

2) Bieszczady. Słowa i Głosy (Wojciech Ramus)

- nabycie umiejętności tworzenia słuchowiska radiowego od scenariusza po edycję,
- nauka pracy w grupie (umiejętność wspólnego wyznaczania i osiągnięcia celów)
- pobudzenie kreatywności,
- podniesienie poziomu uczestnictwa w kulturze wysokiej,
- podniesienie poziomu wiedzy o wypowiedzi artystycznej jaką jest słuchowisko radiowe,
- podniesienie samoświadomości młodych osób, umiejętności wyrażania swoich uczuć i myśli, argumentację własnych poglądów,
- podniesienie świadomości kulturowej młodzieży poprzez stworzenie słuchowisk teatru radiowego,
- rozwinięcie poczucia sprawstwa;

3) Przemysł to z Marianem.... (Katarzyna Grabka)

- integracja grupowa,
- pobudzenie kreatywności,
- podniesienie poziomu umiejętności związanych z komunikowaniem się,
- podniesienie samooceny,
- wytworzenie lub wzmocnienie postaw poznawczych,
- wzmocnienie poczucia identyfikacji lokalnej,
- zwiększenie poziomu potrzeb kulturalnych i chęci ich zaspokajania poprzez aktywne uczestnictwo w kulturze;

4) Słyszę-Czuję-Maluję (Agnieszka Adamczyk)

- otwartość na przyjmowanie bodźców z otaczającego świata, w tym głównie treści kulturowych,
- umiejętność obcowania z wytworami kultury wyższej, a w tym ich interpretacji,
- umiejętność wyrażania siebie poprzez sztukę,
- uwrażliwienie na otaczające dźwięki i ich odbiór z możliwością przeniesienia ich na inne formy artystyczne, jak np. malarstwo,
- wytworzenie lub wzmocnienie postaw poznawczych;

5) Sto lat "nazad" – obrazki z międzywojennego Sanoka (Jolanta Mazur-Fedak)

- integracja grupowa,
- pobudzenie kreatywności,
- podniesienie poziomu literackiego (kreatywne pisanie) i świadomości językowej,
- podniesienie poziomu umiejętności współpracy pomiędzy młodszymi i starszymi uczniami,
- podniesienie umiejętności korzystania ze źródeł informacji, ich przetwarzania i krytycznej analizy,
- promowanie idei integracji i współpracy międzypokoleniowej,
- promowanie postaw antydyskryminacyjnych poprzez uświadomienie młodym osobom dawnego bogactwa i różnorodności kulturowej regionu,
- promowanie walorów architektonicznych i krajobrazowych regionu,
- rozwinięcie poczucia empatii,
- rozwinięcie umiejętności manualnych,
- wzmocnienie poczucia więzi z społecznością lokalną poprzez zapoznanie jej z historią regionu (patriotyzm lokalny),
- zaakcentowanie takich wartości jak partnerstwo, przyjaźń, współdziałanie bez względu na pochodzenie i stan posiadania;

6) Teatr małego aktora (Anna Piękoś)

- oswojenie z wystąpieniami publicznymi,
- podniesienie poziomu kompetencji społecznych (zachowanie podczas spektaklu),
- podniesienie samooceny,
- rozwinięcie kreatywności
- stymulacja pamięci,
- zapoznanie dzieci ze ideą różnych form teatralnych,
- zwiększenie poziomu kompetencji językowych,
- zwiększenie stopnia koordynacji ruchowej,
- zwiększenie umiejętności wykorzystania niewerbalnych środków przekazu;

7) Urban Sketching – świat szkicem widziany (Sylwia Kozak)

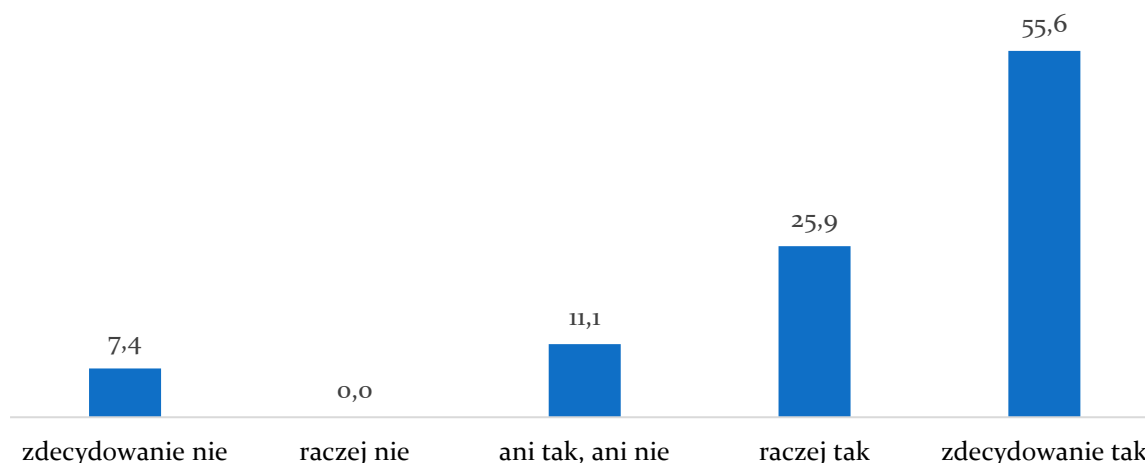
- integracja grupowa,
- nauka współdziałania w ramach pracy grupowej,
- podniesienie poziomu samooceny,
- podniesienie poziomu umiejętności koncentracji,
- rozbudzenie kreatywności i ciekawości,
- rozbudzenie lub wzmocnienie postaw patriotycznych,
- rozwinięcie poczucia sprawstwa,
- rozwinięcie umiejętności manualnych,
- zainspirowanie samodzielnych poszukiwań własnych form wyrazu artystycznego,
- zapoznanie z nowatorskimi środkami malarskimi.

Nad zgodnością założeń projektowych odnośnie kluczowych kompetencji dzieci i młodzieży z celami programu BMK, czuwała Komisja konkursowa. Ponadto w praktyce – jak pokazały rezultaty osiągnięte w poszczególnych projektach i wyniki badań przeprowadzone wśród beneficjentów ostatecznych – zdecydowaną większość, jeśli nie wszystkie wymienione wyżej kluczowe kompetencje można odnieść do poszczególnych przedsięwzięć zrealizowanych na Podkarpaciu, tj. do każdego z osobna.

3.4 Ocena realizatorów projektów dotycząca wsparcia ze strony Operatora regionalnego

Zdecydowana większość uczestników szkoleń przyznała, że otrzymała wsparcie ze strony Operatora regionalnego programu BMK w województwie podkarpackim, tj. CK w Przemyślu (łącznie ok. 82%). Co dziesiąty uczestnik badań miał problem z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi w omawianej kwestii (ok. 11%). Na brak takiego wsparcia wskazało ok. 7% badanych – por. Wykres 38.

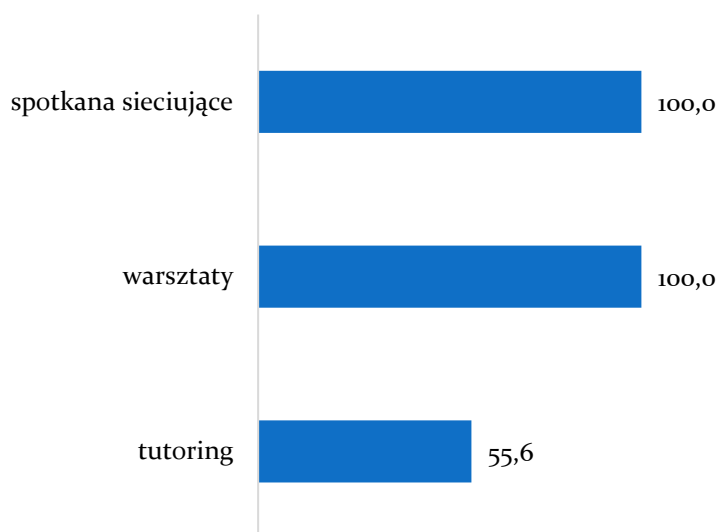
Wykres 38 Otrzymanie wsparcia ze strony Operatora regionalnego Programu BMK na Podkarpaciu (Dane w %, N=27)

Źródło: badania własne.

Jak pokazały wyniki wszyscy uczestnicy badań to osoby, które wzięły udział w spotkaniach informacyjnych (sieciujących) oraz w warsztatach. Ponad połowa respondentów skorzystała ze wsparcia w postaci tutoring, tj. z osobistych konsultacji z przedstawicielami Operatora regionalnego (ok. 56%) – por. Wykres 39.

Wykres 39 Rodzaj wsparcia otrzymanego przez badanych uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. ze strony Operatora regionalnego Programu BMK na Podkarpaciu (Dane w %, N=27)

Źródło: badania własne.

W opinii realizatorek projektów przeprowadzonych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim rola Operatora regionalnego w kontekście osiągniętych rezultatów była nie do przecenienia. Wyraźnie podkreślono przy tym otwartość i gotowość do udzielania pomocy w kwestiach merytorycznych i organizacyjnych, a także cierpliwość i wysoki poziom kompetencji. O współpracy z przedstawicielami CK w Przemyślu rozmówczynie wypowiadały się w samych superlatywach. Natomiast odnosząc się do powodów wyboru ich wniosków przez Komisję konkursową stwierdziły one, że ich zdaniem o zwycięstwie w konkursie zadecydowały takie aspekty jak: oryginalność, duży rozmach przedsięwzięć podnoszący ich atrakcyjność, zgodność z założeniami programu BMK tak w kontekście merytorycznym (tematyka), jak i z uwagi na przewidziane w nich grupy ostatecznych beneficjentów. Ważnymi kryteriami wyboru w przekonaniu respondentek były także interdyscyplinarność, zaangażowanie społeczności lokalnych i ponadlokalnych w realizację projektów oraz położenie akcentu na zaangażowanie, samodzielność i kreatywność dzieci i młodzieży:

A.A.: Operator projektu wspierał na każdym etapie realizacji projektu. W razie trudności w realizacji był otwarty na zaproponowane zmiany, bądź służył pomocą w razie wątpliwości.

S.K.: Myślę, że to właśnie, że projekt był wybrany, bo był oryginalny i zajęłam się takim tematem, o którym tak naprawdę większość osób nie słyszała. Nawet osoby, które gdzieś tam lubią rysować, zajmują się plastyką, to niekoniecznie wyszukują sobie jakieś takie nowinki malarskie. Więc projekt na pewno był oryginalny. Na pewno myślę, że znaczenie miało to, że to nie było samo rysowanie. To było rysowanie połączone właśnie z lekcją historii z tym, że przekonywałam dzieci, że warto zwiedzać miejsca o znaczeniu historycznym. Że to nie było tylko rozdawanie kartek, gdzie dzieci miały coś rysować. Bardzo myślę wyłożyło właśnie na tą decyzję to, że oprócz rysowania dzieci zajmowały się robieniem notatek, zapisków, które przewodziły ze swoich podróży. Więc to nie był projekt tylko i wyłącznie o rysowaniu, ale miał na celu też dużo ważniejsze rzeczy. Czyli połączenie takiej myśli pasji, przyjemnej oraz pożytecznej nauki historii o naszym najbliższym regionie. Jeżeli chodzi o samą rolę Operatora, to ja ją oceniam naprawdę bardzo wysoko. Tutaj główna pani koordynator, jak i moja pani opiekun z Centrum Kulturalnego w Przemyślu. Ja jestem po prostu zachwycona, i współpracę, zaangażowaniem. Wszystkie pytania, które zadawałam, wszystkie telefony, gdzie wydzwaniałam do jednej pani, do drugiej, a proszę mi wierzyć, żeby było tego naprawdę bardzo dużo. Fajnie odpowiadały mi, naprawdę bardzo szczegółowo służyły mi swoją pomocą. Wielokrotnie. I ja tutaj naprawdę całą współpracę oceniam naprawdę bardzo wysoko. Bo gdyby nie tak fajna współpraca, to powiem szczerze, że byłoby mi zdecydowanie dużo trudniej zorganizować to wszystko. Bo tak jak mówiłam na samym początku jestem amatorem. To była moja pierwsza przygoda z projektem. Dużo rzeczy chciałam wiedzieć. Chciałam wszystko dopracować, żeby wszystko po prostu fajnie działało. A dzięki właśnie pomocy obu pań, bardzo mi się to fajnie udało, i za tą pomoc jestem bardzo wdzięczna.

J.M.-F.: Myślę, że tak – projekt był pod kątem dziedzictwa kulturowego rozpisany. Miał głównie walor edukacyjny, ale też taki walor praktyczny. Bo chciałam, żeby młodzież no coś z tą historią w cudzysłowie zrobiła. Czyli żeby dotknęła tych tekstów literackich, żeby z nimi pracowała i taka właśnie nasza pani polonistka troszkę tam pod moją sugestią bardzo ciekawie to opracowała. Bo na tekstach Mariana Pankowskiego, które już same w sobie były stylizacją na język Reya, zrobiła warsztaty gdzie młodzież ze słownictwa tego archaicznego stworzyła nowe scenki, które się rozgrywały w nieistniejących już budynkach Sanoka międzywojennego. I oni się bawili tym językiem. Oni sobie wyobrażali ten Sanok. Jakby się przenosili w czasie na podstawie tych tekstów literackich. Później z panią Jolą Jarecką współpracowaliśmy, o czym też nie powiedziałam, ale te trzy dni projektowe, takie stałe, odbywały się w Bieszczadach. Tam był finał projektu. Mieszkaliśmy w hotelu. Mieliśmy dostęp stały do takiego kina Końkret. To jest taka prywatną inicjatywą. To jest pani, która jest też polonistką, pisze książki i działa społecznie w Bieszczadach. No i młodzież przez nią prowadzona pisała teksty w oparciu o Segala, i właśnie w taki sposób bardzo kreatywnie pracowała na tych tekstach. Czyli dostali na przykład opowiadanie, które mieli dokończyć w różnych wersjach, z różnych perspektyw narracyjnych. Po prostu młodzież była niezwykle zaangażowana, bo tak i kroili te stroje, i pracowali na tekstach, i bawili się

fotografią. Ja też byłam niezwykle wobec nich wymagająca, bo żeby wziąć udział w projekcie, to ci młodzi ludzie nie przychodzili z pustymi rękami. Musieli sobie niejako zasłużyć. Zasługiwali w ten sposób, że przynosili rodzinne historie. W wersji pisanej lub zdjęcia z archiwów rodzinnych. I później te zdjęcia zostały przeskanowane i powiększone, i oni w czasie tego finału projektu opisywali zdjęcia swoich przodków albo czytali fragmenty, bądź recytowali albo opowiadali te mówione historie swoje rodzinne. Więc jakby to był ich wkład w projekt. Bo chciałam też, żeby oni się zaangażowali, żeby to nie było tak, że wszystko dostają ekstra za darmo i średnio ich to interesuje. Tutaj musiała być jakaś nagroda za coś. Więc oni najpierw wnosili coś do projektu, a później otrzymywali jakby w zamian jeszcze poszerzoną wiedzę, i pobyt w hotelu, i wyjazd w Bieszczady, i tak dalej. To było takie mobilizujące dla nich. O wsparciu Operatora mogę się wypowiedzieć wyłącznie w samych superlatywach.

3.5 Opinia realizatorów odnośnie trwałości efektów w ramach projektów

W kontekście trwałości efektów uzyskanych w ramach zrealizowanych przez siebie projektów, respondentki które wzięły udział w wywiadach telefonicznych zdecydowanie stwierdziły, że już można zaobserwować trwałe zmiany. Co więcej, są one przekonane, że działania, które zostały zainicjowane w ramach projektów będą kontynuowane i co ważne, na wyraźnie wyartykułowane zapotrzebowanie ze strony beneficjentów ostatecznych, tj. dzieci i młodzieży. Ponadto istnieje realna szansa nie tylko na dotarcie do większej grupy młodych odbiorców, ale także na poszerzenie zakresu tematycznego omawianych tu przedsięwzięć. Bardzo duże znaczenie ma tu pasja po stronie dorosłych, jak i zaangażowanie młodych osób:

A.A.: Już obserwujemy trwałe zmiany. Więcej dzieci uczestniczy w zajęciach plastycznych oferowanych w instytucjach kultury i rozwija swoje umiejętności.

S.K.: Tak ja najbardziej. Nasz projekt Urban Sketching będzie kontynuowany. Dzieci już same wykazały się taką inicjatywą, aby naszą grupę 15-sto osobową sketchystów powiększyć. Już zapraszają swoich kolegów i koleżanki. Informując o tym co robiliśmy podczas trwania projektu z jakich materiałów korzystaliśmy. Już zgłaszają się do nas dzieci, które w ogóle nigdy wcześniej nie rysowały, i po prostu nawet mówią, że nie lubią rysować, ale jest to tak fajna sprawa, że chciałyby podjąć to wyzwanie. Zostały zachęczone, i najlepsze jest to, że zostały zachęczone nie przeze mnie, tylko przez uczestników projektu. Przez dzieci. A więc nasza grupa sketchystów na pewno się powiększy. Myślę, że w okresie zimowym na pewno wybierzemy się na jakiś plener. Może również też dobra BWA, bo tam mamy jeszcze dużo rzeczy do zobaczenia. I już właśnie dzieci zaskakują mnie różnymi pomysłami, żeby takie wyjazdy zorganizować. Na pewno na wiosnę mamy w planie wyjazd grupowy do Przemyśla, na rynek w Przemyślu. Więc już jakieś tam plany mamy, i mamy nadzieję, że uda nam się je zrealizować, ale na pewno w ramach projektu będą sobie jeszcze działać dalej.

J.M.-F.: Chciałabym. Chciałabym, żeby ktoś się, może we współpracy z kimś, żeby ten projekt jakoś był realizowany, bo przecież można by było obejmować różne okresy dziejów regionu. Nie tylko międzywojnia można by było sięgnąć, może do XIX wieku, czy do średniowiecza. I też takim kluczem tutaj to otworzyć. Czyli stroje założymy z epoki odtworzyć. Czy jakieś teksty też przywołać, które dotyczą innych okresów historycznych. Tak bym to widziała. Tak bym widziała rozwój tego projektu. Żeby to zostało.

Uczestniczki badań przeprowadzonych w formie wywiadów telefonicznych wyraziły nadzieję, że działania analogiczne do tych, które zrealizowały w ramach własnych projektów będą miały szansę na zaistnienie w szerszej perspektywie, tj. na przykład w skali województwa. Wskazały przy tym na istotne zalety takiego pomysłu, dzięki któremu mogłyby skorzystać całe miejscowości, miasta, a nawet regiony. Działania, które zostały przez nie podjęte na poziomie społeczności lokalnych, przy większym zaangażowaniu członków tych społeczności i ich władz mogłyby wydatnie przyczynić się do ich promocji, która z kolei mogłaby przełożyć się na wymierne korzyści. Tym bardziej jest to prawdopodobne,

że pozytywny odbiór wdrożonych w życie pomysłów rozmówczyń, przez młodych uczestników projektów może być przesłanką do przypuszczeń, że także w większej skali reakcje na takie działania byłyby podobne:

A.A.: Wydaje mi się, że podjęcie takich działań było by wskazane. Wyrażanie emocji przez sztukę powinno być rozpowszechnione w każdej szkole. W dzisiejszym świecie w którym króluje obraz, pozwolił by na łatwiejsze komunikowanie się młodego pokolenia.

S.K.: Myślę, że po tym jak dzieci bardzo się zaangażowały, i mam nadzieję, że ta ich pasja do tego rysowania w plenerze nie minie, i ja będę się starała o to, żebyśmy wychodzili z tym naszym rysunkiem dalej. Bo nawet taki wyjazd do Łańcuta, do Rzeszowa na rynek, gdzie jesteśmy ubrani w jednakowe stroje, i robimy coś zupełnie innego bardzo zachęca do tego, żeby po prostu zainteresować się tym bliżej. I może właśnie poprzez takie wyjazdy w plener zachęcimy też inne osoby, żeby stworzyć taką grupę sketchystów. Mamy tutaj też w sąsiedztwie różnego rodzaju domy kultury i może uda nam się zrealizować też taki wyjazd do domu kultury, gdzie na przykład moi uczestnicy projektu będą uczyć Urban Sketchingu osoby nowopoznane, zainteresowane. Na pewno będziemy chcieli w późniejszym czasie dokonać takich różnych jeszcze wyjazdów oraz spotkań z innymi uczestnikami, dziećmi, żeby ten Urban Sketching nie zaginął, i żeby nasz projekt był realizowany dalej tak naprawdę.

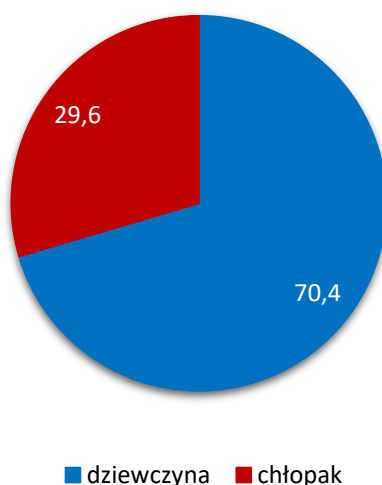
J.M.-F.: Myślę, że jest to jakiś pomysł. Można by takie projekty realizować, ja to nazywam wehikułem czasu, po prostu przenosimy się 100 lat „nazad”, czyli i stroje, i język. Jakoś spróbujemy też się kulturowo, etnicznie przybliżyć się do tamtego czasu. No i gdyby taki projekt się troszeczkę bardziej nagłośniło, zorganizowało też w innych miejscach, w innych miastach, to jest to pomysł na promocję nawet miasta, czy jakiegoś Dom Kultury. Tak się przecież całe miasta promują. Organizują festiwale średniowieczne, czy jakieś tam założmy barokowe. I angażuje się całe miasto w to, przebierają się, wygłaszają wiersze, śpiewają piosenki z epoki. Jest to naprawdę bardzo ciekawe. Ta młodzież, która była aktywna od początku do końca... ja zauważyłam, że oni są uskrzydleni. Oni są naprawdę zachwyceni, i widzą że mają możliwości, że mają potencjał. Jak zobaczyli folder, zobaczyli swoje teksty, zdjęcia, to naprawdę byli zachwyceni tym, że ktoś ich opublikował, że ktoś ich zauważył.

4. Efektywność projektów w ocenie uczestników projektów

4.1 Charakterystyka beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzieży) oraz sieci relacji

W badaniach zrealizowanych na ostatnich spotkaniach w ramach poszczególnych projektów z wykorzystaniem tzw. ankiety wydzieranki*, wzięło udział 261 osób, tj. dzieci i młodzież będąca uczestnikami i beneficjentami tych wydarzeń. Wśród badanych większość stanowiły dziewczęta (ok. 70%), wobec ok. 30% chłopców – por. Wykres 40.

Wykres 40 Struktura płci badanych uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r.
(Dane w %, N=257*)

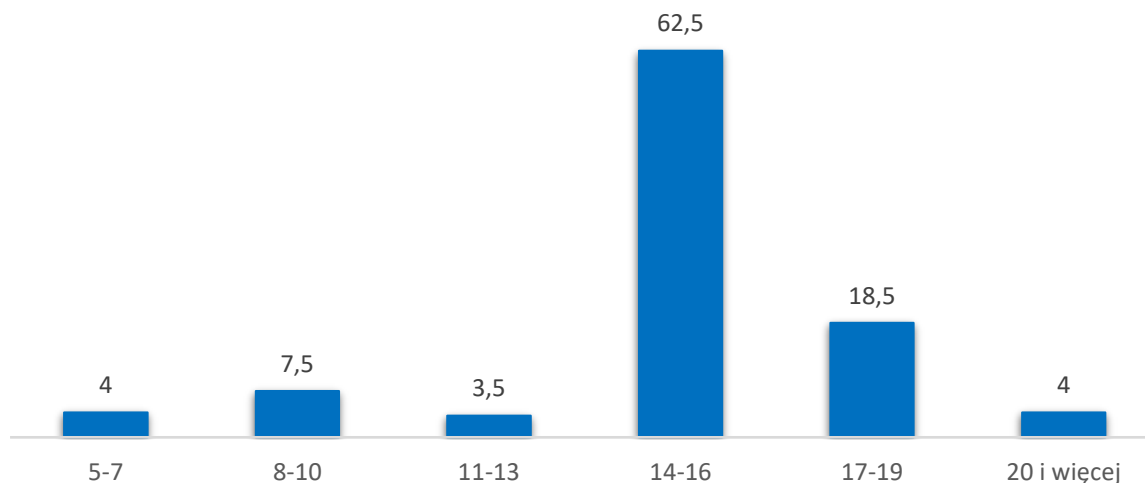

*Pominięto braki danych N=4. Źródło: badania własne.

* Ankieta wydzieranka – to narzędzie stosowane w metodzie sondażowej, która przeważnie zawiera niewielką liczbę pytań i służy do realizacji badań na relatywnie dużych próbach badawczych, przy założeniu prowadzenia badania w takich okolicznościach, kiedy to nie ma możliwości (albo są one utrudnione) zadawania pytań bezpośrednio ani też udzielania ich przez badanych w tradycyjnej formie pisemnej. Respondent udziela odpowiedzi poprzez naderwanie kartki w przeznaczonym do tego miejscu przy poszczególnych opcjach w kafeterii pytań. Minusem tego rodzaju sposobu realizacji badań jest wspomniane już ograniczenie liczby pytań, brak kontroli nad realizacją próby badawczej oraz potencjalny problem w kodowaniu tak udzielanych odpowiedzi. Badania zrealizowano wśród uczestników wszystkich projektów na ostatnich spotkaniach mających miejsce w ich ramach i posłużono się w nich ankietą przygotowaną przez ich ogólnopolskiego koordynatora (pomimo sformułowania przez autora niniejszego opracowania szeregu uwag krytycznych dotyczących jej konstrukcji). Ankieta zawierała szereg uchybień natury merytorycznej oraz technicznej. Do pierwszej kategorii problemów należy zaliczyć: występowanie potencjalnie zbyt skomplikowanych, nieostrych i nieprecyzyjnych pojęć dla części młodych respondentów (tj. kreatywność, niestandardowe działanie, medialne rzeczy); błędnie utworzona kafeteria do pytania o płeć, gdzie zastosowano wariant „kobieta” i „mężczyzna”, co w przypadku wieku respondentów było całkowicie nieuzasadnione i mogło wpłynąć na znaczący odsetek braków danych jak wystąpił w tym pytaniu; źle skonstruowana kafeteria pytania dotyczącego wieku badanych, która nie uwzględniała osób poniżej 12 roku życia (spośród których jedynie część ręcznie dopisała swój wiek), a za to przedziały wiekowe (skądinąd nierówne) kończyły się opcją „61 lat i więcej”. Natomiast do błędów natury technicznej należy zaliczyć: stosowanie skrótów w pytaniach, kontekstowe traktowanie poszczególnych pytań, brak konsekwencji w rozróżnianiu w pytaniach płci respondentów, brak jednoznacznej instrukcji kodowej dla badanych (brak wymogu jednego albo większej niż jedna liczby odpowiedzi). Biorąc pod uwagę, że ankieta zawierała jedynie 6 pytań, a w tym 2 tak zwane „metryczkowe” należy stwierdzić, iż liczba popełnionych w niej błędów jest zdecydowanie zbyt duża.

Uczestnicy projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim to w zdecydowanej większości młodzież w wieku od 14 do 16 lat (ok. 63%). Znaczący udział w tych przedsięwzięciach miały także młode osoby w wieku od 17 do 19 lat (ok. 19%). Ponadto w projektach wzięły także udział dzieci w wieku od 8 do 10 lat (ok. 8%) oraz w wieku od 5 do 7 lat i w wieku od 11 do 13 lat, a także osoby w wieku 20 lat i więcej (po ok. 4%) – por. Wykres 41.

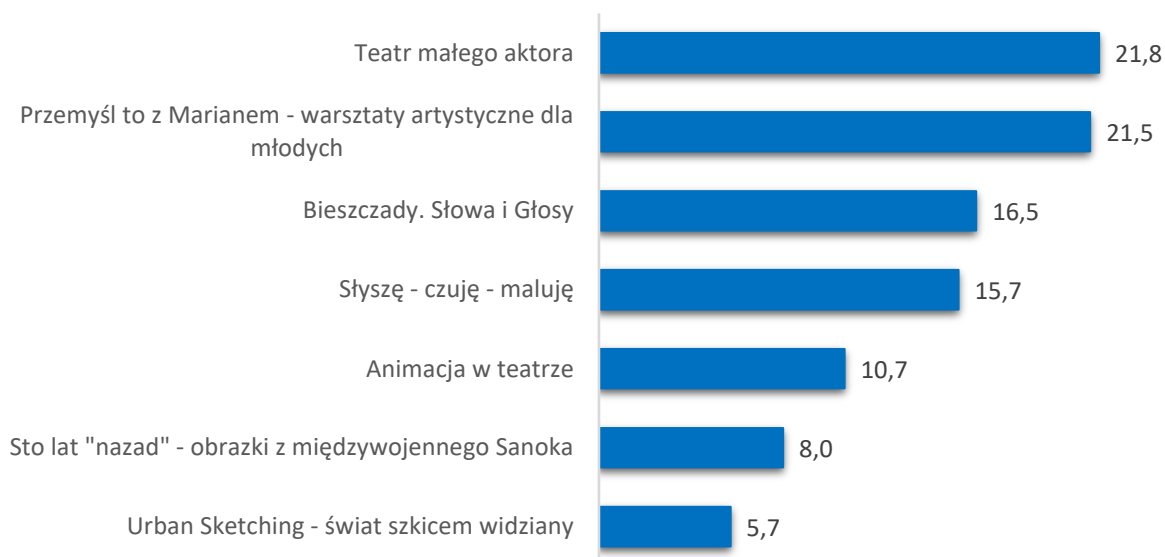
Wykres 41 Struktura wieku badanych uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r.
(Dane w %, N=200*)

*Pominięto braki danych N=60. Źródło: badania własne.

W badaniach najliczniej reprezentowany jest projekt pod nazwą „Teatr małego aktora” (ok. 22% badanych), przy czym prawie tyle samo ankiet pozyskano wśród uczestników projektu pod nazwą „Przemysł to z Marianem – warsztaty artystyczne dla młodych” (ok. 22%). Młodzi beneficjenci projektu pod nazwą „Bieszczady. Słowa i Głosy” stanowią ok. 17% próby badawczej, projektu „Animacja w teatrze” ok. 11%, projektu „Sto lat nazad – obrazki z międzywojennego Sanoka” ok. 5%, a projektu „Urban Sketching – świat szkicem widziany” ok. 6% - por. Wykres 42.

Wykres 42 Uczestnicy badań według projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r.
(Dane w %, N=261)

Źródło: badania własne.

W ramach badań została przeprowadzona „sesja plakatowa”^{*}, w ramach której młodzi uczestnicy mieli możliwość swobodnej wypowiedzi odnośnie tego jakie są według nich efekty uczestnictwa w projekcie. Zostali oni poproszeni o odniesienie się m.in. do takich pytań jak: *Kogo poznaliście dzięki projektowi? Kim są te osoby? Czy to dorośli czy rówieśnicy?* (moduł pod nazwą Ludzie). W zdecydowanej większości młodzi uczestnicy projektów stwierdzili, że poznali swoich rówieśników, uczniów z innych szkół, nawiązali nowe znajomości^{**}. Co ważne, często podkreślano, że uczestnictwo w projekcie pozwoliło poznać nie tylko zupełnie nowych ludzi, ale też lepiej zapoznać się z tymi, których dotąd wydawało się, że są znajomi. Wspominano nawet o osobach nie tylko z tej samej szkoły, ale nawet tej samej klasy. Pojawiły się nawet wzmianki o zawiązywaniu nowych przyjaźni.

Badani młodzi uczestnicy projektów stwierdzili także, że znaczną część nowopoznanych osób stanowili dorośli, przy czym mowa tu była o organizatorach projektów, nauczycielach i wykładowcach. Wymieniano tu aktorów, przedstawicieli Polskiego Radia, a co istotne ludzi tych określono jako bardzo interesujące osobowości. Dzieci i młodzież bardzo docenili zaangażowanie i profesjonalizm osób, z którymi mieli kontakt w trakcie realizacji projektów.

Ważnym aspektem według młodych respondentów było także poznanie ważnych postaci z historii zamieszkiwanych miejscowości, a także tych działających obecnie. Wielokrotnie podkreślano, że nie zdawano sobie sprawy z tego jak znaczące i barwne postaci są związane z lokalnymi społecznościami poprzez swój rodowód oraz aktywność zawodową i artystyczną. Doceniono także możliwość poznania rodzinnych okolic, co zwiększyło ich atrakcyjność w oczach ich młodych mieszkańców i przyczyniło się do wzmocnienia więzi ze swoimi małymi ojczyznami – por. Schemat 1 oraz poszczególne wypowiedzi uczestników badań.

* Pierwotnie, zgodnie z sugestiami Zleceniodawcy zakładano przeprowadzenie sesji plakatowej, który to sposób zbierania informacji przypomina badania typu FGI (tj. zogniskowane wywiady grupowe). Jednakże ze względów merytorycznych (chęć umożliwienia swobodnej wypowiedzi wszystkim młodym uczestnikom projektów, nierównomierna liczba osób w poszczególnych projektach i często odbiegająca od zalecanych wielkości przy badaniach typu FGI), a także organizacyjnych (duża liczba uczestników) zdecydowano, aby każdy z młodych beneficjentów projektów mógł udzielić swojej odpowiedzi indywidualnie na narzędziach wzorowanych tych zaproponowanych przez Zleceniodawcę. Tym samym badania zbliżyły się do sposobu zbierania danych określanego jako badania dokumentów osobistych (w tym pamiętników, listów, notatek itp.). Cześć szczególnie młodych uczestników badań zamiast wypowiedzi pisemnych wyraziło swoje opinie w postaci rysunkowej, przy czym analiza tej formy ekspresji wykazała, iż treści zawarte w tej formie nie odbiegały od tych, które starsze dzieci i młodzież zapisują. W narzędziu badawczym zostały poruszone cztery kategorie zagadnień, tj. Ludzie (gdzie zawarto pytania: *Kogo poznaliście dzięki projektowi? Kim są te osoby? Czy to dorośli czy rówieśnicy?*), Umiejętności (pytania: *Co zabieracie po projekcie ze sobą? Czego się dowiedzieliście?*), Produkty (*Co umiałbym/mógłbym zrobić sam jeszcze raz po projekcie?*) oraz Plany i marzenia (pytania: *Jaki powinien być kolejny projekt? O czym? Co chciałbyś w nim robić?*). Narzędzie to oprócz potknięć technicznych (pytania sformułowane w liczbie mnogiej i pojedynczej, nie uwzględniono w nich też odmian żeńskich) budzą także wątpliwości w aspekcie merytorycznym (w kategorii Umiejętności pierwsze pytanie zostało sformułowane potocznie, a drugie nie jest adekwatnie do treści modułu; podobnie w kategorii Plany i marzenia pytania dotyczą de facto oczekiwań wobec następnych projektów, które trudno uznać za plany i marzenia dzieci i młodzieży).

** Należy tu pamiętać, iż było to badanie jakościowe, przez co do interpretacji wszelkich ilościowych aspektów z niego wynikających należy podchodzić ostrożnie. Liczba odpowiedzi jest związana nie tylko z liczbą uczestników (i ich wiekiem) w poszczególnych projektach (przez co te liczniej reprezentowane mogły dostarczyć więcej materiału badawczego, niż te mniej liczne), ale także od chęci udzielania odpowiedzi, które często były rozwiniętymi wypowiedziami zwracającymi uwagę na szereg kwestii, ale były też bardzo lakoniczne, a poza tym niejednokrotnie nie udzielano odpowiedzi wcale. W grę wchodzi więc odnoszenie analiz do grupy respondentów, zaakcentowanie wagi jaką przywiązywali do poszczególnych aspektów, o których się wypowiadali, przy jednoczesnym uwzględnieniu mniej licznych odpowiedzi, ale nieraz takich o dużym ciężarze gatunkowym.

Schemat 1 Ludzie poznani w efekcie uczestnictwa w projektach zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim

Źródło: badania własne.

Poszczególne wypowiedzi (zachowano pisownię oryginalną) w wyodrębnionych kategoriach (w kolejności alfabetycznej):

– **aktorzy** (liczba wypowiedzi – 17): *Aktor; Aktora; Jest on aktorem; Mrówkę, wiewiórkę, żółwia, słonia – aktorów; Pani Aktorka; Pani aktorka Kamila; Pani Kamila jest bardzo miła; Panią aktorkę; Panią Kamilkę Olszewską aktorkę; Poznaliśmy Aktora; Poznaliśmy aktorów, którzy są bardzo związani ze słuchowiskiem; Poznałam Panią Kamilę; Poznałem aktora;*

– **ciekawe osoby** (liczba wypowiedzi – 15): *Ciekawe osoby; Ciekawego aktora; Ciekawych ludzi; Po pełnych pasji wykładowców; Poznaliśmy bardzo mądre osoby, które zarażają pozytywną energią. Dzięki nim wiele mogliśmy się nauczyć; Poznaliśmy ludzi pracujących przy nagrywaniu słuchowisk, przedstawiciele Teatru Polskiego Radia i jego dyrektora. Osoby sympatyczne i pełen pasji do tego co robią; Poznaliśmy wiele ciekawych osób; Poznałam bardzo ciekawych ludzi z ciekawymi historiami i zainteresowaniami; Poznałam cudownego aktora; Poznałam dużo wspaniałych osób w moim wieku; Poznałem fajnych ludzi; Poznałem multum bardzo ciekawych osób; Te osoby są inspiracją dla mnie w niektórych sytuacjach. Ich zachowania i ich praca imponuje mnie; wielu ciekawych ludzi dorosłych;*

– **członkowie społeczności lokalnych** (liczba wypowiedzi – 1): *Poznałam też „prawdziwe oblicze” lokalnych mieszkańców i ich nastawienia do niestandardowych działań;*

– **Dariusz Niebudek** (liczba wypowiedzi – 16): *Aktora pana Dariusza Niebudka; Dariusz Niebudek; Dariusza Niebudka; Darka Niebudka; Pan Dariusz Niebutek; Pan Niebudek; Pan Tadeusz Niebudek; Pana Dariusza Niebudka; Pana Niebudka; Poznaliśmy Dariusza Niebutkę; Poznałam Dariusza Niebudka; Poznałem pana Niebudka; To jest pan Darek Niegudek;*

– **dorośli** (liczba wypowiedzi – 50): *Byli to dorośli; Były to dwie panie; Dorosłe; Dorosłe panie; Dorosłego; Dorosły; Dorosłych; Dorośli; Osoba dorosła; Osobami bardzo wpływowymi; Osoby dorosłe, znane, wpływowe; Poznałam nowe panie; Poznałam nowe wesole panie; Poznałem nowe panie;*

Poznałem osoby starsze; Są dorosłymi; Są to dorośli; Są to osoby dorosłe; Starszych; To dorośli; To osoby dorosłe; To są dorośli;

Jakiś tam Adrian; Julia; Kacpra; Kingę; Lare; Maję; Mariannę; Milene; Natalkę; Oliwkę; Patryk; Poznałam tam dziewczynkę o imieniu Angelika; Poznałem szalonego Huberta. Ta osoba jest kolegą;

– **konkretne osoby – dzieci i młodzież** (liczba wypowiedzi – 22): *Adrian – chyba do 2 liceum chodzi, ten od łódek; Aniele; Anitkę; Dominikę – koleżankę; Dwóch kolegów; Emilię 9 lat, chodzi do 5 kl., moją sąsiadkę; Gabrysię;*

– **konkretne osoby dorosłe** (liczba wypowiedzi – 14): *Dorośli – poznałam panią Jolę; Pan Rafał; Pan Wojciech też jest super; Pana Rafała; Panią Dagmarę; Panią Mariolę; Panią Węgrzyn z sanockiego WDK; Poznałam Pana Rafała; Poznałem Pana Jakubiaka fajny koleś;*

– **miasto** (liczba wypowiedzi – 1): *Miasto;*

– **nauczyciele z innych szkół** (liczba wypowiedzi – 1): *nauczyciele z innych szkół;*

– **nikogo** (liczba wypowiedzi – 12): *Nikogo; Nikogo nie poznałam; Nikogo nie poznałem; Nikogo. Nikim. Nie wiem;*

– **nowych przyjaciół** (liczba wypowiedzi – 1): *Nowych przyjaciół;*

– **odmowa odpowiedzi** (liczba wypowiedzi – 1): *Oddalam to pytanie bo nie chce mi się pisać;*

– **organizatorzy, nauczyciele, instruktorzy i wykładowcy** (liczba wypowiedzi – 32): *Dzięki projektowi poznałam wykładowców; Instruktorów; Ludzi którzy prowadzili warsztaty; Nauczycieli; Nowe panie, które ciekawie opowiadały o swojej pracy; Nowych instruktorów; Ogólnie pozdrawiam wszystkich panów, którzy umożliwili nam wzięcie udziału w projekcie; Oraz organizatorów projektu; Osoby dorosłe, czyli organizatorzy projektu; Osoby prowadzące zajęcia – dorośli; Pan organizatora, który był bardzo miły; Pani Przewodniczka; Panią Dagmarę nauczycielkę; Panią, która prowadziła nasze zajęcia oraz pokazywała nam zabytki; Panie od malowania; Panie organizatorki; Panie prowadzące; Panów przewodników; Poetki; Pomagali nam w przedstawieniu; Poznaliśmy osoby dorosłe związane z historią słuchowiska; Poznałam organizatora, który był bardzo miły; Poznałam organizatorów; Prowadzącego; Przewodniczkę; Również zaprzyjaźniliśmy się z nauczycielkami; Starszych, którzy prowadzili z nami zajęcia; Wykładowców; Zintegrowałam się lepiej z naszymi sorkami;*

– **przedstawiciele Polskiego Radia** (liczba wypowiedzi – 19): *Człowieka od sprzętu; Dyrektor Polskiego Radia; Dyrektora Polskiego Radia; Dyrektora studia; Dyrektora teatru radiowego; Dyrektorem Polskiego Radia; Na pewno Panowie, którzy poświęcili nam czas nagrywając z nami; Osoby stanowiące ważne miejsca w słuchowisku; Pośrednio dyrektora radia; Poznaliśmy ludzi, którzy na co dzień pracują w radiu; Pracowników polskiego radia; Pracowników polskiego radia, to dorośli, sympatyczni; Pracowników polskiego radia. Mili, sympatyczni; Pracujące w teatrze polskiego radia; Z dyrektorem polskiego radia.*

– **przedstawicielki Koła Gospodyń Wiejskich** (liczba wypowiedzi – 7): *Ale są też i tacy, jak panie z koła gospodyń, które są ode mnie o wiele, wiele starsi; Panie seniorki; Panie z koła gospodyń; Panie z Koła Gospodyń Wiejskich; Poznałam Panie seniorki;*

– **rówieśnicy, uczniowie, nowe znajomości** (liczba wypowiedzi – 88): *Dużo kolegów i koleżanki młodsze i starsze; Dzieci; Dzieci moim wieku; Dzieci z projektu; Dzięki projektowi poznałam nowe koleżanki w moim wieku; Dzięki projektowi poznałam rówieśników, starszych ode mnie lecz to w niczym nie przeszkadzało, ponieważ byli sprawiedliwi, zabawni i wyrozumiali; Dzięki projektowi poznałem inne koleżanki z klasy; Dzięki projektowi poznałem trochę ludzi; Jak i również rówieśnicy; Jak poznałam osoby, które nie uczą się w szkole do której ja chodzę; Koledzy; Kolegów; Lepiej poznałam osoby z mojej klasy; Lepiej poznałam swoich rówieśników; Ludzi z innych klas, są wsparciem i początkiem dobrej znajomości; Młodszych; Młodzi, rówieśnicy; Moi Koledzy ze Snapchata; Moich rówieśników; Niektórzy są moimi rówieśnikami, kilka osób jest młodszych, kilka starszych; Nowe osoby, dziewczynami, rówieśnicy; Nowych kolegów; Nowych kolegów i fajne koleżanki; Nowych ludzi, moich rówieśników; Osoby z innych szkół; Po projekcie poznałam nowych kolegów; Podczas projektu poznaliśmy dużo kolegów i koleżanek; Podczas projektu poznałam wielu nowych rówieśników; Poznałam bardziej moje koleżanki z klasy i dowiedzieliśmy (się) o sobie wiele wspólnych rzeczy; Poznałam bardziej swoją klasę; Poznałam dużo nowych osób; Poznałam dwie rówieśniczki; Poznałam jedną osobę; Poznałam kilku rówieśników; Poznałam koleżanki lepiej, rówieśnicy; Poznałam koleżanki, rówieśników, którzy dawali*

nam zadania do wykonania; Poznałam mnóstwo nowych ludzi; Poznałam nowe koleżanki i kolegów; Poznałam nowe koleżanki; Poznałam nowych kolegów; Poznałam osoby ze szkoły podstawowej; Poznałam rówieśników o podobnych zainteresowaniach; Poznałam rówieśników z naszej szkoły, których do tej pory nie znałam; Poznałam rówieśników ze szkoły, z młodszych klas których wcześniej nie znałam; Poznałam rówieśników, którzy obstawiali projekt; Poznałam też dzieci; Poznałam wiele miłych i koleżeńskich osób; Poznałam wiele osób; Poznałam wielu ciekawych rówieśników z mojego LO i nie tylko; Poznałam wielu uczniów naszej szkoły; Poznałam wspaniałe osoby, rówieśników; Poznałam cudownych rówieśników; Poznałam dużo osób są to rówieśnicy; Poznałam wiele osób z LO; Rówieśnicy; Rówieśnicy, wiele wspaniałych osób; Rówieśnicy: dużo bardzo fajnych osób poznałam; Rówieśników; Rówieśników z innych klas i szkół; Są to rówieśnicy; Te osoby były miło nastawione do projektu również ze mną. Byli to rówieśnicy, no prawie; Te osoby są w większości rówieśnikami; Te osoby to rówieśnicy; To są rówieśnicy; Uczestników projektu – dzieci; Uczniowie; Uczniowie z innych szkół; Wiele osób ze szkoły, rówieśników, z młodszych klas. Naprawdę są to bardzo pozytywni ludzie; Wielu nowych kolegów i koleżanek; Współuczestników; Wszystkich, inne dzieci;

– **samowiedza** (liczba wypowiedzi – 3): *Poznałem samego siebie i prawdy życiowe; Poznałem siebie; Siebie;*

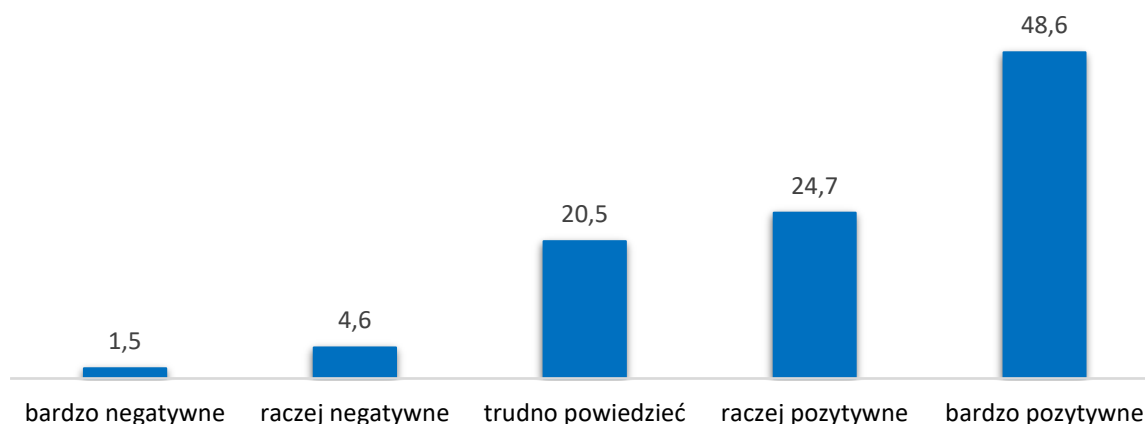
– **uczestnicy to osoby znane** (liczba wypowiedzi – 1): *Byli koledzy i koleżanki, których znam dlatego tak mi się podobało;*

– **ważne – w tym historyczne – postaci związane z lokalną społecznością** (liczba wypowiedzi – 51): *Adam Mickiewicz; Artystów z Przemysła; Artystów, którzy w interesujący sposób przekazywali nam wiedzę; Dzięki projektowi poznałam ciekawe osoby tworzące „dzieła” w moim otoczeniu; Dzięki projektowi poznałam wiele sławnych osób; Dzięki projektowi poznałem kim był Marian Stroiński; Helena; Helena była naukowcem; Helena coś; Helena Deutch; Helena Deutsch; Helena Dith; Helena Doicz; Helena Dous; Helena Stroińska; Helenę; Helenę Deutch; Helenka; Helenkę; Henryk; Henryk Jordan; Jordan; Jordan Zygmunt; Kilku artystów, którzy niegdyś mieszkali w Przemysłu; Marian był malarzem; Marian Stroiński; Marian Stroiński był malarzem; Marian Stroiński to był malarz; Marian Stroiński; Mariana Stroińskiego; Mariana; Pisarz; Poznałam Ryszarda Siwca; Poznałam znane osoby z Przemysła; Rysia; Rysiek; Rysiek Siwiec, dorosły, dokonał samospalenia; Ryszard samopodpalacz; Ryszard Siwiec; Ryszarda; Sławne osoby z Przemysła.*

4.2 Opinia *ex ante* i *ex post* beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzieży) na temat projektów oraz ich efekty wskazane przez młodych uczestników badań

Zdecydowana większość spośród dzieci i młodzieży, która wzięła udział w badaniach zrealizowanych za pomocą tzw. ankiety wydzieranki przyznała, że jej początkowe nastawienie do projektu przedsiębranego w ramach BMK było bardzo pozytywne (ok. 49%). Ponadto o pozytywnym nastawieniu wspomniało ok. 25% młodych respondentów. Ambiwalentnie do swojego uczestnictwa w projekcie podchodziło ok. 21% uczestników badań. Negatywne postrzegało swój udział w omawianym działaniu jedynie ok. 6% ankietowanych – por. Wykres 43.

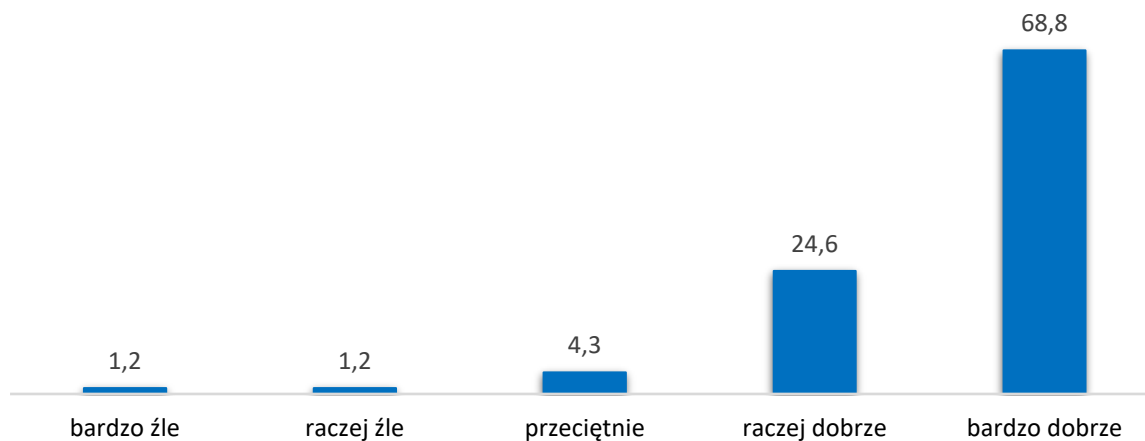
Wykres 43 Początkowe nastawienie do projektów wśród badanych uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. (Dane w %, N=259*)

*Pominięto braki danych N=2. Źródło: badania własne.

Natomiast w perspektywie kończących się już projektów realizowanych w ramach BMK w 2019 r. na Podkarpaciu zdecydowana większość ich uczestników bardzo dobrze oceniła te przedsięwzięcia (ok. 69%). Ponadto raczej dobrze projekty zostały ocenione przez ok. 25% respondentów. Przeciętne oceny przyznało projektom ok. 4% badanych, a negatywne jedynie ok. 2% - por. Wykres 44.

Wykres 44 Ocena realizacji projektów przeprowadzonych w ramach BMK w 2019 r. wśród ich uczestników, którzy wzięli udział w badaniach (Dane w %, N=256*)

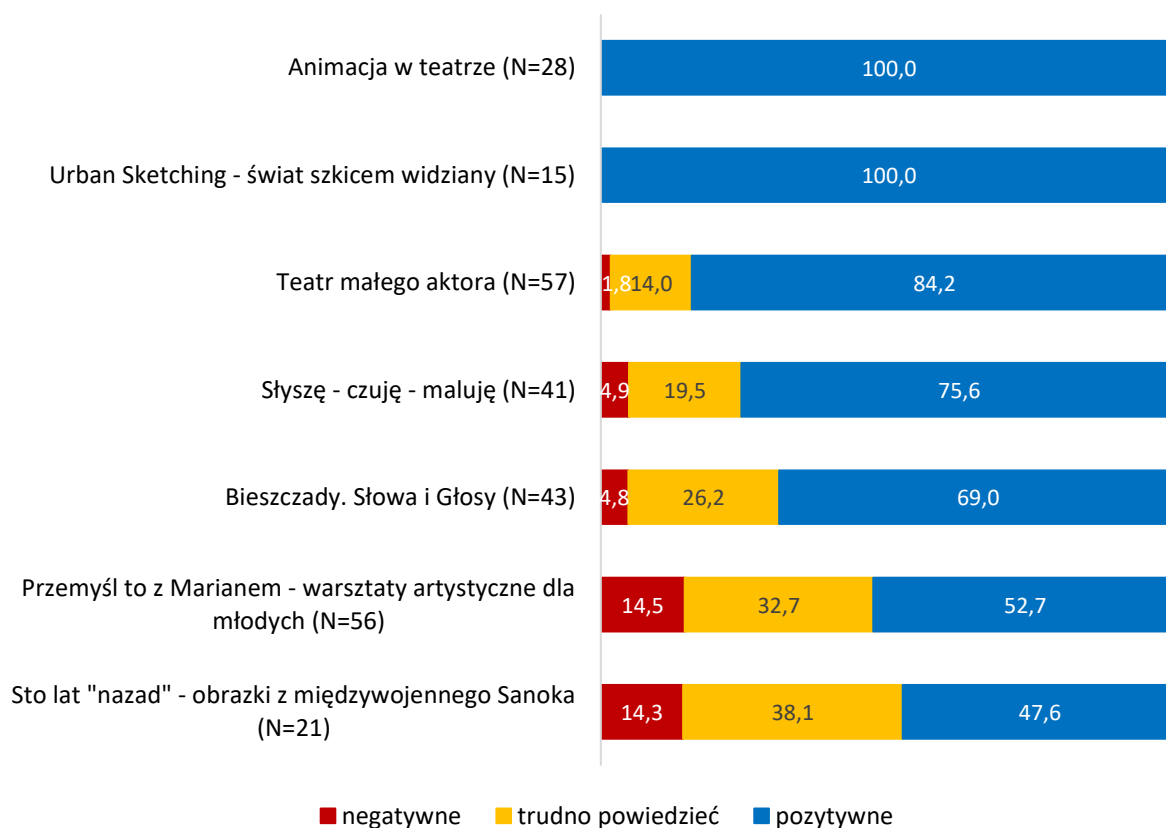

*Pominięto braki danych N=5. Źródło: badania własne.

Biorąc pod uwagę poszczególne projekty można zauważyć, że wszyscy młodzi uczestnicy takich przedsięwzięć jak „Animacja w teatrze” i „Urban Sketching – świat szkicem widziany” mieli do nich pozytywne nastawienie. Pozytywnie swój akces do projektów w zdecydowanej większości postrzegali również respondenci, którzy zaangażowali się w takie projekty jak: „Teatr małego aktora” (ok. 84% odpowiedzi wskazujących na pozytywne podejście do tego wydarzenia), „Słyszę – czuję – maluję” (ok. 76%), „Bieszczady. Słowa i Głosy” (ok. 69%). Także ponad połowa badanych, która wzięła udział w projekcie „Przemysł to z Marianem – warsztaty artystyczne dla młodych” przyznała, że miała pozytywne nastawienie do tego przedsięwzięcia (ok. 53%). Również prawie co drugi badany, który

uczestniczył w projekcie „Sto lat nazad – obrazki z międzywojennego Sanoka” miał takie podejście do tego działania (ok. 48%). Wśród sceptyków przeważali uczestnicy projektów „Przemysł to z Marianem” i „Sto lat nazad” (odpowiednio po ok. 15% i 14% odpowiedzi wskazujących na negatywne nastawienie do tych pomysłów) – por. Wykres 45.

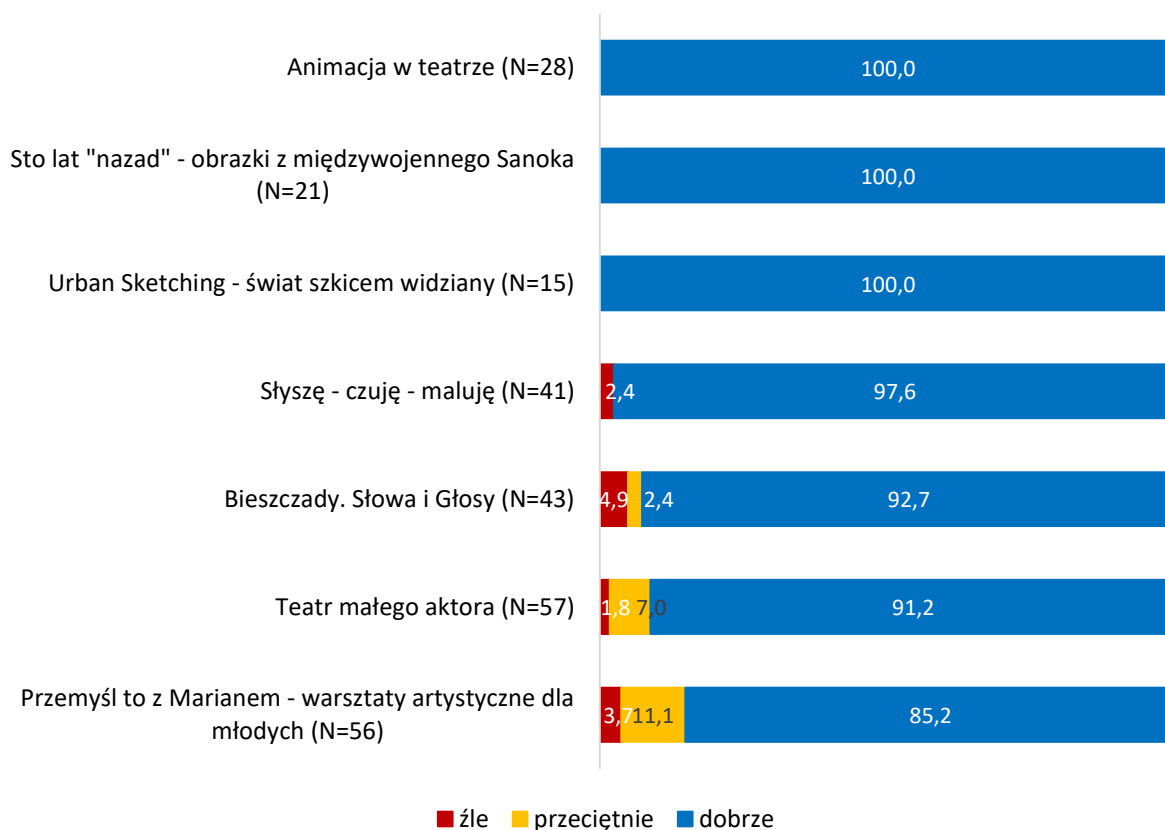
Wykres 45 Początkowe nastawienie respondentów do udziału w projektach realizowanych w ramach BMK według poszczególnych projektów (Dane w %)

Źródło: badania własne.

Natomiast po zakończeniu projektów w trzech przypadkach zanotowano pełną zgodę młodych respondentów odnośnie dobrych ocen omawianych przedsięwzięć. Mowa tu o takich projektach jak: „Animacja w teatrze”, „Sto lat nazad...” oraz „Urban Sketching...”. Ponadto oceny bardzo dobre zdecydowanie przeważały także w pozostałych projektach, a w tym: „Słyszę...” (ok. 68%), „Bieszczady...” (ok. 93%), „Teatr...” (ok. 91%) oraz „Przemysł to z Marianem...” (ok. 85%). Co także jest istotne, to fakt iż negatywne oceny wystąpiły jedynie w śladowych ilościach – por. Wykres 46.

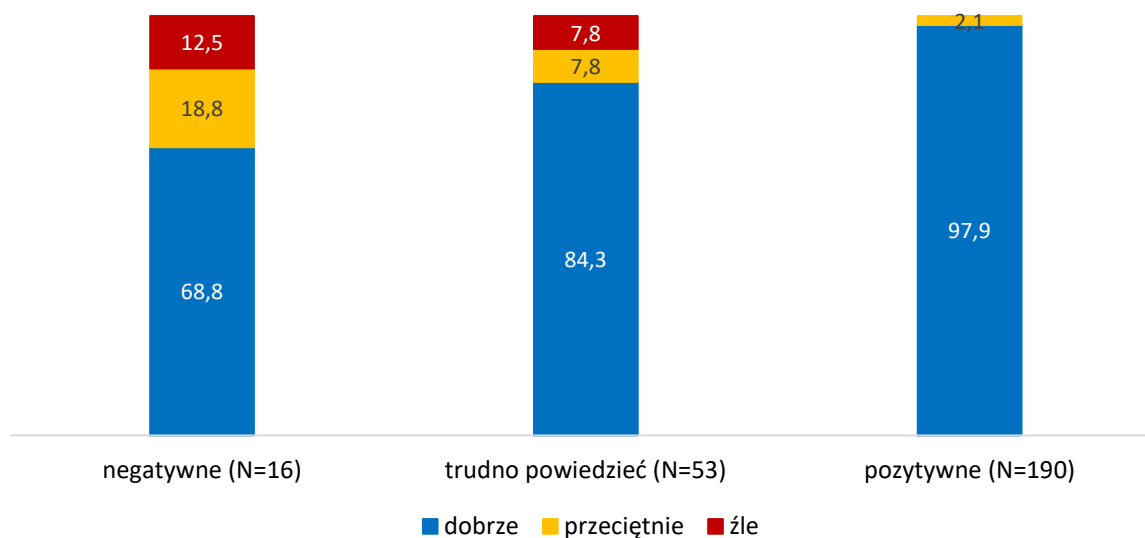
Wykres 46 Ocena respondentów odnośnie realizacji projektów przeprowadzonych w ramach BMK w 2019 r. według poszczególnych projektów (Dane w %)

Źródło: badania własne.

Zestawienie początkowego nastawienia młodych respondentów do projektów z ich ocenami dokonywanymi *post factum* wyraźnie pokazuje, że przeważająca część osób, która nastawienie to miała pozytywne nie doznała rozczarowania (ok. 98%). Wśród badanych, którzy mieli ambiwalentne nastawienie do swojego uczestnictwa w projekcie zdecydowanie przeważają pozytywne oceny omawianych przedsięwzięć (ok. 84%). Także pośród takich młodych ludzi, którzy mieli złe przeczucia dotyczące projektu po jego zakończeniu dominują dobre jego oceny (ok. 69%). Jednakże zestawienie to pokazuje również, iż początkowe nastawienie do tego rodzaju aktywności może mieć decydujące znaczenie dla jej postrzegania. Wyraźnie widać, że negatywne oceny projektów pojawiają się najczęściej w przypadku tych, którzy od początku nie byli zwolennikami tego rodzaju działań (ok. 13%) oraz tych, którzy byli do nich nastawieni sceptycznie (ok. 8%). Podobnie uzyskane dane układają się w odniesieniu do przeciętnych ocen zrealizowanych projektów. Ich odsetek rośnie wraz z dystansowaniem się do omawianych pomysłów na działania z zakresu edukacji lub animacji kulturowej – por. Wykres 47.

Wykres 47 Ocena respondentów realizacji projektów przeprowadzonych w ramach BMK w 2019 r. według początkowego nastawienia (Dane %)

Źródło: badania własne.

Kolejnym zagadnieniem, które zostało poruszone w ramach badań za pomocą „sesji plakatowej” było takie, które określono jako Produkty, gdzie zawarto takie pytanie jak: *Co umiałbym/ mógłbym zrobić sam jeszcze raz po projekcie?* Z uzyskanych wypowiedzi wynika, że badana młodzież szczególnie dostrzegła wzrost swoich kompetencji w zakresie malarstwa i plastyki, przy czym mowa tu była o umiejętnościach manualnych, ale co równie ważne także o merytorycznym aspekcie tego rodzaju działalności artystycznej. Młodzi respondenci nie tylko bowiem zapoznali się z różnorodnymi technikami malarskimi lub plastycznymi, ale także z twórczością reprezentantów poszczególnych stylów malarskich. Ważną umiejętnością, na którą wskazywali młodzi uczestnicy projektów, którzy wzięli udział w badaniach była kwestia wypowiedzi w formie pisemnej. Wspomniano tu o umiejętności napisania scenariuszy i opowiadań, ale także piosenek i mniejszych form literackich.

Ponadto w zależności od specyfiki projektu, w którym uczestniczyli młodzi respondenci, wskazywali oni na umiejętność występowania przed publicznością, grania ról teatralnych – także z wykorzystaniem śpiewu i gry na instrumentach – a nawet przygotowania inscenizacji oraz zaprojektowania i wykonania kostiumów oraz kukiełek, a także modeli łódek z papieru. Podkreślano nabyte umiejętności w zakresie realizacji słuchowisk radiowych, posługiwania się nowoczesną technologią, ale także bardziej tradycyjnymi kategoriami przedmiotów jak np. mapy. Zwrócono także uwagę na rozwinięcie się umiejętności w zakresie komunikowania się, a przy tym czytelnictwa, korzystania z historycznych źródeł oraz rozwiązywania zagadek.

Dodatkowymi korzyściami związanymi z udziałem w projektach, na które wskazywała badana młodzież były takie jak: samodzielność i samoorganizacja, nowe doświadczenia, praca w grupie – por. Schemat 2 oraz poszczególne wypowiedzi uczestników badań.

Schemat 2 Obszary samodzielnej aktywności będącej efektem uczestnictwa w projekcie zrealizowanym w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim

Źródło: badania własne.

Poszczególne wypowiedzi (zachowano pisownię oryginalną) w wyodrębnionych kategoriach (w kolejności alfabetycznej):

- **czytelnictwo** (liczba wypowiedzi – 1): *Czytać więcej;*
- **ćwiczenia – w tym głosu** (liczba wypowiedzi – 3): *Ćwiczyć emisję głosu; Ćwiczyć w domu; Układać na czas elementy;*
- **dekoracje, charakteryzacje** (liczba wypowiedzi – 13): *Dekoracja domu; Dekoracje; Dekorację; Ranę; Sztuczną ranę; Umiałabym zrobić dekorację; Zrobić kukielkę; Zrobić lalkę; Zrobić namalowaną ranę;*
- **eksperyment** (liczba wypowiedzi – 3): *Mógłbym przeprowadzić eksperyment; Ułożyć mózg (chyba); Ułożyć mózg*
- **inne** (liczba wypowiedzi – 3): *Odwiedzić PP; Przykryć się karimatą; Zjeść;*
- **komunikowanie się** (liczba wypowiedzi – 4): *Podziękować; Porozumiewanie się z innymi; Rozmawiać na forum; Umiałabym się spotkać z Dyrektorem;*
- **kontakt ze zwierzętami** (liczba wypowiedzi – 2): *Chciałabym porozumieć się ze zwierzętami; Po tym projekcie umiałabym nakarmić kozy;*
- **korzystanie ze źródeł historycznych** (liczba wypowiedzi – 4): *Korzystać ze źródeł historycznych; Poprzedzając zdjęcia; Potrafiłabym rozpoznać osoby, które były znane w Przemyśle;*
- **krawiectwo** (liczba wypowiedzi – 15): *Mogłabym spróbować uszyć; Może i projektować ubrania; Projektować strój; Spódnicę; Uszyć część odzieży; Uszyć jakąś kreację; Uszyć koszule; Zaprojektować; Zaprojektować odzież; Zaprojektować strój dla siebie; Zaprojektować strój z dawnych lat; Zaprojektować strój;*
- **kukielki** (liczba wypowiedzi – 4): *Kukielki; Lalkę z łyżki; Mogłabym zrobić nowe kukielki;*
- **łódka** (liczba wypowiedzi – 14): *Dałabym radę składać łódki z kartek; Łódka; Łódki; Łódki. Pozdrawiam; Nauczyłem się robić łódki z papieru; Robić łódki; Robić statki; Statki; Umiałabym robić łódki z papieru; Umiałbym, mógłbym robić statki z kartki papieru;*
- **malarstwo, plastyka** (liczba wypowiedzi – 60): *Chciałabym używać i szkicować nowe rzeczy; Dzięki temu bym umiała bardzo ładnie malować; Impresjonizm; Kubizm; Malować; Malować na płótnie bo to nowe doświadczenie; Malować na różnych materiałach; Malować na szkłe; Malować na ścianie;*

Malować obraz na szkle; Malować obraz płótnie; Malować różne obrazy; Malowanie na płótnie nowymi technikami; Malowanie na szkle; Mogłabym malować na płótnie; Namalować obraz; Namalować obrazek; Namalować samodzielnie obraz; Narysować obraz; Nauczyła się nowych „tricków” plastycznych i nie tylko; Pamiątkowe albumy; Plakat; Po projekcie umiałabym lepiej rysować różne rysunki i szkice; Po projekcie umiem rysować co chcę; Poprawić, pokolorować, dorysować różne rzeczy; Przedstawione kierunki w malarstwie, ćwiczenia sprawiły, że w sposób mogłabym zrealizować swoje dzieło; Robić napisy na banerach; Robić więcej rzeczy plastycznych; Rysować; Rysować dalej; Rysować i tworzyć niestandardowe dzieła; Rysować nowymi narzędziami w każdym miejscu; Rysowania; Stworzyć nowe dzieła w formach, które poznałam na warsztatach; Szkicować; Tworzyć przestrzenne prace; Umiałabym wziąć ze sobą notatnik i narysować szkic w terenie; Umiałabym zrobić po projekcie jeszcze raz różne rysunki (choć może i nie...); Umiałabym rysować w terenie; Umieję malować ładniej i ciekawiej obrazy; Umieję namalować obraz na płótnie; Używać waterbrashów, innych rzeczy do rysowania które dostaliśmy; Wskazać kilka obrazów Stroińskiego; Wykorzystać zdobytą wiedzę o malarstwie; Wziąć ze sobą zeszyt i rysować w dowolnym miejscu szkic; Zrobić kafelki z gliny;

– **nic, nic nowego** (liczba wypowiedzi – 8): Nic; Raczej nic; To co umiałem po projekcie i przed projektem; To co umiem najbardziej; To samo;

– **nie wiem** (liczba wypowiedzi – 2): Nie wiem;

– **nowe doświadczenia** (liczba wypowiedzi – 1): Nowe doświadczenia;

– **opowiadanie o projekcie** (liczba wypowiedzi – 3): Opowiedzieć innym o projekcie; Opowiedzieć o całym projekcie; Opowiedzieć o nim;

– **pisanie – w tym scenariusze i piosenki, tworzenie opowieści** (liczba wypowiedzi – 44): Mogę też opisać dawnych mieszkańców Przemysła; Mogłabym napisać scenariusze; Mogłabym napisać z pewnością scenariusz; Mógłbym pisać scenariusze do słuchowisk; Napisać ciekawy scenariusz; Napisać jakiś tekst; Napisać jeszcze raz piosenkę; Napisać jeszcze raz rap; Napisać krótki tekst; Napisać książkę; Napisać list; Napisać opowiadania; Napisać scenariusz; Napisać własne słuchowisko; Napisać życiorys Mariana Stroińskiego; Napisanie listu; Opisać ludzi mieszkających w Przemysłu i ich przeżycia; Opowiadać historię okolicy, pisać opowiadania; Opowiedzieć innym o artystach z Przemysła; Opowiedzieć o lesie; Piękne wypracowanie; Pisać kreatywnie; Pisać list; Pisać opowiadanie; Pisać piosenkę; Pisać poetycki wiersz; Pisać scenariusz; Pisać teksty literackie; Po projekcie wiem, jak ułożyć scenariusz słuchowiska; Potrafiłbym udzielić informacji na temat sławnych ludzi z Przemysła; Przygotować scenariusz; Redagowanie tekstów; Scenariusze; Stworzyć scenariusz do scenki słuchowiskowej; Tworzyć rap; Ułożyć piosenkę; Zaproszenie;

– **posługiwanie się mapą, orientacja w terenie** (liczba wypowiedzi – 9): Mógłbym się nauczyć posługiwania się mapą; Odkrywać lokalizacje; Odwiedzić podziemia; Pokazać innym miejsca w Przemysłu; Sam iść; Szukać i odgadywać miejsca; Umiałabym szybciej odnaleźć muzea w Przemysłu; Wiedziałabym gdzie są punkty kontrolne; Znaleźć miejsca zadań;

– **posługiwanie się techniką** (liczba wypowiedzi – 3): Jak pracować w radiu; Jeszcze raz po projekcie umiałabym posługiwać się profesjonalnym sprzętem; Mógłbym nagrać film na you tube;

– **praca w grupie** (liczba wypowiedzi – 4): Po projekcie będę mogła lepiej pracować w grupie; Umiałabym razem z grupą przygotować scenariusz; Umiałabym z pomocą pewnych osób napisać ciekawy scenariusz; Współpracować z innymi.

– **rozwiązywanie zagadek** (liczba wypowiedzi – 7): Rozwiązywać zagadki; Układać puzzle; Umiałabym rozwiązać zagadki; Umiałabym rozwiązywać zagadki; Umiałabym sama jeszcze raz szukać i odgadywać miejsca oraz zagadki; Umiałabym układać puzzle;

– **samodzielność, samoorganizacja** (liczba wypowiedzi – 4): Szybko podejmować decyzje; Umiejętne wykorzystywanie inspiracji; Wybrać wszystko sam; Zrobić plan wydarzeń;

– **słuchowisko** (liczba wypowiedzi – 12): Kolejne słuchowisko; Montaż; Mógłbym pisać scenariusze do słuchowisk; Nagrać dźwięki; Nagrać słuchowisko; Nagrywać głosy, z chęcią powtórzyłabym to wszystko; Sam coś takiego nagrać; Sama w projekcie nagrałabym kolejne słuchowisko; Słuchowiska, jak powinna wyglądać praca przy nim; Słuchowisko; Zrobić inne słuchowisko;

– **śpiew, gra na instrumentach** (liczba wypowiedzi – 6): Mogłabym sama zaśpiewać; Zagrać na instrumencie; Zaśpiewać; Zaśpiewać piosenkę;

– **teatr** (liczba wypowiedzi – 11): *Chciałbym odwiedzić budynek teatru polskiego w Warszawie, żeby móc jeszcze bardziej zagłębić się w przygodę z użyciem głosu; Przedstawienie kukielkowe; Przedstawienie; Rozgrzewkę aktorską; Umiąłbym jeszcze raz zagrać swoją rolę; Wystąpić; Wystąpić na scenie; Zagrać spektakl; Zarecytować wierszyk; Zrobić akademię z panią; Zrobiłabym nowy teatrzyk;*

– **wszystko** (liczba wypowiedzi – 2): *Wszystko, ponieważ dużo się nauczyłem i będę to pamiętał; Wszystko.*

– **zrobić to co w projekcie** (liczba wypowiedzi – 2): *Mogłabym zrobić kolejną pracę tego typu; Najchętniej chciałbym to wszystko powtórzyć, bo było tak fajnie.*

4.3 Kluczowe kompetencje nabyte lub wzmocnione w efekcie realizowanych projektów wśród beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzieży)

W efekcie wzięcia udziału w projektach zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. na Podkarpaciu większość ich młodych uczestników przyznała, że stała się bardziej kreatywna (ok. 49%). Znaczna część respondentów zauważyła, że dzięki uczestnictwu w omawianych działaniach lepiej potrafi współpracować z innymi (ok. 42%). Ponadto badani zauważyli wzrost swoich kompetencji w takich aspektach jak: umiejętność niestandardowego działania (ok. 24%), większego zaufania do innych (ok. 20%), umiejętnościach w zakresie komunikowania się z innymi (ok. 19%), a także umiejętności robienia więcej medialnych rzeczy (ok. 16%) – por. Wykres 48.

Wykres 48 Opinia badanych uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. odnośnie nabytych kompetencji i umiejętności
(Dane w %*, N=261)

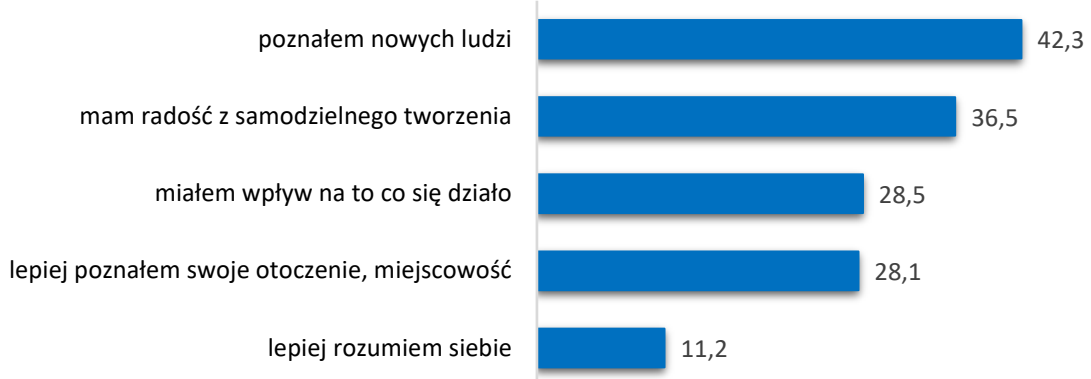

*Dane nie sumują się do 100% ponieważ respondenci mieli możliwość udzielenia więcej niż 1 odpowiedzi.

Źródło: badania własne.

Do największych zalet związanych z uczestnictwem w projektach zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim młodzi respondenci zaliczyli przede wszystkim poznanie nowych ludzi (ok. 42%). Cennym doświadczeniem była także radość z samodzielnego tworzenia (ok. 37%), poczucie sprawstwa (ok. 29%), lepsze poznanie swojego otoczenia, swojej miejscowości (ok. 28%). Część spośród badanych młodych osób przyznała także, iż dzięki udziałowi w projekcie lepiej rozumie samą siebie (ok. 11%) – por. Wykres 49.

Wykres 49 Największe zalety projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w opinii badanych uczestników tych przedsięwzięć (Dane w %*, N=261)

*Dane nie sumują się do 100% ponieważ respondenci mieli możliwość udzielenia więcej niż 1 odpowiedzi.
Źródło: badania własne.

Wśród Umiejętności (pytania: *Co zabieracie po projekcie ze sobą? Czego się dowiedzieliście?*) młodzi badani wskazywali nie tylko na ogólną wiedzę jaką wynieśli z projektu, ale także na wiedzę o historii własnych miejscowości i o słynnych osobach z nimi związanych. W zależności od projektu podkreślano nabycie umiejętności w zakresie realizacji słuchowisk oraz przedstawień teatralnych, a także technik malarskich.

Do ważnych kompetencji wynikających z uczestnictwa w projektach zaliczono także komunikowanie się oraz kreatywne pisanie. To także wiedza o zdrowym trybie życia. Co istotne udział w projektach wiązał się też z nowymi znajomościami i ciekawymi ludźmi, nowymi doświadczeniami, ale także samowiedzą, odwagą i wiarą w siebie, nauką cierpliwości i pracy w grupie, a z drugiej strony dobrą zabawą.

Ponadto znaczna część badanych zrozumiała zadane im pytanie dosłownie i stąd odpowiedzi, iż z projektami wiążą się nagrody i gadżety – por. Schemat 3 oraz poszczególne wypowiedzi uczestników badań.

Schemat 3 Kluczowe kompetencje będące efektem uczestnictwa w projekcie zrealizowanym w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim

Źródło: badania własne.

Poszczególne wypowiedzi (zachowano pisownię oryginalną) w wyodrębnionych kategoriach (w kolejności alfabetycznej):

- **cierpliwość (liczba wypowiedzi – 1):** *Być cierpliwy;*
- **doświadczenie (liczba wypowiedzi – 13):** *Bagaż doświadczeń; Cenne doświadczenie; Doświadczenia; Doświadczenie; Doświadczenie w realizacji projektu BMK; Niezapomniane doświadczenia; Nowe doświadczenia; Zebrałiśmy nowe doświadczenia;*
- **jedzenie (liczba wypowiedzi – 4):** *Jedzenie; Regionalne potrawy;*
- **komunikowanie się efektywnie (liczba wypowiedzi – 10):** *Dowiedziałam się jak rozmawiać z ludźmi; Dużo rozmów; Dużo się nauczyliśmy nowych pojęć; Szybsze komunikowanie się z otoczeniem; Umiejętności mowy; Umiejętność rozmowy; Zabieram rozmowy;*
- **koszulki (liczba wypowiedzi – 6):** *A także fajne koszulki; Koszulkę; Koszulki; Po projekcie zabieramy ze sobą koszulki; Zabieramy koszulki;*
- **kreatywne pisanie (liczba wypowiedzi – 14):** *Dowiedziałem się jak pisać scenariusz; Jak pisać scenariusz; Nauczyłam się pisać poprawnie teksty; Opowiadanie odpowiadające na reklamę; Pisanie listu; Poza tym kurs kreatywnego pisania pokazał mi wiele sztuczek pisarskich; Scenariusz; Scenariusze; Uczyłam się pisać piosenkę; Umiejętność pisania scenariusza; Wiedzę i umiejętność jak kreatywnie pisać; Wiedzę o tym jak powinno się pisać kreatywnie; Wiedzę z kreatywnego pisania;*
- **kreatywność, nieszablonowość, inspirację (liczba wypowiedzi – 8):** *Inspirację; Kreatywność; Nauczyła się bardziej nieschematycznego myślenia; Nieszablonowe myślenie; Nieszablonowość; Pomysły; Szukanie miejsc po zagadkach; Umiejętności realizacji założeń;*

– **malarstwo, rysunek na szkle (liczba wypowiedzi – 31):** Co to jest impresjonizm; Co to są impresjonizm, kubizm; Dowiedziałam się dużo o sztuce; Dowiedziałam się jak powinno się mieszać farty itp.; Dowiedziałam się jak rysować na szkle Dowiedziałam się o różnych technikach w malarstwie; Dowiedziałem się jak powstał kubizm; Dowiedzieliśmy się jaka była geneza dzieła „Dama z gronostajem” Dużo wiadomości o malarzach; Fajne wspomnienia z warsztatów rysowania kredkami wodnymi; I dowiedziałam się nowych technik szkiców i technik malowania; Jak malować; Jak malować na szkle różnymi sposobami; Jak malować na szkle, kubizm; Jak posługiwać się różnymi przedmiotami artystycznymi; Malować dom; Metodę kaligrafii; Na projekcie dowiedziałam się o różnych technikach i przyrządach do rysowania; Nauczyłam się jak malować różne obrazy; Radość z rysowania; Różne techniki malowania; Sztuka ludowa; Wiadomości na temat różnych kierunków w sztukach plastycznych; chęć do tworzenia własnych obrazów; Wiemy co to kubizm, impresjonizm, nauczyliśmy się malować na szkle; Więcej będę samodzielnie malować; Z projektu zabieram ładne rysowanie; Zabieramy wiedzę o rysowaniu. Dużo rzeczy o technikach rysowania; Zabieramy ze sobą metody szkiców; Zostały przedstawione różne style malarskie, zobaczyłam Damę z gronostajem; Że malowanie nie jest wcale takie łatwe. Malować portrety i obrazy;

– **muzyka – w tym ludowa i rap (liczba wypowiedzi – 6):** Byłam na koncercie w Filharmonii; Dowiedziałam się że umiem robić rap; Poznałam muzykę ludową; Poznałam piosenki ludowe; Umiemy robić rap; Że mogę robić rap;

– **nagroda (liczba wypowiedzi – 6):** Dostaniemy prezenty; Nagrodę; Nagrody;

– **nic (liczba wypowiedzi – 5):** nic; Nic nie zabrałem, niczego się nie dowiedziałem; Niczego się nie dowiedzieliśmy; Smutek, rozpacz. Nic; Wszystkie rysunki zostały w GOK-u na wystawie;

– **nie wiem (liczba wypowiedzi – 1):** Nie wiem;

– **nowe umiejętności (liczba wypowiedzi – 8):** Chciałabym pogłębić wiedzę o tych umiejętnościach; – Moich umiejętności; Nauczyłam się nowych rzeczy; Nowe umiejętności; Umiejętności; Wiele umiejętności; Zabieramy umiejętności;

– **nowe znajomości, ciekawi ludzie (liczba wypowiedzi – 10):** Choć jesteśmy inni i tak znajdziemy w sobie podobieństwo; Dużo nowych przyjaźni; Kilka znajomości; Nowe przyjaźnie; Nowe znajomości; Nowe znajomości i kontakty z ciekawymi ludźmi; Poznałam nowych ciekawych ludzi; Przyjaźnie; Przyjaźń;

– **odwaga i wiara w siebie (liczba wypowiedzi – 6):** Odwaga; Podejmować szybki decyzje; Samodzielność; Wiarę w siebie; Większa pewność swoich umiejętności; Poznałam jak się używało dawniej zegarków;

– **praca w grupie (liczba wypowiedzi – 9):** Dobra współpraca; Praca w grupie; Praca z rówieśnikami; Pracowanie; Umiejętności pracy z innymi; Umiejętność pracy w grupie; Współpracy; Współpracy z innymi; Że można współpracować;

– **przedmioty (liczba wypowiedzi – 10):** Dwa kable USB; Magnesy; Skoroszyty; Taka pani dała nam książki; Torbę; Zakładkę; Zakładki; Zakładki do książek;

– **samowiedza (liczba wypowiedzi – 3):** Dowiedziałem się czym jestem; Dowiedziałem się prawd życiowych, które zabrałem ze sobą; Nowego siebie;

– **słuchowisko (liczba wypowiedzi – 30):** Chęć dalszych działań z głosem; Dowiedziałam się jak tworzyć słuchowisko; Dowiedziałam się jak wyglądają nagrania i okazało się, że nie jest to takie łatwe; Dowiedziałam się o czymś takim jak słuchowisko, bo nie wiedziałam, że coś takiego istnieje; Dowiedziałem się jak się robi słuchowisko; Dowiedziałem się jakiego sprzętu się używa; Dowiedziałem się na czym polega słuchowisko; Dowiedziałem się o sprzęcie, na którym nagrywane są słuchowiska; Dowiedzieliśmy się dużo o pracy przy tworzeniu słuchowiska i sami mogliśmy jej spróbować, w teatrze polskiego radia; Dowiedzieliśmy się jak nagrywać słuchowisko, jak wygląda praca w teatrze polskiego (radia); Dużo o radiu; Jak stworzyć słuchowiska radiowe; Jak tworzyć słuchowiska; Jak tworzyć słuchowiska radiowe; Jak tworzyć słuchowisko; Nauczyliśmy się nagrywać słuchowiska; Nauczyliśmy się nagrywać słuchowisko; O pracy dźwiękowca; Przygotowanie słuchowiska; Słuchowiska. Dowiedziałam się jak tworzyć radio polskie; Tego jak funkcjonuje słuchowisko, czym dokładnie jest i jak powstaje; Trzeba mówić głośno i wyraźnie; Wiedza na temat radia; Wiedzę na temat tego, czym jest słuchowisko; Zobaczyliśmy jak wygląda praca z głosem; Że nasze głosy są inne jak słucham; Że słuchowiska są bardzo ciekawe i kreatywne; Że słuchowiska są super i to świetna zabawa;

– **swoje dzieła (liczba wypowiedzi – 4):** Po projekcie zabieramy sobie pamiątkowe albumy i prace, które wykonaliśmy; Różne albumy i prace, które wykonywaliśmy; Rysunki, które namalowaliśmy; Swoje dzieła;

– **szycie (liczba wypowiedzi – 2):** Dowiedziałam się też jak można uszyć spódnicę i koszulę; Szycia;

– **teatr, dekoracje, charakteryzacja (liczba wypowiedzi – 21):** Czegoś o teatrze; Jak operować kukiełką; Jak ruszać (nieczytelne); Jak zrobić pająka; Malowanie ran; Możliwość przebywania na scenie; Nauczyłam się jak robić kukiełki; Nauczyłam się robić kukiełki; Oglądanie dekoracji; Podobało mi się że mogliśmy wejść na scenę a moja siostra mogła uderzyć w ten talerz; Poznanie lalki Ronia; Przedstawienie; Robienie lalek z łyżek, sztuczne rany, wchodzenie na scenę; Robienie lalek z łyżki; Ruszać lalkami; Sztuczna rana; Szycie kukiełek; Teatr; Udawać inny głos; Zabawa z scenkami;

– **używanie zegarków w dawnych czasach (liczba wypowiedzi – 3):** Dowiedziałam się jak używało się w dawnych czasach zegarków; Dowiedzieliśmy się jak używano zegarków;

– **wiedza (liczba wypowiedzi – 21):** Dowiedziałam się, że film „Wolna Sobota” miał sceny w obecnym Końkrecie; Dowiedzieliśmy się o ciekawych informacjach o których nie mieliśmy pojęcia; Dowiedzieliśmy się o nowych informacjach; Dowiedzieliśmy się wielu ciekawych rzeczy; Dużą ilość wiedzy; Dużą porcję wiedzy; Dużo wiedzy; Fajnie było bo pani powiedziała gdzie co jest; Ja zabrałam ze sobą: wiedzę z wycieczek; Nową wiedzę; Nowe informacje; Po projekcie zabieramy wiedzę; Po projekcie zabieramy ze sobą wiedzę; Projekt dał nam dużo wiedzy; Wiedzę; Wiedzę i projekty, które zobaczyłam; Wielu ciekawych rzeczy; Zabieram ze sobą wiedzę; Zabieramy Wiedzę;

– **wiedza o genezie ogródków jordanowskich (liczba wypowiedzi – 7):** Czym były ogródki jordanowskie; Dowiedziałam czym są ogródki jordanowskie; Dowiedziałam się co to są ogrody jordanowskie; Np. co to są ogródki jordanowskie; Ogródki jordanowskie;

– **wiedza o historii własnych miejscowości – w tym słynnych osobach (liczba wypowiedzi – 52):** „Poznałam” wybitnych ludzi wywodzących się z Przemyśla; Bardzo dobrze jest malować w jedną stronę; Dowiedziałam się czegoś więcej o znanych ludziach, którzy mieszkali w Przemyślu; Dowiedziałam się dużo na temat XX wieku. O ludziach, wydarzeniach, wspomnieniach z tamtych lat; Dowiedziałam się dużo o moim mieście i jego mieszkańcach; Dowiedziałam się jak wyglądało życie ludzi z Sanoka i okolic kilkadziesiąt lat temu; Dowiedziałam się o Helenie, (nieczytelne); Dowiedziałam się o historii sławnych ludzi mieszkających w Przemyślu; Dowiedziałam się o wielu miejscach: sławnych osobach, których do tej pory nie znałam; Dowiedziałam się o wielu ważnych dla Przemyśla osobach, lecz już nie pamiętam ich nazwisk; Dowiedziałam się wielu ciekawostek na temat Bieszczad mimo, że tu mieszkam; Dowiedziałam się wielu rzeczy o osobach mieszkających w naszym mieście; Dowiedziałam się więcej o artystach z Przemyśla; Dowiedziałem się dużo rzeczy o Przemyślu; Dowiedziałem się o historii mojej okolicy; Dowiedziałem się o ludziach (sławnych) związanych z Przemyślem; Dowiedziałem się o tym że w Przemyślu mieszkaly także słynne osoby; Dowiedziałem się więcej o sławnych ludziach z Przemyśla; Dowiedzieliśmy się kto mieszkał kiedyś w Przemyślu, przemyskie gwiazdy; Dowiedzieliśmy się o sławnych osobach z Przemyśla; Dowiedzieliśmy się, że bardzo dużo sławnych osób mieszkało kiedyś w naszym pięknym mieście jakim jest Przemyśl; Dużo nowych osób sławnych ze Przemyśla; Historii i zwyczajach; Ilu sławnych bądź znanych osób mieszkało w Przemyślu; Jak było dawnie z izby pamięci Kim był Marian Stroński; Kim był Marian Stroński, a był malarzem; Malowanie dekoracji; Nauczyłam się korzystać ze źródeł historycznych; Nowe sposoby malowania; Poznać większą (nieczytelne) miasta; Poznałam bardziej Miasto; Poznałam bardziej Miasto i postacie, które tam żyły np. Ryszarda; Poznałam bardziej miasto i różne postacie; Poznałam bardziej miasto i różne postacie, dogadywanie z pozostałymi; Poznałam Ryszarda Siwca; Wiedza o Marianie i innych; Wiedzę na temat historii i życia codziennego dawnego Sanoka; Wiedzę na temat historii okoli Sanoka; Wiedzę na temat okolic Sanoka; Wiedzę o historii regionu; Wiedzę o osobach, które mieszkaly i tworzyły w Przemyślu; Wiedzę o sławnych ludziach z Przemyśla; Wiedzieliśmy Kolbuszową, Rzeszów, szkołę itp.; Wiele faktów historycznych. Ciekawych historii; Wiele informacji o Przemyślu; Wiele nowo poznanych informacji, kto mieszkał w Przemyślu i ich historie; Zabieram nowo nabytą wiedzę o słynnych przemysłankach i przemysłaninach; Zdobyłam więcej informacji o Marianie Strońskim; Że jest coś takiego jak podziemia; Że Przemyśl ma dużo znanych ludzi; Życiorysy paru osób;

- **wspomnienia i dobre wrażenia (liczba wypowiedzi – 27):** *Dużo fajnych wspomnień; Dużo radości; Miłe doświadczenia; Miłe wspomnienia; Miłość; Niezapomniane wspomnienia; Po projekcie zabieram ze sobą super wspomnienie; Pozostanie mi z tego projektu wiele fantastycznych wspomnień; Super przeżycia z czasu projektu; Super wspomnień; Szczęście; Świetnych wspomnień; Wspomnienia; Zabieram pozytywną energię; Zabieram ze sobą wspomnienia; Zabieramy ze sobą na pewno pozytywne emocje towarzyszące nam podczas realizacji projektu; Zabiorę ze sobą wiele ciekawych wspomnień;*
- **zabawa (liczba wypowiedzi – 7):** *Dobrej zabawy; Dobry humor; Układać szybko puzzle; Wesołą zabawę; Wielki poczucie humoru; Że możemy się wzajemnie bawić;*
- **zabrałem siebie na wycieczkę (liczba wypowiedzi – 1):** *Zabrałem siebie na wycieczkę;*
- **zdrowy tryb życia (liczba wypowiedzi – 9):** *Dowiedziałam się że nie wolno śmiecić w lesie; Napić się wody trzeba; Pić dużo wody; Pić wodę; Trzeba dużo wody; Trzeba dużo wody pić; Trzeba pić dużo wody; Trzeba pić wodę;*
- **znaczenie symbolu (liczba wypowiedzi – 2):** *Co oznacza (PP);*

4.4 Oczekiwania beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzieży) w kontekście trwałości efektów projektowych

W kategorii zagadnień pod nazwą Plany / Marzenia, które były częścią badań zrealizowanych za pomocą „sesji plakatowej” w gruncie rzeczy zawarto pytania dotyczące oczekiwań młodych respondentów odnośnie kolejnych potencjalnych projektów realizowanych w ramach programu BMK (pytania: *Jaki powinien być kolejny projekt? O czym? Co chciałbyś w nim robić?*). Jak pokazały wyniki badań bardzo często werbalizowana była chęć uczestniczenia w analogicznym projekcie do tego, w którym brano udział. Mowa to o przedsięwzięciach z zakresu malarstwa, plastyki, architektury, rzeźby i Urban Sketching, a także teatru i aktorstwa, historii oraz gier miejskich, kreatywnego pisanie, muzyki i tańca oraz krawiectwa. Skądinąd taki rezultat jest dowodem na bardzo dobrze odebrane przez dzieci i młodzież starania organizatorów i realizatorów tychże działań. Przy czym w tym przypadku młodzi ludzie pokusili się także o wskazanie konkretnych obszarów zainteresowań.

Ponieważ zakładaną intencją pytania było jednak zainspirowanie ewentualnych wnioskodawców, tj. animatorów lub edukatorów kulturowych do podejmowania tematów zaproponowanych przez dzieci i młodzież, warto zwrócić uwagę na takie postulaty jak: tematyka związana ze środowiskiem naturalnym (biologia i ekologia), nowoczesne środki przekazu i umiejętność radzenia sobie cyfrowym otoczeniu (nowoczesne technologie, science fiction, futurystyka), sport i turystyka (krajoznawstwo i wycieczki) uwzględniająca także aspekty kulturoznawcze (w tym także kulinarne). Należy także zwrócić uwagę, na zasygnalizowaną chęć młodych osób poznania samych siebie, w tym również refleksji o charakterze psychologicznym.

Przy bardzo szerokim spektrum oczekiwań odnośnie kolejnych projektów ważne jest, aby były one interdyscyplinarne, interesujące i dłuższe. Biorąc pod uwagę, iż oprócz konkretnych umiejętności – motorycznych (a w tym manualnych i technicznych), a także wokalnych, oprócz dużego zasobu wiedzy z poszczególnych dziedzin – znaczna część kompetencji nabytych w efekcie udziału w projekcie jest związana z postawami poznawczymi, kreatywnością, poczuciem własnej wartości, umiejętnością pracy w grupie to można przyjąć, że będą to trwałe osiągnięcia omawianych tu przedsięwzięć – por. Schemat 4 oraz poszczególne wypowiedzi uczestników badań.

Schemat 4 Oczekiwania uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim wobec tematyki i organizacji kolejnych przedsięwzięć tego typu

Źródło: badania własne.

Poszczególne wypowiedzi (zachowano pisownię oryginalną) w wyodrębnionych kategoriach (w kolejności alfabetycznej):

- **artystyczny (liczba wypowiedzi – 2):** Artystyczny; Coś ze sztuką;
- **biologiczny (liczba wypowiedzi – 13):** Biologiczny; Biologiczny – poznawać roślinność i zwierzęta okolicy; Chciałabym wiedzieć dużo o pieskach; Czasy prehistoryczne, biologia; Dinozaury (rysunek; O koniach; O kotach; O zwierzętach; O zwierzętach z lasu; Zwierzęta;
- **dłuższy projekt (liczba wypowiedzi – 1):** Kolejny projekt powinien trwać dłużej;
- **ekologia (liczba wypowiedzi – 7):** Kolejny projekt powinien być o tym, żeby dbać o Bieszczady. Chciałabym zamknąć ludzi, którzy śmieją; Kolejny projekt powinien być o zwierzętach. Chciałabym tam opowiedzieć o szacunku do zwierząt.; O Bieszczadach; O lesie, poznawać przyrodę.; O lesie. Opowiadać o zwierzętach; O przyrodzie; Przyroda;
- **gry miejskie (terenowe), zagadki (liczba wypowiedzi – 18):** Chciałabym więcej gier miejskich w postaci map zamiast zagadek. (Młodego dnia. Najlepszy projekt w jakim brałam udział.); Ciekawy, przy którym trzeba trochę pomyśleć. Znajdować różne rzeczy; Gejmingowy; Gra miejska o historii Przemysła; Gra terenowa o tematyce ciekawych tematów na czasie z udziałem kibiców Polonii Przemysł; Gra terenowa o tematyce dotyczącej np. II wojny światowej; Gra terenowa, nawiązana do ciekawych, ale nowoczesnych miejsc naszego miasta; Grę terenową; Kalambury; Kolejny projekt powinien być ciekawy i zawierać kreatywne zadania; Kolejny projekt powinien również polegać na odgadywaniu miejsc w których były zagadki ale miejsca powinny być bardziej szczegółowo opisane; Moim zdaniem kolejny projekt powinien być o zabytkach. Chciałabym szukać danych zabytków przez napisane zagadki; Następny projekt może być o pomnikach, odszukiwanie ich w formie zagadki; O grach; O Przemysłu, szukanie różnych miejsc, chciałabym robić to poprzednio – gra terenowa; O rowerach i musisz zbierać punkty o całym mieście Przemysłu; Projekt mógłby być o historii Przemysła i moglibyśmy rozwiązywać zagadki po całym Przemysłu, nie tylko na starym mieście; Więcej takich miejskich gier rozwiązywać;
- **historia – w tym lokalna (liczba wypowiedzi – 22):** Chciałabym, aby było to związane z historią Przemysła i okolicami; Ciekawy i fajny o II wojnie światowej; Ciekawy; o fortach; Czy czymś też rozwiązywać zagadki chodząc po Przemysłu; Gra miejska o historii Przemysła; Gra terenowa o tematyce dotyczącej np. II wojny światowej; Kolejny projekt mógłby dotyczyć ciekawych miejsc, obiektów

w Przemyślu. Chciałabym opowiadać o tych miejscach, zabytkach; Kolejny projekt powinien być o historii Przemyśla i powinien być realizowany w podobny sposób co ostatni projekt, ponieważ ta forma mi się podobała; Kolejny projekt powinien być o ogólnej wiedzy o Przemyślu. Chciałabym wykonywać podobne, ciekawe zadania, jak w tym projekcie; Kolejny projekt powinien być o ogólnej wiedzy o Przemyślu. Chciałabym, aby były prace grupowe, podobne do wcześniejszych lecz dłuższe; Kolejny projekt powinien być o zwiedzaniu dalszej części naszego miasta. Chciałabym w nim zwiedzać dalszą część Przemyśla; Moim zdaniem kolejny projekt powinien być o zabytkach. Chciałabym szukać danych zabytków przez napisane zagadki; O historii Przemyśla; O II wojnie światowej, o PRL-u. Uczestniczyć aktywnie w wykładach; O zabytkach Przemyśla; Podobny, ale np. O zabytkach; Polska; Polska; Powinien być o historii Przemyśla, powinien być realizowany w podobny sposób. Chciałabym podczas uczestniczenia w nim mieć dobrze zorganizowany czas; Projekt mógłby być o historii Przemyśla i moglibyśmy rozwiązywać zagadki po całym Przemyślu, nie tylko na starym mieście; Projekt o Przemyślu. O zabytkach Przemyśla. Opisywać i dopasowywać nazwy przemyskim zabytkom; Zabytki Polski;

– **inne (liczba wypowiedzi – 4):** Mieć wszystko chce. A co chce to nie wasza sprawa; Powinien być o Grochowskim; Powinien być o panu dyrektorze; Projekt mógłby być Mikołajkowy;

– **interdyscyplinarny (liczba wypowiedzi – 5):** Fajny, o wszystkim.; Kolejny projekt powinien być kulinarno-taneczny. Powinien być o tańcu podczas gotowania (w skrócie). Chciałabym na nim robić np. Muffinki; O świecie; Połączenie muzyki klasycznej ze sztuką tworzenia karykatur kompozytorów; W kolejnym projekcie uczestnicy również powinni zarówno dowiedzieć się nowych, ciekawych rzeczy, jak i mieć okazję do wykazania własnej kreatywności;

– **interesujący (liczba wypowiedzi – 2):** Jak najlepszy, o normalnym życiu; Powinien być bardziej interesujący;

– **krajoznawczy, wycieczki (liczba wypowiedzi – 9):** Chciałabym jeździć na wycieczki; Kolejny projekt powinien być o wakacjach; Krajobrazy podkarpacia; Las. Poznawać zwierzęta; Mieć fajny hotel i chodzić w góry; Na naturze, chodzić po różnych polanach (wyprawy); Powinien być o górach. Chciałabym w nim się bawić; Toruń, Polska; Więcej wyjazdów;

– **krawiectwo (liczba wypowiedzi – 5):** Krawiecki – nauczyć się szyć ubrania; Następny projekt powinien nazywać się szycie i zabawa i polegałby na tym, że będą zabawy i szycie; O szyciu; Projektowanie i szycie odzieży;

– **kulinaria (liczba wypowiedzi – 7):** Może dotyczący czegoś współczesnego np. Przygotowywanie regionalnych potraw; O cukierkach; gotować albo piec wypieki; O jedzeniu i zwyczajach naszego regionu; O przyjęciach, bawić się w weekendy; O regionalnym jedzeniu. Chciałabym nauczyć się w nim jak przyrządzać dania oraz jakie one są; Projekt kulinarny; Regionalne jedzenie. Poznanie potraw i produktów, których używa się w okolicach Sanoka;

– **kulturoznawstwo (liczba wypowiedzi – 3):** O kulturze innych państw; O kulturze, innych kulturach, człowiekach; Powinien być taki sam, bardziej o kulturze; więcej zadań; rozwiązywać;

– **literatura, kreatywne pisanie (liczba wypowiedzi – 6):** Kolejny projekt mógłby być o literaturze, chciałabym w nim rozmawiać o autorach i ich sławnych dziełach; Kolejny projekt powinien być o czytaniu; Kursach kreatywnego pisania; Na temat poetyki, pisać wiersze, uczyć się jak je pisać; Pisanie, czytanie; Pisaniu;

– **malarstwo, plastyka, architektura, rzeźba, Urban Sketching (liczba wypowiedzi – 42):** Chciałabym jeszcze raz taki projekt ponieważ lubię malować farbami; Chciałabym w nim malować na szkłe lub płótnie; Chciałabym dużo dużo rysować; Chętnie wzięłabym udział w projekcie plastycznym, lecz mógłby być rozwijający kreatywność lub z ekspertami; Kolejny projekt chciałabym aby był to Urban Sketching; Kolejny projekt powinien być o tematyce kolorowy świat moglibyśmy rysować kolorowe rzeczy; Kolejny projekt powinien być o tym jak rysować na bardzo dużych kartkach i przez wszystkie dni byśmy robili jedną piękną pracę; Kolejny projekt powinien nazywać się ferie szkicem widziane – Urban Sketching Chciałabym szkicować tymi zestawami co dostaliśmy na tym projekcie i ogólnie szkicować naturę i martwą naturę; Konkursy plastyczne; Malować kotki, żywą naturę; Malować na szkłe, więcej ciekawych pomysłów w zakresie malarstwa; Malować trudne malowidła; Malowanie farbami; Malowanie krajobrazów w terenie.; Malować obrazy; Następny projekt mógłby być o malowaniu 3D; O malowaniu; O nowych technologiach - grafika; O plastyce; O rysowaniu postaci; O rysowaniu

promarkerami; rysować; O sztuce, sławni ludzie z współczesności. Powinniśmy podczas projektu więcej rozmawiać na temat samego projektu. Chciałabym w projekcie więcej rysować; O technikach lepienia np. Z gliny; Prace plastyczne; Projekt lepienia z gliny. Różnych grafik. Chciałabym lepić z gliny i malować różne grafiki; Ręczny. Origami; Robienie z papieru serduszek; Rysować; Rysować po ścianie; Rysowanie; Rysowanie postaci; Rzeźba; Sensoplastyka, architektura, zajęcia plastyczne; Starożytna i współczesna architektura; Tworzenie dzieł z kilku sztuk; Więcej malowania, poznanie nowych technik artystycznych; Zajęcia z decupage; Zaprojektowanie swego wymarzonego zegara. O zwyczajach nowoczesnych. Zrobić pracę przestrzenną;

– **matematyka (liczba wypowiedzi – 1):** Nauczyć się matematyki;

– **media, nowoczesne środki przekazu (liczba wypowiedzi – 10):** Chciałabym robić słuchowisko; Jak wygląda praca w telewizji; Jeśli będzie taka możliwość chciałabym zrealizować projekt z zastosowaniem multimediiów i profili społecznościowych; Kolejny projekt powinien być o pracy w telewizji.; Nagrywać kolejne słuchowiska, bo to świetna zabawa; O nowych technologiach - grafika; O pracy w telewizji; O pracy w TV; Obróbka dźwięku i sprawy techniczne; Powinien być o pracy w telewizji;

– **młodzież (liczba wypowiedzi – 1):** O dzisiejszej młodzieży;

– **muzyka (liczba wypowiedzi – 5):** Muzykę. Np. Konkurs taneczny lub muzyczny, śpiewany; O instrumentach; Polska muzyka klasyczna (zapoznanie z polskimi kompozytorami a także związanymi z nimi miejscami w Polsce np. Żelazowa wola); Śpiewać; Śpiewaniu

– **nie chcę kolejnego (liczba wypowiedzi – 4):** nie; Nie niechce kolejnego; Nie róbcie następnego; Żaden. O niczym. Nic;

– **nie wiem (liczba wypowiedzi – 5):** Nie wiem ale chcę jeszcze raz; Nie wiem; O czymkolwiek, tylko żeby być;

– **o samych sobie, marzeniach, wyobraźni (liczba wypowiedzi – 10):** Być sobą; Kolejny program powinien być o mnie; Kolejny projekt powinien być o marzeniach. (chciałabym w nim) przedstawiać moje marzenia; O ludziach; O marzeniach; O naszych zainteresowaniach, hobby; O naszym życiu; Pomysłowy. O wyobraźni; Powinien być następny projekt o sensie życia; Powinien być o podwórku z dziećmi. Bawić się;

– **psychologia (liczba wypowiedzi – 4):** Chciałabym aby następny projekt był o psychologii; Coś współczesnego, psychologicznego; Powinien być o sensie życia. Chciałabym w nim wystąpić; Projekt powinien być interesujący, ciekawy i warty uwagi i poświęconego czasu oraz uczyć prawd i tajemnic życiowych;

– **robić to co poprzednio (liczba wypowiedzi – 6):** Chciałaby robić to samo co poprzednio; Kolejny projekt powinien być wzorowany do poprzedniego; Powinien być na podobnej zasadzie. O czym? – Niezależnie od tematu wezmę udział. Co chciałabym w nim robić? – cokolwiek byle byłoby fajnie; Projekt był idealny i nie powinien się zmieniać; Taki sam; Taki sam ale o wiele dłuższy;

– **science fiction, futurystyka (liczba wypowiedzi – 4):** Gwiezdne wojny. O wojnach przeciwko imperium; Kolejny projekt powinien być o przyszłości. Chciałabym spróbować poznać przyszłość; Następny projekt powinien być na większą skalę. Mógłby być o przyszłości. Jak może ona wyglądać. Chętnie wzięłabym w nim udział. Nie wiem co chciałabym w nim robić, ale chętnie się zaangażuję; O wynalazkach i ich wpływie na świat na przestrzeni dziejów;

– **sport (liczba wypowiedzi – 8):** Coś związane ze sportem; O akrobatyce; O akrobatyce; O jeździe konnej; O jeździe na rolkach; O piłce; O sporcie; Piłka;

– **taniec (liczba wypowiedzi – 2):** Tańczyć;

– **teatr, aktorstwo (liczba wypowiedzi – 22):** Bajka; Bardzo mnie ciekawią legendy i chciałabym żeby one były na zajęciach; Chciałabym grać równie dobrą rolę; Chciałabym udawać dzika, zwierzynę bo umiem; Chciałabym być Aktorem; Chciałabym być kapitanem straży; Chciałabym być w nim aktorem; Chciałabym w nim występować i być o super bohaterach; Grać główne role; Kolejny projekt powinien być o jakimś kryminale; Kolejny projekt powinien być o teatrach; Następny projekt powinien być: O Jasiu i Małgosi; Następny projekt powinien kukiełka; O bajkach; O Smutnym Krasnoludku; O teatrze; Spotkanie z aktorami; Spotkanie z Aktorem; Teatr z młodzieżą i dziećmi; Teatralny – wcielać się w różne role; Zajęcia teatralne;

– **technika (liczba wypowiedzi – 3):** Chciałabym, żeby następny projekt był o technice; Najbliższa przyszłość, jak zachowa się człowiek w obliczu coraz doskonalszej technologii; Rakiety.

Wnioski i rekomendacje

Ewaluacja programu BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim oprócz szczegółowych informacji dotyczących kwestii sieciowania, opinii beneficjentów odnośnie działań Operatora regionalnego oraz procesu realizacji autorskich projektów, a także opinii beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzieży) na temat działań, w których wzięli udział miała na celu uzyskanie odpowiedzi na trzy zasadnicze pytania:

1) *Które z zaproponowanych rozwiązań są trafne z punktu widzenia skutecznego wdrażania programu Bardzo Młoda Kultura?*

2) *Czy dofinansowane przez Operatora projekty regrantingowe są adekwatne w stosunku do kompetencji określonych w programie Bardzo Młoda Kultura?*

3) *Czy dofinansowane projekty skutecznie modelują kompetencje u odbiorców ostatecznych programu Bardzo Młoda Kultura?*

Przeprowadzone badania i analizy pozwalają na sformułowanie następujących konkluzji:

Ad.1) Trafność zaproponowanych rozwiązań z punktu widzenia skutecznego wdrażania programu Bardzo Młoda Kultura.

Określenie trafności (ang. relevance), wymaga zestawienia celów i potrzeb. *Kryterium to pozwala ocenić w jakim stopniu cele programu odpowiadają potrzebom i priorytetom danego sektora lub regionu. Ustalone w wyniku zastosowania kryterium trafności wnioski wpływają na podjęcie decyzji o kontynuowaniu, modyfikacji lub całkowitym wstrzymaniu projektu albo programu*⁴. W tym kontekście należy odnieść się do takich kwestii jak: spotkania informacyjne, warsztaty, procedura konkursowa oraz wybrane projekty. Ponadto warto tu podkreślić, iż zgodnie z Regulaminem programu BMK w odniesieniu animatorów i edukatorów kulturowych ma na celu *wzmacnianie zawodowych kompetencji osób*,⁵ w tym umiejętność pozyskiwania środków finansowych na tego rodzaju działalność.

Spotkania informacyjne miały miejsce w pięciu dużych i dobrze skomunikowanych miastach województwa podkarpackiego, co dawało możliwość uczestniczenia w nich wszystkim osobom chcącym pozyskać wiedzę na temat programu BMK, bez konieczności pokonywania dużych odległości od miejsca swojego zamieszkania lub wykonywania swojej profesji. Spotkania te odbywały się przeważnie w godzinach popołudniowych, tj. najczęściej po 16-stej godzinie, przez co najprawdopodobniej nie kolidowały z codziennymi obowiązkami zawodowymi osób zakładając pracę w standardowym czasie jej organizacji (choć skądinąd wiadomo, że praca animatorów i edukatorów kulturowych często jest nienormowana). Były one prowadzone przez pracowników Operatora regionalnego, tj. osoby o bardzo dobrym przygotowaniu merytorycznym oraz dużym doświadczeniu, także w kontekście dotychczasowej realizacji programu BMK, co potwierdzają opinie uczestników tychże spotkań (por. Podrozdział 1.1). Ponadto wydarzenia te przyczyniły się do nawiązywania kontaktów interpersonalnych pomiędzy animatorami lub edukatorami kulturowymi z Podkarpacia (i nie tylko – z uwagi na obecność na nich m.in. osób działających na co dzień na terenie województwa

⁴ Por. Polskie Towarzystwo Ewaluacyjne, *Ewaluacja Funduszy Strukturalnych*, Warszawa 2003, s. 37-40.

⁵ Regulamin Programu Narodowego Centrum Kultury Bardzo Młoda Kultura 2019-2021, s. 3.

świętokrzyskiego), co jest zjawiskiem sprzyjającym powstawaniu sieci relacji pomiędzy przedstawicielami tych zawodów. Opinia beneficjentów dotycząca spotkań informacyjnych oraz poszczególnych warsztatów jednoznacznie wskazuje, iż w efekcie uczestnictwa w tych wydarzeniach respondenci zaobserwowali u siebie wzrost poziomu wiedzy i kompetencji. Przy czym w przypadku spotkań informacyjnych szczególne zwracano uwagę na ich przydatność z punktu widzenia wnioskodawców ubiegających się o grant w konkursie przewidzianym w ramach BMK (por. Podrozdział 2.3.2). Na tej podstawie można więc autorytatywnie stwierdzić, iż organizacja i przebieg spotkań informacyjnych, a także ich zawartość treściowa była odpowiednia w kontekście skutecznego wdrażania programu BMK.

Także warsztaty zrealizowane w ramach BMK w województwie podkarpackim spełniły pokładane w nich oczekiwania zarówno w sferze organizacyjnej, jak i merytorycznej. Zostały one przeprowadzone w tych samych miastach, w których na wcześniejszym etapie programu BMK miały miejsce spotkania informacyjne. Tym samym oprócz wspomnianych wyżej korzyści płynących z wyboru takich a nie innych lokalizacji, można dodać kolejną, tj. pojawienie się szansy na nawiązanie trwalszych relacji z pracownikami instytucji goszczących warsztaty, którzy sami również są pracownikami sfery animacji i edukacji kulturowej. Szkolenia były zrealizowane przez profesjonalną kadrę, o dużym doświadczeniu zawodowym w większości legitymującej się stopniami, a nawet tytułami naukowymi, a jej przygotowanie i prowadzenie zajęć zostało docenione i wysoko ocenione przez uczestników tych wydarzeń (por. Podrozdział 1.2). Tym samym z pełnym przekonaniem można stwierdzić, że organizacja i wykonanie omawianych tu działań było odpowiednie w kontekście skutecznego wdrażania programu BMK.

Procedura konkursowa była zgodna z wymogami Regulaminu programu BMK zarówno pod względem formalnym (dokumentacja, terminy, działania informacyjne itp.), jak i merytorycznym (w tym m.in. kryteria oceny wniosków). Należy tu ponadto podkreślić duże kompetencje osób wchodzących w skład jury wynikające z ich aktywnego funkcjonowania w sferze animacji i edukacji kulturowej oraz duże doświadczenie nabyte w związku z wieloletnim udziałem w tym gremium większości jego członków. Także ten aspekt realizacji programu BMK można określić jako skuteczny w kontekście jego wdrażania.

Zwycięskie projekty, które wyłoniono w procedurze konkursowej spełniały wymogi formalne i merytoryczne jakie przed nimi postawiono w Regulaminie programu BMK. O ich efektywności zaświadcza opinie ich młodych uczestników, którzy w zdecydowanej większości bardzo pozytywnie ocenili ich organizację, przebieg oraz osiągnięte rezultaty (por. Podrozdział 4.2). Jednoznacznie wskazuje to na skuteczność tego rodzaju przyjętych rozwiązań w kontekście wdrażania programu BMK.

Ad. 2) Adekwatność projektów regrantingowych dofinansowanych przez Operatora w stosunku do kompetencji określonych w programie Bardzo Młoda Kultura.

Zgodnie z Regulaminem Programu Bardzo Młoda Kultura, ma on: *budować i wspierać system, w ramach którego działania podejmowane w sferze kultury przyczynią się do kształtowania cenionych społecznie umiejętności i postaw, m.in. kreatywności, innowacyjnego działania, współpracy, zaufania, kompetencji medialnych oraz komunikacyjnych.*⁶

⁶ Regulamin Programu Narodowego Centrum Kultury Bardzo Młoda Kultura 2019-2021, Preambuła, s. 1.

W związku z powyższym należy tu odwołać się opinii wyrażonej przez beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzież) na temat uzyskanych kompetencji w efekcie uczestnictwa w projekcie, a także sądów wyrażonych w omawianym względzie przez realizatorów tych przedsięwzięć.

Badania wykazały, że wszystkie kompetencje wymienione w Preambule do Regulaminu programu BMK zostały zaliczone przez beneficjentów ostatecznych do zestawu tych, które nabyli oni w efekcie udziału w projekcie. Ponadto należy tu podkreślić dużą zgodność założeń zwyczajnych projektów z opiniami beneficjentów i beneficjentów ostatecznych odnośnie poszczególnych rodzajów kompetencji nabytych w skutek udziału w tych przedsięwzięciach (por. Podrozdział 3.3 i 4.3). Wyniki te pozwalają więc skonstatować, iż organizacja i wykonanie omawianych tu działań były adekwatne w stosunku do kompetencji określonych w programie BMK.

3) Ocena skuteczności dofinansowanych projektów w kontekście modelowania kompetencji u odbiorców ostatecznych programu Bardzo Młoda Kultura.

Kryterium skuteczności (ang. effectiveness) *pozwała ocenić, do jakiego stopnia cele projektu albo programu zdefiniowane na etapie programowania zostały osiągnięte. (...) Należy również wziąć pod uwagę, nie tylko pozytywne efekty programu, ale również ewentualne efekty negatywne.*⁷

Ponieważ lista kompetencji nabytych w efekcie uczestnictwa w projektach, którą sformułowali ich beneficjenci ostateczni jest zdecydowanie dłuższa i bogatsza, niż ta zapisana w Regulaminie programu BMK (por. Podrozdział 4.3) można jednoznacznie stwierdzić, iż projekty dofinansowane w ramach programu BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim okazały się skuteczne w kontekście modelowania kompetencji u odbiorców ostatecznych, tj. dzieci i młodzieży.

Badania ewaluacyjne pozwoliły ponadto na sformułowanie szeregu dodatkowych wniosków i zarekomendowanie określonych działań mających na celu zwiększenie efektywności programu Bardzo Młoda Kultura w kolejnych latach jego realizacji – por. Zestawienie 7.

Zestawienie 7 Wnioski i rekomendacje

Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Czas wdrożenia
Poczucie przynależności do sieci działającej na rzecz edukacji i animacji kulturowej w województwie podkarpackim wyrażali częściej reprezentanci instytucji oświaty niż instytucji kultury. Sama struktura nie wystarczy jeśli się jej nie wypełni odpowiednią treścią, którą w tym przypadku są interpersonalne relacje pomiędzy przedstawicielami instytucji kultury.	Podjęcie najczęściej jak to jest możliwe działań integracyjnych polegających na organizacji spotkań informacyjnych, utrzymywanie kontaktu z przedstawicielami instytucji oświaty i kultury (np. poprzez przesłanie spersonalizowanych informacji o działaniach w ramach BMK)	Operator regionalny	Okres planowania, organizacji i realizacji spotkań informacyjnych w ramach programu BMK w 2020 r.

⁷ Por. Polskie Towarzystwo Ewaluacyjne, *Ewaluacja Funduszy Strukturalnych*, Warszawa 2003, s. 37-40.

Wniosek c.d.	Rekomendacja c.d.	Adresat rekomendacji c.d.	Czas wdrożenia c.d.
Działania z zakresu edukacji lub animacji kulturowej w przypadku większości badanych stanowią jeden z kilku ważnych rodzajów podejmowanej działalności, przez co jest możliwe, że brak uczestnictwa w sieci wynika z tego, iż osoby te nie mogą się w nią w pełni zaangażować	Uwzględnienie w planach dotyczących realizacji programu BMK, a szczególnie organizacji spotkań informacyjnych oraz warsztatów konieczność dopasowania się do możliwości organizacyjnych beneficjentów (aspekt ten może zostać poruszony w ramach badań typu CAWI)	Operator regionalny	Okres planowania, organizacji i realizacji spotkań informacyjnych w ramach programu BMK w 2020 r.
Wyniki badań ewaluacyjnych wskazują na brak wiedzy wśród respondentów na temat idei sieci BMK.	Podejmowanie działań mających na celu promowanie samego pojęcia „sieć w ramach BMK” (np. w korespondencji), położenie nacisku na spotkaniach informacyjnych na upowszechnienie idei (założeń i celów) przyświecającej wspomnianej sieci.	Operator regionalny	Okres realizacji programu BMK w latach 2020 i 2021
Częstym przypadkiem wskazywanym przez respondentów (animatorów i edukatorów kulturowych) jest podejmowanie współpracy z tymi samymi partnerami (motywowane zaufaniem wynikającym ze znajomości siebie i problemem rywalizacji w branży), co w konsekwencji może skutkować brakiem poczucia przynależności do sieci BMK.	Upowszechnianie wiedzy o działalności poszczególnych osób lub podmiotów np. poprzez ogólnodostępną bazę danych animatorów lub edukatorów kulturowych zawierającą ich służbowe dane kontaktowe, ale także wykaz ich zainteresowań, osiągnięć i aktualnych inicjatyw (np. jako element portalu). Warto pokusić się o koordynację tego rodzaju działań.	Operator regionalny	Okres realizacji programu BMK w latach 2020 i 2021
Animatorzy lub edukatorzy mogą mieć sprecyzowane oczekiwania odnośnie oferty szkoleniowej.	Diagnoza potrzeb szkoleniowych animatorów lub edukatorów kulturowych* (za pomocą np. techniki ankiety internetowej CAWI z wykorzystaniem np. istniejącej bazy adresów e-mail dotychczasowych uczestników szkoleń, warsztatów i realizatorów projektów).	Operator regionalny	styczeń – marzec 2020 r.

* W przypadku przygotowania oferty szkoleniowej można poprosić potencjalnych beneficjentów programu BMK w 2020 r. o ocenę trafności wyboru oraz/albo poprosić o samodzielne wskazanie obszarów wiedzy lub kompetencji będących w ich zakresie zainteresowania.

Wniosek c.d.	Rekomendacja c.d.	Adresat rekomendacji c.d.	Czas wdrożenia c.d.
<p>Szkolenie z zakresu pozyskiwania środków finansowych na działalność w zakresie animacji lub edukacji kulturowej (nauka pisania wniosków projektowych):</p> <p>a) wpisuje się w wymogi Regulaminu programu BMK oraz</p> <p>b) cieszyło się dużym powodzeniem wśród dotychczasowych beneficjentów.</p>	<p>W ofercie szkoleniowej (obowiązkowe warsztaty) warto przewidzieć tematykę związaną z pozyskiwaniem środków finansowych na działalność w zakresie animacji lub edukacji kulturowej. Biorąc pod uwagę fakt, iż takie szkolenia miały już miejsce, przez co część potencjalnych beneficjentów posiada już odpowiednią wiedzę w tym zakresie, można też zaproponować odświeżenie (zaktualizowanie) jej poprzez przywołanie ogólnych zagadnień dotyczących tej tematyki na spotkaniach informacyjnych</p>	<p>Operator regionalny</p>	<p>Okres planowania, organizacji i realizacji spotkań informacyjnych oraz warsztatów w ramach programu BMK w 2020 r.</p>
<p>Uczestnikami szkoleń byli przeważnie reprezentanci instytucji kulturalnych, co może wskazywać na problem akcentowany przez badanych, tj. na niski poziom zaangażowania w działania BMK przedstawicieli oświaty.</p>	<p>Podejmowanie szczególnie intensywnej pracy związanej z promocją programu BMK w placówkach oświatowych oraz przygotowanie dokumentacji zaświadczającej o udziale w tym przedsięwzięciu, która może być przydatna pracownikom tego sektora z uwagi na wymogi związane z awansem zawodowym jakim oni podlegają.</p>	<p>Operator regionalny</p>	<p>styczeń-marzec 2020 r.</p>
<p>Wśród nielicznych problemów związanych z realizacją warsztatów, na które wskazano w trakcie badań ewaluacyjnych było nadmierne obciążenie natury organizacyjnej beneficjentów ostatecznych.</p> <p>Planowanie takich przedsięwzięć w okresie wakacyjnym ma te plusy, że młodzież ma wolny czas, minusy, że może być nieobecna. W okresie szkolnym jest na miejscu, ale jest ona obciążona obowiązkami szkolnymi.</p>	<p>Przygotowując projekty trzeba bardzo uważnie dostosować je do kalendarza, obowiązków ich młodych uczestników. Należy na to zwrócić szczególną uwagę potencjalnym wnioskodawcom na spotkaniach informacyjnych, a następnie zweryfikować tę kwestię w trakcie procedury konkursowej.</p>	<p>Operator regionalny</p> <p>Wnioskodawcy</p> <p>Komisja konkursowa</p>	<p>Spotkania informacyjne w 2020 r.</p> <p>Etap planowania projektów i składania wniosków</p> <p>Etap oceny wniosków</p>

Wniosek c.d.	Rekomendacja c.d.	Adresat rekomendacji c.d.	Czas wdrożenia c.d.
<p>Dzieci i młodzież biorąca udział w projektach szczególnie doceniała ich interdyscyplinarność oraz wymaganą od nich w ich trakcie aktywność.</p>	<p>Ważne, aby w planowaniu projektów mających być realizowanych w ramach BMK położyć nacisk na podejmowanie działań nie tylko dla młodzieży, ale z młodzieżą. Walorami wniosków projektowych szczególnie branych pod uwagę przy ocenie powinno być: interdyscyplinarność, poziom zaangażowania dzieci i młodzieży, zakres swobody w podejmowaniu decyzji w ramach działań projektowych, praca zespołowa.</p>	<p>Operator regionalny</p> <p>Wnioskodawcy</p> <p>Komisja konkursowa</p>	<p>Spotkania informacyjne w 2020 r.</p> <p>Etap planowania projektów i składania wniosków</p> <p>Etap oceny wniosków</p>
<p>Osoby zaangażowane w działalność związaną z animacją lub edukacją kulturową potrzebują informacji zwrotnej odnośnie podejmowanych przez nich aktywności. Pozytywny przekaz w tym względzie, wskazujący na docenienie wykonanej pracy może skutkować podniesieniem samooceny, motywować do dalszej pracy i przeciwdziałać frustracji i wypaleniu zawodowemu.</p>	<p>Warto pokusić się o dostarczanie informacji zwrotnej (szczególnie wykonawcom projektów), która może np. pochodzić z badań ewaluacyjnych, co mogłoby być realizowane poprzez udostępnianie wyników tychże badań, a także poprzez organizację spotkań podsumowujących poszczególne etapy działań w ramach projektu BMK (które mogłyby pełnić także funkcję integracyjną – sieciującą).</p>	<p>Operator regionalny</p>	<p>Poszczególne etapy działań w ramach BMK w 2019 r.</p>

Spis map, schematów, wykresów i zestawień

Mapa 1 Miejsca organizacji spotkań informacyjnych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim – mapa poglądowa	5
Mapa 2 Miejsca działalności wnioskodawców ubiegających się o grant w I turze konkursu według powiatów województwa podkarpackiego.....	18
Schemat 1 Ludzie poznani w efekcie uczestnictwa w projektach zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim	62
Schemat 2 Obszary samodzielnej aktywności będącej efektem uczestnictwa w projekcie zrealizowanym w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim	69
Schemat 3 Kluczowe kompetencje będące efektem uczestnictwa w projekcie zrealizowanym w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim	73
Schemat 4 Oczekiwania uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim wobec tematyki i organizacji kolejnych przedsięwzięć tego typu	77
Wykres 1 Struktura płci uczestników spotkań informacyjnych zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim (Dane w %, N=62).....	6
Wykres 2 Podmioty reprezentowane przez uczestników spotkań informacyjnych zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim (Dane w %, N=62)	6
Wykres 3 Struktura płci uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim (Dane w %, N=41).....	14
Wykres 4 Struktura płci uczestników spotkań informacyjnych i warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim (Dane w %).....	14
Wykres 5 Podmioty reprezentowane przez uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim (Dane w %, N=62).....	15
Wykres 6 Struktura podmiotów reprezentowanych przez uczestników spotkań informacyjnych oraz warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim (Dane w %). 15	
Wykres 7 Udział w badaniach CAWI uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. (Dane w %, N=41).....	20
Wykres 8 Struktura płci badanych uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. (Dane w %, N=27).....	21
Wykres 9 Udział w poprzedniej edycji BMK (2016-18) wśród badanych uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. (Dane w %, N=27).....	21
Wykres 10 Typ instytucji reprezentowanych przez badanych uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. (Dane w %, N=27).....	22
Wykres 11 Deklaracja badanych uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. odnośnie złożonego projektu (Dane w %, N=27).....	22
Wykres 12 Plany badanych uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. dotyczące składania wniosków regrantingowych w kolejnych latach programu (Dane w %, N=27)...	23
Wykres 13 Złożenie wniosku o grant w ramach BMK w 2019 r. a plany dotyczące tego rodzaju przedsięwzięć w kolejnych latach funkcjonowania Programu (Dane w %).....	24
Wykres 14 Miejsce edukacji kulturowej lub animacji kultury w działalności uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. (Dane w %, N=27).....	24
Wykres 15 Opinia badanych uczestników warsztatów odnośnie funkcjonowania w województwie podkarpackim sieci współpracy na rzecz edukacji kulturowej (Dane w %, N=27).....	25

Wykres 16 Opinia odnośnie funkcjonowania w województwie podkarpackim sieci współpracy na rzecz edukacji kulturowej a rodzaj reprezentowanego podmiotu (Dane w %)	26
Wykres 17 Poczucie przynależności do sieci współpracy na rzecz edukacji kulturowej w województwie podkarpackim wśród badanych uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. (Dane w %, N=27)	26
Wykres 18 Poczucie przynależności do sieci działającej na rzecz edukacji i animacji kulturowej w województwie podkarpackim a rodzaj reprezentowanego podmiotu (Dane w %)	27
Wykres 19 Poczucie przynależności do sieci działającej na rzecz edukacji i animacji kulturowej w województwie podkarpackim a miejsce tego typu działań w życiu zawodowym respondentów (Dane w %)	27
Wykres 20 Opinia uczestników warsztatów odnośnie funkcjonalności uczestniczenia w sieci na rzecz edukacji kulturowej w województwie podkarpackim (Dane w %, N=11*)	28
Wykres 21 Współpraca uczestników warsztatów z innymi osobami lub instytucjami, organizacjami działającymi w sferze kultury lub oświaty poza Programem BMK (Dane w %, N=27)	28
Wykres 22 Opinia uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. odnośnie współpracy w zakresie edukacji kulturowej pomiędzy instytucjami i organizacjami ze sfery kultury i oświaty (Dane w %, N=27)	30
Wykres 23 Uczestnictwo respondentów w poszczególnych warsztatach zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. (Dane w %, N=27)	36
Wykres 24 Wsparcie oczekiwane przez badanych uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. ze strony Operatora regionalnego Programu BMK na Podkarpaciu (Dane w %, N=27)	36
Wykres 25 Opinia badanych uczestników warsztatów na temat najlepszych rozwiązań dotyczących organizacji szkoleń (Dane w %, N=27)	37
Wykres 26 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Autoprezentacja i wystąpienia publiczne” odnośnie wzrostu poziomu wiedzy w efekcie szkolenia (Dane w %, N=27)	38
Wykres 27 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Dzieci w projektach edukacji kulturowej odbiorcy, uczestnicy, twórcy” odnośnie wzrostu poziomu wiedzy w efekcie szkolenia (Dane w %, N=27)	39
Wykres 28 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Praktyczne ożywianie rzeczywistości” odnośnie wzrostu poziomu wiedzy w efekcie szkolenia (Dane w %, N=27)	39
Wykres 29 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Dziedzictwo kresów południowo-wschodnich Rzeczypospolitej” odnośnie wzrostu poziomu wiedzy w efekcie szkolenia (Dane w %, N=27)	40
Wykres 30 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Krajobrazy Polski – Podkarpacie” odnośnie wzrostu poziomu wiedzy w efekcie szkolenia (Dane w %, N=27)	40
Wykres 31 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Autoprezentacja i wystąpienia publiczne” odnośnie wzrostu poziomu kompetencji w efekcie szkolenia (Dane w %, N=27)	41
Wykres 32 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Dzieci w projektach edukacji kulturowej odbiorcy, uczestnicy, twórcy” odnośnie wzrostu poziomu kompetencji w efekcie szkolenia (Dane w %, N=27)	41
Wykres 33 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Praktyczne ożywianie rzeczywistości” odnośnie wzrostu poziomu kompetencji w efekcie szkolenia (Dane w %, N=27)	42
Wykres 34 Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Dziedzictwo kresów południowo-wschodnich Rzeczypospolitej” odnośnie wzrostu poziomu kompetencji w efekcie szkolenia (Dane w %, N=27)	42

Wykres 35	Opinia badanych uczestników warsztatu pn. „Krajobrazy Polski – Podkarpacie” odnośnie wzrostu poziomu kompetencji w efekcie szkolenia (Dane w %, N=27)	43
Wykres 36	Przeciętny wzrost wiedzy i kompetencji uczestników poszczególnych szkoleń zrealizowanych w ramach BMK w 2019 (średnia rang).....	45
Wykres 37	Przewidywane formy wykorzystania wiedzy nabytej w efekcie uczestnictwa w warsztatach zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w opinii respondentów (Dane w %, N=27).....	45
Wykres 38	Otrzymanie wsparcia ze strony Operatora regionalnego Programu BMK na Podkarpaciu (Dane w %, N=27).....	55
Wykres 39	Rodzaj wsparcia otrzymanego przez badanych uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. ze strony Operatora regionalnego Programu BMK na Podkarpaciu (Dane w %, N=27).....	55
Wykres 40	Struktura płci badanych uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. (Dane w %, N=257*).....	59
Wykres 41	Struktura wieku badanych uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. (Dane w %, N=200*).....	60
Wykres 42	Uczestnicy badań według projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. (Dane w %, N=261).....	60
Wykres 43	Początkowe nastawienie do projektów wśród badanych uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. (Dane w %, N=259*).....	65
Wykres 44	Ocena realizacji projektów przeprowadzonych w ramach BMK w 2019 r. wśród ich uczestników, którzy wzięli udział w badaniach (Dane w %, N=256*).....	65
Wykres 45	Początkowe nastawienie respondentów do udziału w projektach realizowanych w ramach BMK według poszczególnych projektów (Dane w %).....	66
Wykres 46	Ocena respondentów odnośnie realizacji projektów przeprowadzonych w ramach BMK w 2019 r. według poszczególnych projektów (Dane w %).....	67
Wykres 47	Ocena respondentów realizacji projektów przeprowadzonych w ramach BMK w 2019 r. według początkowego nastawienia (Dane %).....	68
Wykres 48	Opinia badanych uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. odnośnie nabytych kompetencji i umiejętności (Dane w %*, N=261).....	71
Wykres 49	Największe zalety projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w opinii badanych uczestników tych przedsięwzięć (Dane w %*, N=261).....	72
Zestawienie 1	Miejsca spotkań informacyjnych przeprowadzonych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim według daty realizacji.....	4
Zestawienie 2	Frekwencja na poszczególnych warsztatach zrealizowanych w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim	11
Zestawienie 3	Uczestnictwo w składzie jury konkursu realizowanego w ramach BMK w latach 2016-19 w województwie podkarpackim.....	16
Zestawienie 4	Wykaz wniosków projektowych zgłoszonych do I etapu konkursu regrantingowego przeprowadzonego w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim	17
Zestawienie 5	Wykaz wniosków projektowych zgłoszonych do II etapu konkursu regrantingowego przeprowadzonego w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim	18
Zestawienie 6	Wykaz zwycięskich wniosków projektowych zgłoszonych do konkursu regrantingowego przeprowadzonego w ramach BMK w 2019 r. w województwie podkarpackim według uzyskanej punktacji.....	19
Zestawienie 7	Wnioski i rekomendacje.....	82

Operator regionalny
programu Bardzo Młoda Kultura
w województwie podkarpackim

**CENTRUM KULTURALNE
w Przemyślu**

Institucja Kultury Województwa Podkarpackiego

ul. Stanisława Konarskiego 9
37-700 Przemyśl
tel./fax 16 678 20 09
e-mail: ck@ck.przemysl.pl

**NARODOWE
CENTRUM
KULTURY**

**BARDZO
MŁODA KULTURA**
woj. podkarpackie